HARDER vande GOEDE NACHT, of Korte aenwyzinge VAN DEUCHT EN ONDEUCHT.

den Doorluchtigen Heer

D. [illegible] PALAFOX EN MENDOCA,

Bisschop [illegible] Puebla ter Engelen.

Ver[illegible] door F. L. Marquis.

T'ANTWERPEN, bij Aernout van Brakel.

HARDER
VAN DE
GOEDE NACHT,

Of korte aenwijsing

Van Deught en Ondeught,

Door den doorluchtighsten Heer,

D. JOAN DE PALAFOX
EN MENDOÇA,

Bisschop van Puebla ter Engelen en Osma,
Raet van sijn Majesteyt;

Verduytst door
F. LAZARVS MARCQVIS.

T' ANTWERPEN,
By AERNOVT VAN BRAKEL.
M DC LVIII.

3K

OPDRACHT-BRIEF

Aen den Eerw. Heer,

MYN HEER

JOANNES van DORT,

Paſtoor tot Sinte Willibrord
by Antwerpen.

EERW. HEER,

Jan Palafox, grooten Biſſchop van Puebla de los Angeles in de Spaenſche Indien, heeft een boeck gedicht, genaemt *den Harder van de Goede nacht*, die ick leſende in ſijn tale, vondt ſoo vol ſcherpſinnige leeringen, blijckelijcke aenwijſingen van menſchelijcke ſwackheden en fauten; bondige voorwendingen van bequame middelen om die te beteren, krachtige opweckingen tot Godts lieide, ſeedbare lee-

ringen tot onderlinge hanteering met ſijn evennaeſten, en dat alles uytgedruckt door ſoo bevallijcke gelijckeniſſen, dat ick beſlote nootſaekelijck te ſijn, die ſtof my ſoo behagende, moeſt door vertaling megedeelt worden aen alle Chriſtelijcke betrachters van een godſaligh leven. Ick heb dit dan aengenomen, en gedaen niet ſoo ick wilde, maer ſoo ick konde; vertrouwende dat ick immer de meening in 't Nederduyts uytgedruckt hebbe van den oorſpronckelijcken Schrijver: en ſchoon het inhout wel dienſtigh is aen alle Chriſtenen, oordeele nochtans het naerder aen te gaen die door Godts genade in geeſtelijcken ſtaet haer ſaligheyt betrachten, maer deſe noch boven al, die in den ſelven het

geeſte-

geeſtelijck Harders ampt bekleeden. Hierom heb ick voor my genomen U E^{t}. den ſelven vertaelden Harder op te dragen, terwijlen U E^{t}. nu ſoo veel gepaſſeerde jaren met een loffelijcken yver in 't heymelijck tuſſchen veel perijckelen, en nu in 't openbaer dit Ampt ſijt bedienende; niet om dat ick meene dat U E^{t}. hier uyt noch yets behoorde te achterhalen, dat U E^{t}. den letter-arbeyt, in geduerige bewercking, al over lang niet had geleert, maer om dat U E^{t}. deſen Harder overleſende, ſout bemercken, hoe byſonderlijck hy de vaſte plichten van ſielhoeding, oock ſonder deſe leſſen, voordeſen had achterhaelt. Neem dees opdracht dan, Eerw. Heer, in 't beſte aen van die daer niet mede wilt, als een

getuygenis voorwenden van ons onderlinge vriendtſchap, die gelijckſe nu veel jaren heeft geduert, ſoo wenſche tot U Ets. tegenwoordige dienſtbaerheyt, en ons opperſte ſaligheyt, noch veel tijdt mach dueren. Vaert wel, terwijl ick blijve

U Ets. *ootmoedige dienaer*

B. LAZARVS MARCQVIS,
3 Ord. S. Franc. de Pæn.

In Antwerpen deſen laetſten van Auguſtus, 1658.

Goet-

Goetkeuring en Oorlof van den Leeraer *Don Pedro de Barrientos Lomelin*, Schatbewaerder van de heylige Hooftkerck van Mexico, &c.

WAert ſaken dat ick uyt kracht van mijn bedieninge moeſt ſpreken over de hoedanigheyt van dit vverck, dat nu alreets goet verklaert is door ſoo een gevvichtige keur; ick ſoude my trachten uyt te recken met groot genoegen, in het ſelve aen te raden, en te prijſſen: maer vvaerachtigh, het vverck heeft ſoodanige aenrading en goetkeuring niet van doen, als alleen het opſchrift van ſijn maecker. Den H. Anſelmus overvveeght dit ſoo, ſprekende van de vvercken van den H. Paulus, geloofvvaerdigh, en goet gekeurt door ſijn doorluchtigen naem: Nomen ſuum celebre & omnibus cognitum, præponit in opere, ut Romani audito tanti viri nomine attendant, quid eis velit perſuadere, quid dignetur præcipere, ut ad audiendum ſint ſolliciti, & ad obediendum exiſtant parati. *Op dat de Romeynen ſouden gehoorſamen, en de goddelijcke lichten bekomen, die vervat vvaren in de brieven van den heyligen Paulus, vvas het genoegh dat ſy te voorſchijn quamen in den naem van ſulcken grooten man: vvant met ſijn perſoon bekent te maecken, als oock ſijn ampt, dat gaf niet alleen hoedanigheyt, en grootachting aen het vverck, maer ſy vvierden oock vlytigh gemaeckt tot het gehoorſamen, en uytvvercken van de lieflijcke gebeden en ſalige reden, de vvelcke den Apoſtel hen voordroegh tot ſaligheyt van hen ſielen:* Qui perſonam ſuam & officium primo commendat, ut ſermonibus ſuis, & correctionibus, Romani facilius acquieſcant.

Den Heer Biſſchop is van ſijn vermogen ſoo vaſt geſtelt, en den geeſt en godsvruchtigheydt van ſijn vvercken is in ſulcken aenſien, dat ſy maer voortkomende onder ſijnen naem en goetvinding, overſchot genoegh hebben van alle goetkeur en prijs; niet naerlatende in het vverck van den Harder van de Goede nacht, *openbaer kennelijck te maecken, niet alleen het nut, en bevvijs, dat de uytlegging en beſchrijving met ſich brengt van deughden, en fauten; volmaecktheden, en onvolmaecktheden, de vvelcke met ſulcken teerheyt, bevallijckheyt, en betaemelijckheydt, hen ſelven vertoonen in dees korte ſpreeckloop, in vvelcken, gelijck in een openbaer vvapenhuys, hen konnen vvapenen en bekleeden, niet alleen de Harders, maer oock Koningen en Stadts-overſte-geſegh-hebbers, en alle andere ſielen, die het gemeen, en byſonder leven opvolgen; maer oock dat men hier in den yver erkent, met vvelcken den Heer Biſſchop vvenſcht, en tracht voor het geeſtelijck voordeel van ſijn onderſaten, ons alle daer mede oock vruchtbaer maekende. VVant in't midden van ſulcke groote en gevvichtige handelingen, ſonder een van die naer te laeten, hout hy voor de aldergevvichtighſte, het invvendigh voetſel geven aen ſijn ſchapen, dat houdende voor het grootſte, dat van andre voor het minſte mislijck ſoude geacht vvorden. Deſe bedencking maeckte Petrus Chryſologus, ſprekende van den opperſten Harder Chriſtus, die al ons goet is.* Groote dingen laten, *ſeght hy*, en liever hebben die minder ſijn, is een ſaeck van goddelijcke macht, niet van menſchelijck begeeren: want hy volght ſoo dat verloren is, dat hy vaſthout dat hy verlaten had; en het verloren vint hy ſoo, dat hy niet en verlieſt dat bewaert was. *Als oft hy vvilde ſeggen: de goede harders laeten hun ſchapen in ſulcker vvijs, dat ſy noyt uyt hen oogen zijn*

die

die sy schijnen te laeten; en op sulcken manier vinden sy die, de vvelcke sy soecken, dat syder niet een en verliesen van dese, diese laten. Dit is dat vvy sien, en tot vervvondering bevinden, in den Heer Bisschop van Puebla, vviens sorge en vvackerheyt met sulcken opsicht alles bestiert, en voedt sijn schapen van Mexico af, dat hy schijnt niet vertrocken te sijn; en van d'andere kant, pleeght hy sulcken bystant aen de saeken die hem van zijn Majesteyt bevolen sijn, dat men moet erkennen, dat hy by alle tegenvvoordigh is; op sulcken manier dat de besluyting van Petrus Chrysologus op hem vvel past: Ergo non terrenus Pastor est, sed cælestis. *Hy is dan geen aerdschen, maer eer een hemelschen Harder. En mitsdien is men hem niet alleen den oorlof en Goetkeur schuldigh, die de heylige Vergadering vereyscht, die ick mits desen geve, maer vermane alle geloovige, dat sy toch hen vermaken, en aennemen de soetigheyt van sijn gedruck, leering, en ondervvijsing.*

Uyt Mexico, 14 Septemb.
des jaers 1644.

De Leeraer Don PEDRO
de BARRIENTOS.

Goetkeuring van den alderdoorluchtighſten Heer Don Fernando Montero, *Biſſchop van 't nieuwe Segovia, gekoren Aerts-Biſſchop van Manila, en den Raet van ſijn Majeſteyt:*

Door laſt van den uytſchijnelijckſten Heere de Graef van Salvatierra, Stadthoudend' Koning, heerſcher, en algemeen aenleyder van het nieuwe Spagnien.

en begon

UYtſchijnelijckſte Heer,

U E. beveelt my dat ick mijn gevoelen ſal geven over het Boeck, wiens opſchrift is den *Harder van de Goede nacht*, gemaeckt door den doorluchtighſten, en alder-eerwaerdighſten Heer Don Iuan de Palafox, en Mendoça, Biſſchop van Puebla ter Engelen, algemeene beſiender van dit Rijck, en tot voldoening van 't verſoeck van Don Iuan Mendoça ſijn geheym-ſchrijver, tot bekomſte van oorlof, tot het drucken van het Boeck. En ſoo voort; eyndende: dit is mijn gevoelen. Gedaen in 't klooſter van de Ongeſchoeyde Carmeliten tot Mexico, 8 Septemb. des Iaers 1644.

De Biſſchop van 't nieuwe Segovia.

Den Harder van de Goede nacht, &c. de ſchrijver Don Iuan Palafox en Mendoça, Biſſchop van Oſma, &c. mach gedruckt worden. Gegeven tot Bruſſel, 2 May, 1655.

Mattheus van Vianen, Lib. Cenſor.

F A-

Facultas Provincialis.

Liber inſcriptus *el Paſtor de noche buena*, in Flandricum tranſlatus à R. P. F. Lazaro Marcquis, imprimi poterit bono communi. Dat. Antverpiæ in Conventu noſtro, 24 Iulii, 1658.

F. Andreas Schey ndelius, Provincialis
3 Ord. S. Franciſci Regularis obſervantiæ.

TAFEL
VAN DE HOOFTSCHRIFTEN
vervat in dit Boeck.

INleydinge tot den Harder.

Cap. 1. *Onderling geſpreeck van Engel en Harder in de Stal.* 1

Cap. 2. *Den Harder vvort vervoert tot het Lantſchap van den* Ontdecker van 't Bedrogh, *en van 't* Bedrogh, *ende hy vvort bedrogen door de* Eygen Liefde. 11

Cap. 3. *Hy vvort in 't huys van den* Ontdecker van 't Bedrogh *gebracht, en hy beſoeckt de* Bedencking, *en de* Leerſucht *beriſpt hem, en vvaerom.* 17

Cap. 4. *Hy komt aen de voorſael van den* Ontdecker van 't Bedrogh, *en ſy bevelen hem dat hy de* Suyvere Meening *ga beſoecken; en van 't gene hem ervaren is van de* Waerheyt. 30

Cap. 5. *Den Harder komt in om den* Ontdecker van 't Bedrogh *te ſien, hy vervvondert ſich over ſijn throon en Majeſteyt, en men onderrecht hem de leering.* 42

Cap. 6. *De* Klaerheyt *brengt den Harder in 't Paleys van de H.* Vreeſe Godts, *en vvat hy daer geſien en gehoort heeft.* 60

Cap. 7. *Hy beſoeckt de H.* Godtsdienſt, *en hem komen eenige merckelijcke dingen voor.* 70

Cap. 8. *Den Harder gaet voort om de* Voorſichtigheyt *te beſoecken.* 89

Cap. 9. *Hy komt in 't H. hof van de* Verduldigheyt, *en van 't geen ſy hem vermaent en raet.* 100

Cap. 10. *Hy erkent het paleys van de* Verſterving, *en vint de* Straf heyt *ſeer benaut.* 108

Cap. 11. *Den Harder beſoeckt het* Gebedt, *en*

ſy

sy leeren hem seltsame dingen. 118
Cap. 12. *Hy besoeckt de H.* Ootmoedigheyt, *en* Gehoorsaemheyt, *en vvat hem vvedervaren is met een Iuffrouvv* Teerheyt *genoemt.* 131
Cap. 13. *Hy gaet in het klooster van de heylige* Reynigheyt; *vvat hem voorvalt, en van het misnoegen dat de* Toesiender *en* Vierigheyt *t'samen hadden.* 145
Cap. 14. *Den Harder gaet voort en besoeckt de H.* Verlooghening, *de svvaerheyt van de vvegh, en vvat de deuren van de* Reynigheyt *bedieden.* 160
Cap. 15. *Sy leyden den Harder door het voetpat van de* Onachtsaemheyt, *tot de poorten van 't* Bedrogh, *en hy kent de* Eygenliefde. 169
Cap. 16. *De vvaere poorten van 't* Bedrogh, *die den Harder niet en kende, en van de* Poortiers. 178
Cap. 17. *Den Harder komt in 't velt van de* Ledigheyt, *en van 't geen hy sagh in 't huys van de* Schijnheyligheyt *en andere.* 184
Cap. 18. *Den Harder erkent verscheyde persoonen, en onder die den* Eygen-wil. 192
Cap. 19. *Groot en seer vvonder gevolgh dat den Harder sagh in de straet van de* Tyt, *en het eynde.* 202

IN-

INLEYDING
TOT DEN
HARDER.

DEn heyligen Gregorius Biſſchop van Nazianzen, en naermaels Patriarch van Conſtantinoplen, die ſy den *Godts-geleerde* noemen, om de uytmuntentheyt van ſijn weten, en om ſijn ſeltſame welſprekentheyt; verſtaen hebbende in ſijn tijdt dat het geloof ſoo bevochten wert, en de liefde ſoo flauw was, dat by 't meerendeel van de menſchen, de deughden niet alleen niet gepleeght en wierden, maer dat oock hen naemen onbekent waren; beſloot verſcheyden handelingen in maet-regels te dichten, en oock in vry ſchrift, dat hy trachte te doen met ſulcken ſoetheyt en effenheyt, om in 't gemeen alle menſchen genoegen te doen hebben, en immers van die eenige te trecken.

Dit ſelve beſtond' den grooten Pru-

Prudentius in ſijn Pſychomachia, of in het boeck van den ſtryt des geeſts, dat het gevecht is van deughden, en ſonden, van welcke hy met groote uytſchynelijckheyt, en ſijn gewoonlijcke onderrechting, ontdeckt hen innerlijcke hoedanigheden, en uytwerckingen, doende dat het goet overwin-feeſt viere over het quaet, op dat de menſchen het quaet vluchten, en alleen het goet volghden, dat ſelve hebben noch andre luyſterige mannen gedaen in alle eeuwen, ſoo dat het voortbrengen van die al te lang ſou vallen, en in onſe tijden is ſeer lofwaerdigh de verhandelinge van den *Deſſeoſo*, dat is den Begeerende, die eerſt gemaeckt is van een godtsdienſtigh man van de ordre van den H. Hieronymus, en is vermeerdert geworden door een ſoon van de ſelve heylige ordre, en is geleſen en ontfangen geworden van alle geeſtelijcke en geleerde perſoonen.

Deſe manier van ſich te doen verſtaen door oneyge manieren van ſpreken, die de Schriftuer paraboliick

lijck oft by gelijckenis noemt, is niet alleen ſeer gemeen in de weereltlijcke onderreghting, maer oock in de Heylige; ja ſoo veel gemeender in deſe, hoe de grootheyt en diepheyt van den ſin, in ſijn uytlegging aendringt tot meerder ſorge en gewelt, op dat het menſchelijck vernuft, dat kort en bepaelt is, doorgronden moght, ſoo veel ons ſwackheyt toegelaten is, ſoo groote en hemelſche verholentheden als daer in beſloten worden. De parabel oft gelijckenis, onder veel ander, is ſeer bemerckelijck die men leeſt in *Iud.* 9. 't boeck der Rechteren, als Abimelech, onwettelijcken ſoon van Gedeon, nu gedoot ſagh ſijn ſeventigh broeders, die hy alle onthooft had op den bergh, op een ſteen, die gemaeckt moeſt ſijn van 't hert van deſen tyran, van welcke niet eenen 't ontquam als den jonckſten ſoon Ioathan genoemt, die ſoo ſprack tot de Sichimiten.

Hoort Sichimiten: de boomen van den Karmel-bergh wilden een Koning maken, en verſochten den olijf-

olijfboom dat hy 't toch wilde ſijn ; maer hy ſeyde, dat hy ſijn olyven niet moght verlaten; want ſy voeden een groot deel van de weerelt. Toen gingen ſy tot den vygenboom, en die ſeyde : dat hy ſijn ſoetheyt en ſmaekelijckheyt niet ſou konnen laten. Sy ſpreken tot den wijnboom, en hy ſeyde : dat hy ſich niet konde ontrecken aen de ſorghvuldigheyt van ſijn druyven en troſſen, die Godt en menſchen verheughden. Maer toen gingen ſy tot den doorneboom, en die antwoorde : ſoo ſy maer ſonder bedrogh ſpraken, dat ſy ſouden bykomen, en ruſten onder ſijn ſchaduwe : maer ſoo niet, datter een vier ſoud' uyt hem voortkomen, en de boomen van den Karmelbergh ſoud verſlinden. En datelijck dede Ioathan deſe gelijckenis over een komen met het geval van ſijn vader, en broeders.

Hier ſprack den Olijfboom en ontſchuldighde ſich ſelven van koning te ſijn, waer met hy te kennen gaf, dat hy, bevelende, ſijn vruchten

ten ſoud in perijckel ſtellen, die hy behiel, door de onderdanigheyt: gelijck of iemant ſeyde: ick kan geen Prins ſijn, of ick moet alles ten beſten geven dat ick heb, en wil my niet verarmen. Den vygenboom ſprack, die ſich oock ontſchuldighde, maer achtende de ſoetheyt, en vrucht van ſijn ruſt, in een laegen ſtaet, als de bitterheyt en pijn van het heerſchen, in den hoogen ſtaet. Den wijnboom verdedighde ſich oock in een eerlijcke middelmaetigheyt, als dat hy oordeelde dat hy in gevaer ſou hebben gevallen door eergierigheyt, en in hooge ſaeken. Maer den doorneboom handelde als een miſtrouwende, en ſich oordeelende als gequetſt te ſijn (want hy liet ſich duncken, dat de boomen van den Karmelbergh hem willende Koninck maeken, met hem ſpotten) ſeyde tot hun: dat ſoo ſy met rechte meening ſpraeken, dat ſy ſouden onder ſijn ſchaduwe komen ruſten, en dat was het grootſte dat hy hen konde geven, want met ſijn prickels ſoude hy hun beſchermen; leerende

dat

dat de oorſaeck van uytſchynelijckheyt, oppergeſagh, grootheyt, en vermogen van Overheyt, is, op dat de onderdaenen mochten in vryheyt geruſt ſijn onder het opperſte vermogen: edogh ſoo ſy met dubbelmoedigheyt te werck gingen, dat hyſe alteſamen ſoud verbranden; gelijck of iemant ſeyde: ontrouwe onderdaenen die my, gekroont ſijnde, verachten, verdienen gebrant en vernietight te worden in 't vier van oneenigheyt.

Hier met dede Ioathan der Sichimiten blintheyt en boosheyt blijcken, die de ouder ſoonen van Gedeon verbygaende, die hen konden onderhouden en beſchermen, en die edele, grootdadige, en koninckklijcke boomen waeren, hebben, dies niet tegenſtaende, Abimelech tot hun Rechter gekoren, een wreetaerdigh man, die hun ſou vernielen en vernietigen, gelijck 't oock gebeurt is, hy ongeluckigh ſtervende, wanneer hy hun eerſt verdorven en vernielt had. Dergelijcke voorſtellingen ſijnder meer in de boecken

van

12 K

van Iob, van de Koningen, en van de Wijsheyt, die, om niet langloopigh te ſijn, en om de voorſpraeck niet grooter te maeken als het werck ſelfs, wy overſlaen en naerlaeten te verhaelen.

Die oneygen en vergelijckende manier van ſpreken, wort verdedight met de teere pen van den welſprekenden en H. Auguſtinus, aenwijſende het nut, dat ſy bybrengt, en onder ander doet hy dit met deſe woorden: *Propterea figuratis velut amictibus obteguntur myſteria*, &c. De verholentheden worden bekleet, ſeght dien heyligen, met oneyge manieren van ſpreken; op dat de verſtanden ſouden gewelt te werck ſtellen, om die te verſtaen, ende op dat ſy het bearbeyt, groot ſouden achten, als ſy het ſouden verachten, ſoo ſy het lightelijck verſtonden. Wy nemen beter aen dat ons moeyte koſt in 't ſoeken, ende het ſchijnt dat de kenniſſen in ons vernieut worden, en de vernieude, en die door ſwaerigheyt gewonnen ſijn, vermaeken ons meer. Ten valt

S. Auguſt. Cap. 10. de mand.

de

de edele verſtanden niet laſtigh dat ſy ſtof van ſwaerigheyt vinden; maer achten 't dubbelt over wel, want de ſwaerigheyt, doet geweldigh vierighlijck trachten, en als ſy verwonnen, en gevonden is, wort met meerder blyſchap bewaert, en genoten. en dat geſlacht van verholentheden door oneygen woorden voorgeſtelt, of die oneyge ſpreuken, waer mede de verholentheden verklaert worden, die en hebben niet in dat valſch is; want het verklaert, en uytgeleyt is waerachtigh, niet tegenſtaende de gelijckenis, en oneygen ſpreuck, verſiert is, daer men met uytleyt en verklaert.

Bemerckende dan de walging, waer met de ſwackheyt van ons natuer de geeſtelijcke verhandelingen aenneemt, ende het gene dat betaemt onverſcheydelijcke kennis te hebben, van de ſonden, en deughden, om ſich van deſe te dienen, en van die ſich af te ſcheyden; heeft ons goet gedocht, geroepen ſijnde tot dien lichten arbeyt, door verbintenis en toegedaenheyt, deſe ver-

verhandeling op ſulcken manier te ſchrijven, op dat de ſoetigheyt en lichtheyt van 't verhael en uytvinding, den leſer kortswijligh vervoere tot de kennis, en inwendigh licht, dat ſy in haer beſluytt', het welck niet anders is, als een klaer en volmaeckte aenwijſing maecken, om het goet te achten, te volgen, en te omhelſen; ende om het ſchaedelijck en onvolmaeckt te ſchuwen, te verachten, te haeten, en om een werckelijcke kennis te geven aen de bedrogen perſoonen, en aen deſe oock die niet bedrogen ſijn, van de fauten, en de deughden, en van al die middelen, daer ſy hen door mochten bewaeren, verlieſen, vervorderen, of volmaecken.

Wy bidden dan, die dit ſal leſen, dat hy 't met aendachtigheyt toch wil bemercken, en die waerheden tot ſijn ſiel inleyden, met begeerte, die aen deſe gelijck ſy, daer wy met wenſchen, dat het hem voordeeligh mocht weſen.

HARDER VANDE GOEDE NACHT.

Onderling geſpreeck VAN ENGEL en HARDER IN DE STAL.

CAP. I.

OP een goeden nacht, om dat die de Sone Godts met ſijn geboorte had geheylight, en in de ſelve meer light had gegeven aen de zielen, als wel den klaerſten en ſchijnelijckſten dagh van de Son ſoude ontfangen, terwijlen het nu de ure was, om tot het Vroeghgebedt te gaen; begaf ſich een Godsgeſinden en geeſtelijcken Herder om te overleggen de verholent-

heyt van dien geluckigen nacht; hy wiert dan ſeer ontſteken in de hooge overpeynſing; en vervoert ſijnde door een grooten yver, bleef ingenomen, en onberoert als een ſteen; ende de ſinnelyckheden nu gevat, en vervoert tot een opgetogentheyt, of opneminge, liet ſich duncken dat hy een was van die Harders, die geroepen wierden door de ſtemmen van de Engelen, die vrede voorbrachten aen de aerde, om de glory die haer toe viel uyt den hemel: en latende ſijn ſchapen bevolen aen de voorſienigheyt van den Alderhooghſten, brochten hem om aen te ſien de verholentheden van den ſtal. hem docht tuſſchen de duyſterniſſen, en onordentlijckheyt daer de dalen en bergen hen met bekleet vonden, dat hy de lichten volghde die voortquamen van de Kribbe. Hy vond den ſtal vol Engelen, en geluckige ſielen, die de hooge bepeynſing daer in het werck hiel; de eene in 't ſingen van loof, de andere in 't opofferen van gaven aen den nieuwgeboren, tot een loo-

pend

pende van al de lantſchappen des weerelts, die de weldaet van het Chriſtendom erkennen, en eeren, nevens die hooghſte verholentheyt. Sy waren in ſulcken menichte, dat het ſtalleken, dat wel groot genoech was voor dien oneyndelycken Heer, konde ſoo veel gaſten niet innemen, ten waer het onmetelyk groot gemaeckt had geweeſt door ſijn vermogen. En hier by ſaghmen, dat de Kribbe, die pijnlijck was aen Godt, was aen alle andere vreuchdigh en gemackelijck.

Soo dan gelijck den Harder tot de plaets quam, ſagh de ſtraten en muren overgoten met licht, en hy naerderde noch vlijtiger om de oorſaeck van dit licht te onderſoeken. Hy trachte dan met ſorghvuldigheden ſoo dicht by te komen als 't mogelijck was; maer ſy warender ſoo veel die hem dat beletten, mits ſy vroeger gekomen waren, dat hy, naulijx konnende ſteunen op ſijn Harders-ſpriet, ſigh opheffende ſoo veel mogelijk was, ſagh over de ſchouders van Engelen en geluc-

kige zielen, de maechdelijcke moeder *Maria*, die haer Soon voorgaf om aengebeden te ſijn; ſagh oock den Bruydegom *Ioſeph*, die met een diepe eerbieding, dien afgront van Godtheyt eerde, nu gebrocht ſijnde tot de korte omvatting van de alderheylighſte menſchheyt.

Den Harder ſich ſelfs dan ſoo ſiende, half tot blyſchap verweckt, en half verſtelt door verſcheyden ſorgen, die hem ſoo haeſtich tot den ſtal geleyt hadden, ſeyde tot het nieuw geboren kint, met gebroken ſtemmen van ſijn hert: o Heer! aengeſien ghy komt om u te openbaren, laet u toch ſien; aengeſien ghy komt om u ſchapen te hoeden, eeuwige Harder, geeft licht, en genade aen de Harders, op dat wy niet verloren en gaen in de duyſterniſſen, daer wy van vlieden. Van hier af heen, roept deſen verdwaelden Harder: Ick ben blint hoe ſal ick
Mirakel. andere beſtieren? laet dan u eerſt boven-natuurlyck werck mijn verlichting ſijn, en u eerſte barmhartigheyt, het beteren van mijn ellenden:

Ick

Ick vind my misgaende, daer ick schuldigh ben andere te geleyden; gequollen sijnde soeck ick troost; en vervolght sijnde bescherming. dit herhaelde hy dickwils met tranen en gesucht.

Op het gerucht van dese stemme keerde een Engel sijn aensicht om, en seyde: o medegesel! matight u bedaentheyt: ende en twijfelt niet, oft die nieuw-geboren Godt sal u helpen, maeckt den nacht niet droef met u klachten, latent nu loffpreucken sijn, die weynich tijt naer desen, sullen danckseggingen, en barmhartigheden wesen. maer hierom sweeg evenwel den bedruckten Harder niet; maer gaf tot antwoort: wanneer o saligste Harder is de droefheyt gematicht? wanneer is de noot niet quellijck? ick vind mijn selven vol vertwijfelthedeu, en schaempten; seer swack, daer ick behoorde sterck te sijn; blindt, daer ick behoorde een doorsiende dier te sijn; een sondaer, als ick moest volmaeckt sijn. Het is dan nootsakelijck dat ick de betering soecke

aen den Hemel, terwijlen die alreets geboren is op de aerde ; is 't dan quaet dat ick roep tot de geneſingh? maer wel u (o ſalighſten Engel) den welcken mijn geroep heeft doen ſien op mijn pijnen, bid ick, dat, aengeſien ghy doorgront met het licht van d'hooge natuyr de ſwackheden van de mijne ; dat ghy die helpt met u voorſpraeck, en geleydt met uwen raet.

Met groot genoegen (antwoorde den Engel) ſal ick dat doen, medegeſel; want niet ſonder geheymenis komen wy deſen nacht te ſamen gekoren ſijnde door het gerucht van deſe feeſt, Engelen, en Harders, als ſijnde de eene ſeer gelijck aen de andere. Want wat ſijn wy Engelen toch anders als Harders van de menſchen, die wy hoeden en beſchermen? en ghy lieden, wat ſijt ghy anders als Engelen van de ſchapen, die ghy beſchermt en hoed? daerom, vrindt, opent u hert, en dat met alle betrouwen ; want wy Engelen komen hier ſoo wel om den Heer aen te bidden, als om de Harders

ders te helpen, want hier mede aenbidden wy den Heer. Den Harder verblijt ſijnde, om dat hy ſulcken genoegen ſagh in een natuer ſoo edel, ſoo uytgeleſen, en verheven, Godt danckende voor ſoo grooten goet, ſeyde: o Heer! hoe wel kent men nu, dat ghy u menſch hebt gemaeckt, aengeſien ghy aen de Engelen uwe menſchheyt mededeelt; ende op dat ſylieden alle ons ſouden helpen met meerder ſorghvuldigheden, daerom hebt ghy u menſch willen maken.

Ick o heyligen Engel, ben een Harder, rijck van vee, maer arm van deughden, die de eygen kennis in een gedurige quellingh onderhout: ſiende in my ſonder beteringh, dat ick in ander behoorde te beteren. Ick vind my vol ſchulden, met welcke belaſt ſijnde, kan qualijck beteren die van mijn ſchapen. My gebreeckt het licht, met het welcke, ſonder de eerſte beginſels van de beteringen, ſien ick ſonder beteringh de ſchade. Ick gaen het goet ſoecken, ende en vinde het niet; ick

gaen vluchten van het quaet, en terſtont vinde dat. Kan ick dan niet kennen, heyligen Engel, ſal ick konnen wercken, terwijl de kennis het eerſte en het krachtighſte middel is tot de bekomſte?

Dit is een nacht van veel licht, antwoorde den Engel, ende ten is niet mogelijck dat het gebreke aen die het maer en ſoeckt. u verhinderingh, vriendt, is daer in gelegen, om dat ghy de dingen niet en komt te verſtaen gelijckſe ſijn; het is dan te gelooven dat ghy, in u handeling en ſchuldige plichten, komende die te verſtaen, ſal met de goddelijcke genade den wil het licht volgen van het verſtant. Ghy en hebt tot noch toe geen reys tot de deuchden gedaen, noch ſijt niet gekomen tot volmaeckte kennis van de fouten. Hier uyt onſtaen in u twee ſchaden van groote bederffenis, dat is, niet met ernſt beminnen, dat u profijtelijck is, ende u niet met genoeghſame af keerigheyt vervreemden van 't gene dat u ſchadelijck is. My luſt wel eens van u te weeten, of ghy

oock

oock wel geweeſt hebt in 't huys van den *Ontdecker van 't bedrogh*? of ghy oock bewoont en gekent hebt die heylige koninckſ-huyſen van de deughden, en oft ghy oock met hooge kennis doorſnuffelt hebt de genegentheden? want terwijlen u dat licht niet en verlicht, het is ſeker dat ghy dat by u niet vinden ſult om dat te gebruycken, en veel minder om dat te verdeelen. *Ontdecker van 't bedrogh.*

Waer toch, o heyligen Engel, (ſeyde den harder) ſijn deſe hemelſche woonplaetſen te vinden? en wat ſal ick doen om te bekomen een goet, van my ſoo gewenſt? door wat wegen ſal ick de waerheyt van de dingen ſoecken, en komen tot heele en volmaeckte kennis van deſelve? wilt ghy met my gaen daer ick u brengen ſal, (ſeyde den Engel) in een kort affijn ſult ghy konnen erkennen een groote verholentheyt, ende ghy ſult licht genoegh bekomen voor veel Eeuwen, onder de donckerheyt van niet meer als eenen korten nacht. Met onuytſprekelijcke danckbaerheyt ſal ick u

18 K

volgen, ſalige geeſt (ſeyde den Harder) hoewel ick om mijn eygen trooſt liever by den ſtal ſou blijven in deſe geluckigen nacht; want buyten dien ſtal, wat goet ſal ick ergens konnen vinden, terwijl den Heer inde krib blijft? hier op ſeyde den Engel, laet ons ſoo beſpreken, want het komt wel over een met het voornemen, dat ghy ſonder van hier te vertrecken, ſult evenwel met my gaen door plicht vande bedencking, en ſult blijven met de tegenwoordigheyt. Steunt vaſt op u harderſpriet die ghy hebt, want daer in leyt u hulp. Slaet u oogen op het licht van den Heer, ſiet aendachtelijck op de kribbe, ende ſoo ſal den geeſt, ſonder van Godt af te ſcheyden, my volgen daer ick hem ſal leyden.

Nauweljcks eyndighde den Engel met dit te ſpreken, als den Harder in den geeſt hem volghde, vervreemt van 't lichaem, gelijck wy hebben geſeyt, maer door 't wercken van de krachten; en als hy weder quam van ſijn reys, heeft my alles

alles geſeydt dat hem wedervaren was, met deſe woorden.

Den Harder wort vervoert tot het lantſchap van den Ontdecker van't bedrogh, en van 't Bedrogh, ende hy wort bedrogen door de Eygen liefde.

CAP. II.

ICk ben vervoert geweeſt (ſeyde hy my) tot een Lantſchap dat ick te vooren noyt en had gekent noch geſien, die trooſten dan, en luſtigheden van de Kribbe hebben my verlaten; en nu den nacht die tot daer toe goet en welluſtigh was, ſcheen my op den weg ſeer ſcherp en onvredig. Ick reyſde over bergen vol ſneeuw, ick doorging met onſekere voet-ſtappen, ſcherpe heuvelen, naeckt, en met lijden; ende ick en ſach den Engel, mijn metgeſel, niet altijt, terwijl hy my ſomtijts in 't lijden liet, voorgaende; en ſomtijts my dede voorgaen, hy achterblij-

terblyvende. dan keerde ick my tot hem en heel miſtrooſtigh ſijnde, ſeyde: wat is dit Engel, dat gy door deſe ongeredderde wegen my deſen nacht ſoo onſmakelijck hebt gemaeckt, en dat gy my nu, ſoo bly met Godt ſijnde, leyt door onſekere wegen tot een onſeeker eynde? Ick ſie dat deſe voetpaden weynigh betreden ſijn; ick ſoecke het light ende en vinde niet dan afgronden van duyſterniſſen, ſcherpheden die noyt geſien ſijn, hooge ſteylten die dreygen, wegen ſonder trooſt, is dan de bederffenis, en beſchaemtheyt het middel om te komen tot verſekering en light? ſijt ghy een Engel en ſult ghy my bedriegen?

Den Engel gaf my moet, en ſeyde: dat ick togh wel ſteunen ſoude op het geloof, en op de hope, dat men door dat middel geraeckte in het Koninckliick paleys van den *ontdecker van 't bedrogh*, daer de liefde in ſwangh was: hebt, ſeyde hy, ſtantvaſtigheyt, en volhardingh; ſoo moet men nu beginnen, ſoodanige gangen hebben ſy altemael gegaen,

die

die de hemelſche blijf-plaetſen bewoonen, de beginſelen ſijn altijt vol arbeyt; door de duyſterniſſen gaetmen tot het licht; door den nacht, tot den dagh, door den arbeyt tot de ruſt, door den ſtryt tot de Kroon. Niet tegenſtaende bleef ick noch bedroeft; hoewel waerachtich is, dat hoe ick langer ging, hoe my de wegh lighter ſcheen; en hoe ick naeder quam, hoe den morgenſtont, en helder locht my lichter, en ſchoonder verſchenen. Eyndelijck, naer dat ick, naer mijn goetduncken, een goeden wegh gereyſt hadde, quam ick op eenige velden die ſeer vers en ruym waeren, en ſagh daer een groote verſcheydentheyt van volcken, en my docht dat ick daer ſteden ſagh, en huyſen, en geſlachten van merkelijcke, en verſcheyden ampten en bedieningen: als ick dan daer quam, ontmoettemijn een Iongeling van goede gedaente, doch ſeer gemaeckt, en verlieft van zigh ſelven, die ſich ſelfs altijt beſagh, en ſeer luyſterde naer het gene dat hy ſelfs ſeyde en dede; en

niet tegenſtaende dat ick oock kennelijk van ſijn doen miſnoegt was, wierdt mijn ziel evenwel gelijck van hem wegh geruckt: hy had ſeer groote oogen, dogh was efter ſeer byſiende met groote en byſondere toevingen, deed' hy mijn goet onthael, doch daer met gingh den Engel van mijn, en ſoo hiel ick die jongeling voor mijn Engel, en ſeyde hem, vriendt ick kome tot deſe bewoonde plaetſen om het huys te ſoecken van den *Ontdecker van 't bedrogh*; ick ſoude het ſeer groot achten, dat ghy my geleyde; want dit voornemen alleen heeft my tot hier gebracht van verre Landen. den jongelingh bedroefde ſigh een weynigh, doch daer naer alles overleyt hebbende, ſeyde; met groot genoegen ſal ick u brengen daer ghy wilt ſijn, komt met my. Ick volghde hem door eenige ſeer gemackelijcke en ſchoone ſtraten, en hy vermaeckte my daer-en-tuſſchen met ſoete toeſpraecken, ſeggende, *o Harder hoe verſtandigh ſijt ghy, hoe beſcheydelijck ſpreeckt ghy van alle dingen?*

en

en dat ſeyde hy, als ick naeuwlijx een woort had geſproocken. Ick en ſeyde niet een woort daer den Iongeling iets tegen hadde, ſchoon dat het oock lang aenliep dat wy malkanderen ſpraecken, maer hy prees het alles en ſtonde het toe.

En ick belijde, dat ſchoon ſulcken vleyery my ſomtijdts bedencken gaf, ſoo was hy my evenwel aengenaem, en hy verbondt mijn aen ſijn vrientſchap, en ick geloofde hem, en hy nam my ſoo ter harten, dat hy my oock wilde, als metgeſel, geleyden door mijn heele reys. Hy bracht my dan ten leſten voor een paleys van geweldigh ſchoon gebouw, daer hooge torens, en hooft-ſprongen op ſtonden, met galderijen, en traellien, de eene rechtmatigh over de andere, noch een ſeer ſchoone voor-poort, met een lijſt, daer in geſchreven waren deſe woorden: *Glory*, *Blyſchap*, *Ruſt*, en dit alles was van buyten ſoodanigh, dat het genoeghſaem aenwees de grootheyt van den heer die daer binnen woonde. Men ſagh door de

deur

deur geweldigh ſchoone hoven, men hoorde wonderlycke wel gematighde Muſijken, en ſtemmen; het huys was een Paradijs, en mits dien gingh daer binnen. Naulijcks had ick mijn eenen voet daer binnen geſet, als my den Engel met den arm vatte (die ick meende by mijn niet meer en was) en ſeyde: wat doet ghy ô ongeluckigen? waer gaet ghy binnen? en ick antwoorde hem, dat ick in 't koninckliick Paleys ging van *den Ontdecker van 't bedrogh.* Blijft ſtil ſtaen, ſeyde hy, want het en is dat niet. Ick ſtond verſtelt, en ſeyde hem: wel hoe, die jongelingh, die my geleyde, heeft my geſeyt, dat den *ontdecker van 't bedrogh* hier woonde. dien jongelingh bedrieght u, ſeyde hy; gelijck hyſe al bedrieght daer hy me handelt; keert u weder tot my, want dat is het Paleys van 't *bedrogh*, en dien Iongelingh die u ſoo ſoetjens omleyt, is de *eygen-liefde*; en dat achterdencken dat ghy hadt om hem te gelooven, en te volgen, is het inwendigh maeghſchap dat tuſſchen hem en de

Bedrogh.

Eygen-liefde.

de ſiel is, en oock de begeerte die ghy hebt tot u eygen ruſt, en gemack. En die onſmaeckelyckheyt met haer ongeregelde begeerte, is het light van de reden, dat u ſtadigh verlicht. Ick verwonderde my in 't aenſien van die groote ſnootheyt, en verradery van de *Eygen-liefde*, en ſeyde: *O verrader ick ſal u voortaen wel kennen; doodt ghy ons al vleyende?* als ick hem dan kende vloot hy wegh, en den Engel verdween.

Hy wort in't huys van den Ontdecker van't bedrog gebracht, ende hy beſoeckt de Bedenckingh, ende de Leer-ſucht beriſpt hem, en waerom.

CAP. III.

TErſtont ſagh ick by my een anderen jongelingh ſeer ſchoon, en ſoo het ſcheen ſeer naerſtigh en ſorgh-vuldigh, gekleet met een koleurigh kleet, dat ſeer ontſteken was, ende hy ſcheen van heel goet ver-

verſtant, ſeer vrolijck, en yverigh te ſijn. Ick ſeyde dan tot hem: vriendt wilt ghy my wel eens leyden tot het Koninckliick paleys van den *Ontdecker van 't bedrogh?* den Iongelingh antwoorde ſpoedigh, en met groote vlijtigheyt, dat hy dat ſeer geerne wilde doen: en ick verſeeckerde myn te voren, om weder niet bedrogen te worden, als ick was geweeſt. Ik vraeghde hem dan, wat hy voor een naem had? en antwoorde, dat ſijn naem was *Goede begeerte*: dien naem behaeghde my wel, en ſagh in hem eenige ſtralen van waerheyt; want wat hy ſeyde, ſcheen my heel ſeker te ſijn; ick heb hem dan gebeden dat hy my wilde geſelſchap houden, ſonder myn oyt te verlaten. Dat heeft hy myn toegeſeyt, ende den Iongelingh leyde my door andere ſtraten die heel in tegendeel waren als deſe, daer my de *Eyge-liefde* door hadt geleyt. Dit trooſte my, want ick oordeelde dat deſe twee Princen in ſeer verſcheyden en tegenſtrijdende landen woonden: dogh ick verwonderde

Goede begeerte.

derde my naermaels, als ick ſagh dat ick alreets ſoo ver gereyſt hadde, ende dat het Paleys *van 't bedrogh* ſoo groot is, dat het my niet mogelijck was ſijn uyterſte palen te ſien, ja het ſcheen my op de ſtappen naer te volgen, op ſulcken manier, dat ſijn uyterſte palen quamen te genaken aen die van den *Ontdecker van 't Bedrogh*; en uyt de buyten-venſters van dit, ſagh men alles wat omgingh in het ander, maer uyt de buyten-venſters *van 't bedrogh*, kanmen geenſins gade ſlaen, wat in dit geſchiede.

Ick ben dan naer by gekomen, en ſagh een huys of paleys, van geen groote majeſteyt in het uytwendigh; maer wel een weynigh luyſterigh aen het oogh: den poortier was een barſch man, en die heel qualijck geſint ſcheen te komen van eenige kyvaedje; en mits dien ontfongh hy my met weynigh genoegen. Als ick ſijn naem vraeghde ſeyde, dat hy *Ervarentheyt* hiet. Ick vraeghde hem, oft ick oock mogh binnen komen in 't paleys, hy antwoorde

Ervarentheyt.

woorde, dat ick inkomen ſoude, en dat hy geen portier was om te ſluyten, maer wel om de deur van den *Ontdecker van 't bedrogh* open te doen; en dat hy der veel in dat huys gebraght hadde; en terwijle ick quam, vergeſelſchapt met de *Goede begeerte*, dat ick niet ſoude twijfelen, of ick ſoude wel ontfangen ſijn, ja veel beter als de gene die van de *Ervarentheyt* daer gebraght wierden.

Ick ging dan binnen, en de *Begeerte* hiel my geſelſchap: ende het was ſoo, dat ick voor het ingaen my bedroeft vond', en met quelling, ja ſoo de *Goede-begeerte* my geen moet gegeven hadde, my doght ick ſoude niet ingegaen hebben: dogh evenwel ingaende, wierdt my het hart ſoo verquickt, dat my docht dat ick de blijſchap niet konde dragen. Ick vond daer veel ſtille en verſtandighe mannen, die binnen het Paleys wandelden, en deden my een ſeer aengename onthaling, hen boven maten verheugende met mijn komſt, al had ick een ſone geweeſt van yder van

hen

hen lieden. Ick ſagh, dat alhoewel de poort van 't paleys kleyn en engh was, en de door-ſicht van het huys, heel laegh, en niet veel geacht in de oogen van het vleeſch, had nochtans van binnen ſeer groote en uytgereckte ruymte van luſt-hoven, ſtraten, huyſingen, en Paleyſen; daer ſtadigh geleerde mannen door gingen, met veel treffelijcke heyligen, hoogh ſiende, biddende, wijt-loopigh ſpreeckende, en leerende. Daer waeren ſeer ſchoone Ionckvrouwen, ſeer ſedigh en wel vergeſelſchapt en gedient. Hun onderlinge aen-ſpraecken waren van ſeer goet beſcheyt, hun kleedingen eerlijck, en hun handelingh heel ſoet. Men hoorde daer geen gerucht van wederſpraeck, noch ſtem van onbeleeftheyt, yder was verblijt, en wel beſpraeckt.

Ick vraeghde aen de *goede begeerte*, welck onder al die ſchoone paleyſen het Koninckliick hof was van den *ontdecker v an 't bedrogh*? en dat ick hem ſeer wenſte te dienen, en eerbieding aen te doen. Ende hy ſeyde,

de, dat hy my daer wel leyden ſoude, maer dat het nootſakelijck was eerſt te ſpreken met de *Bewerckingh*, een edele, en ſeer verſtandige Ionckvrouw, hoewel ſy wat traegh in 't afvaerdigen was, in 't welcke den *Ontdecker van 't bedrogh* groot genoegen had, en die hy gebruyckte altijt als hy iemant gehoor gaf.

Bewerckingh.

Hier met vertrock ick, en de *goede begeerte* bracht my aen een afgeſondert huys, aen wiens inganck twee ſchiltwachten ſtonden, waer over ick verdrietigh werd, ſiende de beletſels die my weder-hielen van de aenſpraeck van die Ionckvrouw; hier over docht my beter, recht in te gaen tot den *Ontdecker van 't bedrogh*: maer hy waer-ſchoude my, dat ick vaſt-ſtellen moeſt, dat ick ſoo welkom niet ſoude ſijn by hem, ten waer ick haer eerſt had geſproocken; over ſulcks gingh tot de ſchiltwachten, die my een weynigh aen d'een ſijde vraeghden, wie ick was? en wat ick ſochte, ſeggende; *ſtaet ſtil man; wat is u begeerte?*

begeerte ? maeckt u henen , laet ons in ruſt. dit viel my ſeer mistrooſtich ; waer over ſeyde, dat ick een Harder was die den *Ontdecker van 't bedrogh* wenſte te ſpreken , en dat men my tot dien eynde geſonden had by de *Bemercking* , om ſoo te lichter toegang te bekomen by den Prins ; en dat ſy my ſouden ſeggen wie ſy waeren ? ſy antwoorden : wy ſijn *Vertreck* en *Eenigheyt* , ſchiltwachten van die groote lonckvrouw , en ons ampt is wel te paſſen op de ruſt en ſlaep van de *Bemercking*. Maer mits uwe komſt vergeſelſchapt is met de *Goede begeerte* die ghy met brengt , komt in , en beſoeckt haer. *Eenigheyt. Vertreck.*

Ick quam in , en ging op een ſeer ſchoon en hooge galderye , uyt welcke het geſicht viel op eenige fonteynen , en ſeer ſchoone luſthoven ; en daer ging ick uyt tot een ander ſtuck , dat veel grooter was ; en in 't geheel huys wierdt geen ander gedruys gehoort, als van de bladers die den wint beroerde van eenige byſtaende boomen. Daer waeren ſchoone ſchilderyen van lantſchappen ,

25 K

pen, wilderniſſen, bergen en dalen; ende een groot getal van Heeren, en Ionckvrouwen, ſittende op koſtelijcke ſtoelen, ſy ſwegen alteſamen ſeer ſtil, niet doende als peynſen; de ſommige ſagen ſterlings naer den hemel; de andere ſloegen de oogen naer de aerde; andere letten op de hoven, en dit alles in een diepe ſtilſwijgentheyt. Ick quam voorder tot een ander ſtuck, en daer vond ick oock niemant om te vragen, terwijl ſy alle neder ſaten, en ſwegen. En ſekerlijck ten waer ſake dat de *goede begeerte* my ſtadich hadde moet gegeven (want hy liet noyt nae, my raet te geven) ick ſou gelooft hebben dat het ſpokery had geweeſt, of bedrogh.

Eyndelijck geraeckte ick in een ſtuck, dat ſeer groot en ſchoon was, waer in een groote verſaming van boecken was, op wiens eynde een oude Iuffrouw ſat, van ſeer grooten Adel, en bevallijckheyt, leſende met groote aendachtigheyt. Hier vraeghde ick aen de *goede begeerte*, wie die Iuffrouw was? en oft wy nu

mis-

miſlijck al by de *Bemercking* gekomen waren. Hy antwoorde, dat ſy de *Bemercking* niet en was, maer wel haer moeder, die *Leesſucht* genoemt wort, maer dat de dochter dieper binnen was. Ick begroette die Iuffrouw met groote eerbieding, die my ſeer ſchoon ſcheen te ſijn, en ſy ontfing my oock met groote beleeftheyt; en ſy handelde de *Goede begeerte* met groot aenſien, want voorſeker alle menſchen achten hem ſeer, ende hem ſiende toonden groote gedienſtigheyt, en goet onthael; want ſy ſeyden dat hy een ſoon was van een groote Iuffrouw die men *Genade* noemt, en van eenen van groot geſlacht, die genoemt wordt *Verdienſte des Heeren*; ſoodanigh dat ick te alle plaetſen door hem wel wiert ontfangen.

Leesſucht.

Genade.

Verdienſte des Heerē.

My docht goet, dat ick in een huys van ſulcken ſtilte en groote, als dat van de *Bemercking*, wel mocht de opſchriften gaen leſen van de boecken, die altemael waren van gewichtige ſchryvers, en onbedrogen mannen, wijſlievende, en uytſchijne-

lijcke Godtsgeleerden: en onder de ſelve waren ontallijcke verhandelingen van de kortheyt van het leven, van de doot, van de verachting van de weerelt; en van al die diende haer de *Leesſucht*, en de *Bemercking*. Ick en ſagh onder al die boecken niet eenen van luſtſpelen, of andere weereltſche kortswijlen; en dadelijck vraeghde hier de oorſaeck af aen de *Leesſucht*, die haer matigende, ſeyde, dat in 't Paleys van den *Ontdecker van 't Bedrogh* ſulcken fenijn niet alleen niet te vinden was, maer dat niemant ſoo kloeck was die het dorſte noemen, en dat ick voortaen in 't vragen wat voorſightigh ſoude ſijn, ſoo ick goede antwoort wilde hooren.

Ick bekent dat ick beſchaemt worde, want de *Goede begeerte* bedroefde ſigh over mijn botheyt, en hy ontſchuldighde ſigh ſelven daer mede, dat hy dien ſelven dagh was gekomen in 't paleys van den *Ontdecker van 't bedrogh*, ende had evenwel ſijn aenſicht noch niet geſien.

Eyndelijck de *Leesſucht*, die ſeer lijd-

lijdſaem is, en ſeer ſoet, liet de gramſchap glyen, en leerde my met bedaertheyt wat ick al moeſt prijſen: en daer met ging ick in een ander galdery, in welcke haer dochter de *Bemercking* ſat, met den rugh gewent naer die ſijd' die wy inquamen, dat de byſonderſte deur is. Haren ſtoel was van een geweldigh ſterck hout gemaeckt, dat ſeer goet van reuck was, hoewel de koleur droef was, ende deſen ſtoel had den naem van *Eygenkennis*. Sy ruſte met de wang op haer eene handt, ſiende op den ſtroom van een groote rivier die afſtorte van de hooghſte van een ſteenrotſe naer de valley. Met den vinger van de ander handt, wees ſy op den achter-een-vloeyenden ſtroom van die waters; en van ſtonde tot ſtonde hoorde men haer ſeggen: *Eeuwigheyt! Eeuwigheyt! altijt durende hel! o altijt durende hemel! ſekere doot! onſekere ure! ſtrenge rekenſchap! los leven! korte wellu[illegible]ſten! ſchroomelijcke pijnen!* anderwerf hoorde men haer ſeggen: *ghy, Schepper, ſijt in 't lijden, en ick ſchepſel inde vreucht:* *Eygenkennis.*

ghy aen 't kruys, en ick in de ruſt? ghy ſchreyende, en ick lacchende? ander reyſen ſeyde ſy: *Godt is oneyndelijck goet, en ick en bemin hem niet: Godt is oneyndelijck ſtarck, en ick vrees hem niet: Godt is oneyndelijck rechtvaerdigh, en ick en beter my niet.* Ick belijde, dat als ick haer ſoodanige redens hoorde ſeggen, dat ſy my ſoo weemoedigh maeckte, dat ick in bedencken nam, oft ick my niet wilde nederworpen aen de voeten van die waerde Iuffrouw. Ia de *Goede begeerte* die by my was, wierd in ſijn aenſicht ſoo ontſteken als een vier, doen hy uyt het hert van ſoo een heylige maecht hoorde voortkomen eenige woorden, ſoo gevoelijck brandende, dat ſy ſchenen de boomen te verbranden, hoe veel meer de harten.

Doch gelijck ick mijn byſonderſte voornemen volghde, dat was om de *Ontdecker van 't bedrogh* te ſien, die Prins was van die wooningen, ende vernam de *Bemercking* ſoo afgekeert, en peynſelijck, heb beſloten te vragen aen de *Goede begeerte*, oft noch geen tijt en was om onſen handel te beſchic-

beſchicken. En hier over vraeghde hy aen een dienſtmaecht die de *Bemercking* by haer hadde, die ſeer matich en beleeft was, en omſienlijck in alles, en wert *Bedencking* genoemt, oft wy wel ſouden mogen de *Bemercking* van haer hooge overweging brengen, terwijlen wy met haer hadden te handelen? de *Bedencking* ſeyde, dat haer Iuffrouw ſoo voorkomen was, dat ſy alreets laſt gegeven hadde, watter ſoude gedaen worden, en dat al, als ſy haer ſelven ſoo diepſinnich doende vondt; en dat wy daer binnen een pagieken vinden ſouden, die *Vierigheyt* genoemt was, aen wie ſy bevolen had, dat ſoo ymant den *Ontdecker van't bedrogh* wilde ſpreken, dat hy die geleyden ſoude, en dat hy ſijn hoogheyt van harent wegen ſoude groeten.

Bedencking.

Vierigheyt.

28 K

Hy komt aen de voorſael van den Ontdecker van 't bedrogh *en ſy bevelen hem dat hy de* Suyvere-meening *ga beſoecken; en van 't gene hem ervaren is van de* Waerheyt.

CAP. IV.

AEn de rechte hant quamen wy in een kamer, en ſiende van de deur, ſagen een jongsken dat ſeer ſchoon was, gekleet in 't lijfverwigh, alleen en in ſich ſelven lachende terwijl hy eenige autaren toeſchickte, en eenige Beelden ſchoon maeckte; en een in ſijn handt nemende, dat van het kint *Ieſus* was, kuſte dat aen de voeten, ſeggende duyſent ſoetigheden, en als hy naulijx dit geſeyt hadde, ſoo wirp hy ſigh neder voor een Beelt van onſe lieve Vrou, en die prijſende, ſeyde: o ſuyvere Maget, wanneer ſal mijn ſiel u beginnen te dienen, en u behagen? wanneer ſal ick de liefde betalen, die

die ghy t'onswaert hebt, met een ander liefde gelijck de uwe?

Hier over quam de *Bedachtheyt* in (ende dat Engeltje bematighde ſich) en ſeyde tot hem dat wy quamen om den *Ontdecker van't bedrog* te ſoeken. en de *Vierigheyt* op dien ſelven oogenblick, ſonder iets te wachten, gevende een minnelijck geſucht, ſeyde: ſijt gelooft, Heer, om datter noch ymant is die u ſoeckt. Ende my met de hant nemende, ſeyde: kom, vrindt: ghy ſijt geluckigh, want onder ſoo veel verlorene van de weerelt, ſijt ghy verkoren onder vele, om de waerheyt te ſoeken. O geluckige ſielen! hoe veel ſijnder toch die trachten tot deOntdecking van't bedrogh? maeckt moet, want ik heb laſt van de *Bemercking* u regelrecht by hem te brengen; hier langs is de kortſte wegh. Ick ging dan voort door een korten ſijdwegh, in welcken ick niet en hoorde als lofſangen van God; en hy ſeyde my, dat ik niet wederkeeren ſoude door de plaetſen van *Bemerking* en *Leesſucht*, want al met hen gedaen hebbende,

29 K

bewaerden de poorten *Eenigheyt* en *Vertreck*, en dat met ſulcken byſonderen toeſicht, dat ſy die by geen geval open deden, als in grooten noot, die altijt ſluytende voor het overdadigh; ſeyde oock dat die ſijdwegh, daer ick door ging, genoemt wierd *Vaerdigheyt*, en dat ſy nu waren tuſſchen het *Sprekelijck gebet*, en de *Bemercking* die in gemeenſchap handelden de eene by de andere over bootſchappen, die hy hen toebracht.

Vaerdigheyt. *Sprekelijck Gebet.*

Eyndelijck ben ick gekomen aen de voorſael van den *Ontdecker van 't bedrogh*, en vondt daer twee Iuffrouwen ſitten, die genoemt worden *Waerheyt* en *Oprechtheyt*, die malkanderen ſoo geleken, dat ick oordeelde dat ſy ſuſters waren. De *Waerheyt* was boven maten ſchoon, hebbende ſeer heldere oogen; ſy was in 't wit gekleet, (het is dan onwaerachtigh te ſeggen dat ſy naeckt is, want het is een ſeer eerlijcke Iuffrouw) en haer kleeding is ſoo ſuyver, datter een luyſter uyt ſchijnt; en deſe is 't, die het gemeenlijckſte oppaſt, en

Waerheyt. *Oprechtheyt.*

den

den *Ontdecker van 't bedrogh* dient. Maer de *Oprechtheyt* kleede ſich heel effen, ſonder boorden oft eenigh ander cieraet; ende ſy en letten op geen koleuren, noch op eenige deſgelijcke ſaken, maer kleedde haer met het gene dat de *Waerheyt* meeſt behaegde. Nu docht my dat ick het al bekomen en behandelt had: want de *Vierigheyt* ging dien ſelven ſtond vragen aen de ſuſters van den *Ontdecker van 't bedrogh*, *Waerheyt* en *Oprechtheyt*, oft ick ſijn Hoogheyt mocht de hant kuſſen, en ſy gaven tot antwoort, dat ſy 't ſouden vragen.

Sy gingen dan binnen, en quamen terſtont weder uyt: edoch de *Oprechtheyt* gaf alleen voor antwoordt, dat den *Ontdecker van 't bedrogh* gevraegt hadde, of ick de *Suyvere-meening* oock geſien hadde, en of ick oock met haer oorlof quam, om hier gehoor te bekomen? op dit alles ſweegh de *Waerheyt*, want men ſeght, dat die Iuffrouw noyt en ſpreeckt, dan alleen dat ſy haer doet verſtaen door kenteekens, en met

haer te ondecken in 't binnenſte van de harten, zy haer ſelven beter uyt-leyt, als een ander Iuffrou (die men *Beſpraeckzaemheyt* noemt) met woorden. Ick belijde dat ick nu ſoo moed' was van uytſtellen, en verſenden, dat ick aen de Iuffrou *Oprechtheyt* ſeyde, dat ick 't nu alles geſien hadde, datter te ſien was, en dat men my mits dien ſou laten inkomen; en ſy, gelijckſe ſoo goet was, geloofdet, en ging het terſtont ſeggen aen den *Ontdecker van 't bedrogh*, op dat ick mocht inkomen: maer de *Waerheyt* vatte haer by den arm, en ſeyde in haer tael, dat ſy in 't innerſte van myn hart geſien had, dat ick de waerheyt niet en ſeyde: ende het was ſeker, dat, ick en weet niet hoe het was, om dat de *Waerheyt* die ick ſagh voor my ſtaen, ſoo haeſt als ick van haer ging, de *Waerheyt* niet ſprekende, ſoo ſagh ſy haer ſelven hier binnen, in 't diepſte van myn hart, en ſeyde, *waerom hebt gy de waerheyt niet geſeyt?* Ick dadelijck, ſiende dat ick met ſoo wackere lieden te doen had, leetweſen hebbende, bad de

Beſpraek-ſaem-heyt.

Goe-

Goede begeerte voor my te willen ſpreken, en te vergeven; en hy my eerſt beriſpende, badt oock om vergiffenis, en den ſelven oogenblick, leyden my *Vierigheyt* en de *Goede begeerte* tot de woonplaets van de *Suyvere-meening*.

Ick ging daer binnen, en bevondt een groot gerucht in dat huys, en ſagh daer eenige dienſtmaeghden die met ſeer groote *Sorghvuldigheyt* ſchoon maeckten, en met ſulcken teerheyt, dat ick een van die ſagh, die men ſeyde dat *Eygenopſicht* genoemt was, dat ſy een hayrken opnam, dat ſy by geval gevonden had in een van die ſalen, en wirp dat uyt de venſter. Een ander Iuffrouw *Neerſtigheyt* genoemt, dede niet als met ſnelle oogen overal ſien, of daer iet noch ſchoon te maken was. Noch een ander *Aendachtigheyt* genoemt, ſagh om aen alle kanten offer oock yet was tegen de reynigheyt; ſoo dat al de vertrecken van die woonplaets niet anders waeren als gelijck helder criſtal.

Eygenopſicht.

Naerſtigheyt.

Aendachtigheyt.

Soo ick hier in quam, verſchenen

voor my terſtont de *Naerſtigheyt* en *Aendachtigheyt*; de welcke ſiende, ick aen de voeten een weynich beſlijckt was, deden my uytgaen om dat eerſt af te wiſſchen; de *Aendachtigheyt* lette op alles, maer de *Naerſtigheyt* ſtelde alles in 't werck; alleen de *Eygenopſicht* quam by my niet; als ick hier over verwondert was, terwijl my ſcheen dat deſe de netſte en de ſchoonſte was, ſeyden; dat de *Eygenopſight* alleen haer ſelven ſuyvert, maer de *Suyverheyt*, en haer heele volmaektheyt, beſtont in ſuyver maken van andere: maer ſy paſte alleen op ſuyvering haers ſelfs. Die Iuffrouw beviel my wonder wel, want ſy verſchoonde veel twiſt, en mits ſy haer ſelfs niet en achte, maer alle andere veel achte, ſoo was ſy by yder wel geſien en begeert. Toen ſprack de *Vierigheyt* tot de *Naerſtigheyt*, en ſeyde dat ſy vergeſelſchapt quam met de *Goede begeerte*, met ordre van den *Ontdecker van 't bedrogh*, op dat de *Oprechte meening* mocht oordeelen, oft ick oock wel bequaem was, om het aenſight van ſijn Hoogheyt

heyt te konnen aenſchouwen, en my vinden by het gehoor van dien Prins. Ick wierde ſeer ontſtelt als ick dat hoorde, want ick en hadde op de voorige t'ſamenſpraeck niet wel gelet : en mits dien keerde ick my tot de *Goede begeerte* en ſeyde: ick vrees ſeer dat men my niet ſal inlaten, ten ſy dat ghy, o geluckige toegedaenheyt, my hulp en byſtant doet; want in my is geen ſuyverheyt; en wie kan ſich betrouwen van myn meening, terwijl ſy een dochter is van mijn eygen ellende, en ſwackheyt? en wie kan ſuyver ſchynen in ſoo een ſuyver huys?

De *Goede begeerte* antwoorde hier op, dat ſoo ick wilde ingaen om den *Ontdecker van't bedrogh* aenſicht aen aenſicht te ſien, dat het nootſakelijck was die gangen te laten voorgaen, want ſoo ick oock inquam, niet eerſt onderſocht ſijnde vande *Suyvere-meeninge*, dat ick wel mocht gelooven, dat ſchoon ick oock in ſijn eygen kamer was, het aenſight van den *Ontdecker van't Bedrogh* niet ſou konnen ſien, noch de

lichten, die van ſijn aenſchijn voort-quamen, my geen voordeel ſouden doen. Eyndelijck ick gingh gelijck met gewelt in de blijfplaets daer de *Suyvere-meening* was : en ick moet belijden dat ick, mijn ſelven ſiende in ſoo grooten klaerhyt, ſeer getrooſt was ; maer als ick van den anderen kant in my ſoo veel fouten ſagh, bleef ick ſeer verſtelt ; ende ſoo ick nu gekomen was, ſeyde de *Vierigheyt*, tot die koninckliycke Iuffrouw, dat ick quam om onderſoght te worden, en om te ſien oft ick wel geſtelt was om den *Ontdecken van 't Bedrogh* te ſien. Waer op ſy met woorden, die altemael ſtralen geleecken van een alderſuyverſt licht, my beval dat ick haer ſeggen ſoude :

Welck de meening was, met welcke ick quam, om te ſpreecken met dien alderdoorluchſtighſten Prins ? Ick ſeyde : om de begeerte van niet te dolen, en om my en mijn ſchapen te behoeden. Sy ſeyde tot wat eynde dat ick my en mijn ſchapen wilde hoeden ? Ick antwoorde ;

woorde; om te voldoen aen mijn ſchuldige plicht van mijn Conſcientie en ampt. Sy ſeyde weder, wat ick betrachte met het voldoen aen dees ſchuldige plichten? Ick antwoorde; om daer van goede reeckening te mogen geven. Sy vraeghde wat ick daer met wilde bekomen met goede rekening van die ſchuldige plichten te geven? Ick ſeyde: den Eeuwighen loon. Doen ſeyde ſy wederom; ſoo en wenſcht ghy dan anders niet als den loon, en ſoeckt het alles tot u baet? en ſoo Godt u niet en wilde loonen, ghy en ſout den *Ontdecker van 't bedrogh* niet komen ſoecken, ende ghy ſoeckt hem om den loon?

Met dees ſluytreden was ick ſeer verſtelt; maer de *Goede begeerte* en *Vierigheyt* ſeyden my in 't oor, dat ick ſou antwoorden; dat ick in den eeuwigen loon, mijn blijſchap, gemack, en luſt ſoo ſeer niet en ſtelde; hoewel dat oock georlooft was, als wel in de glory Godts, en in 't geen, dat op ſijn eer en lof ſagh. De *Suyvere-meening* loegh daer met in haer ſelven,

ſelven, want ſy had genoegh geſien en gehoort wat men my vermaent hadde, en ſeyde: O menſchen! O menſchen, hoe ſiet ghy voor u ſelven? 't is alles wel goet, 't is alles wel goet; maer 't is noch beter om Godt, om ſijn eer, en om ſijn glory eeniglijck te wercken.

De *Suyverheyt* heeft my dan geroepen, ende een ſleutel uyt nemende, die ſy bewaerde in een kriſtalijne ſchrijf kas, die genoemt wert de *Inwendige kennis*, deed' my dicht by haer komen, en dede my den boeſem open, en trock mijn hert daer uyt, en ſtelde haer ſelven om dat wel te overſien, by het licht van eenige ſtralen, die wederſchenen uyt het aenſicht van een Salighmaker, die in die ſael ſeer ſchoon geſchildert was, en ſy gingen voor een ſpiegel die genoemt wort *Volmaecktheyt*, en recht over dien was noch een ander ſpiegel, die geſeyt wert, *Blijckelijckheyt*, en by ſoodanigen licht ſtondt ſy dit hert en beſagh.

Volmaecktheyt.

Blijckelijckheyt.

In mijn leven vond ick mijn ſelven ſoo benauwt of beſchaemt niet; want

want, gelijck die klaerheyt ſoo groot was, ende dit hert gevonden werd in ſoo heldere handen, en de ſtralen daer op ſchenen, ſagh ick in 't ſelve ſoo veel onvolmaecktheden en fouten, ellenden en qua genegentheden, dat ick ſturf van droefheyt.

Soo als nu de *Suyvere-meening* dit hart in de handen nam, ſeyde ſy, *het is ſeer beſwaert*; ende ſy had groot gelijck, want voorwaer de ſorgen van mijn leeven en mijn ſchapen, hadden my gebracht tot de gewichtigheyt van de krib, en deſe deden my ſoecken den *Ontdecker van 't bedrogh*. Eyndelijck, ſy doorboorde, gelyck met twee alderſchoonſte ſtraelen van de ſon, dit hart met oogen, en ſeyde: *ſlechte ſtof! ick vind hier naulijx drie Caraeten tot de begeerte om in te komen in het huys van den Ontdecker van 't bedrogh. hoe ver ſijt ghy noch van de vierentwintigh! doch evenwel komt in om gehoort te worden, want ſoo daer in u noch iet moet geſuyvert ſijn, dat ſal den Ontdecker van 't bedrogh ſuyveren, want hier door ſoude het konnen geſchieden,*

den, dat de brandende liefde in u ſal komen; want deſe is 't, die de eene ende de andere grooter onvolmaecktheden te niet doet.

Sy gaf my het wederom, ſloot den boeſem toe gelijck of het noyt geopent was geweeſt. en ick beſchaemt en verbaeſt, om dat ick geſien had ſoo ſwarten en bedorven ſaeck, in ſulcken witte en ſuyvere handen, en doende een diepe eerbieding, ſonder mijn oogen op te ſlaen, ging uyt, en de *Vierigheyt* en de *Goede-begeerte* brochten my voor de tweede reys tot de voorkamer van ſijn hoogheyt.

Den harder komt in, om den Ontdecker van 't bedrogh *te ſien, hy verwondert ſich over ſijn throon, en majeſteyt, en men onderrecht hem de* Leering.

CAP. V.

ICk vond de *Waerheyt* en *Oprechtigheyt*, die nu twee jongmans en een outman

outman uytleyden, die quamen van geſproken te hebben met den *Ontdecker van 't bedrogh.* dees twee gingen nu geeſtelijck worden by de Ongeſchoeyde; en den anderen, nu eenige hoeven om Godtswil gevende, van deſe die ſyn eygen waeren, hielder maar een over tot ſijn leven, met een eerlijck Prieſter, ſonder eenigh ander achterdencken te hebben, als van te komen tot ſijn opperſte ſaligheyt. ick ſeyde dan tot de *Vierigheyt*, dat hy toch wilde voor my ſorgen tot den ingang naer den *Ontdecker van 't bedrogh*, en dat ick mocht gehoort worden; want ick had nu immers voldaen, met alles dat verſocht was. daar op ging hy binnen, en weynigh daer nae quam hy weder uyt met twee oude mannen, die genoemt werden *Blyſchap* en *Voordering*, en deſe woonden in de galderyen van den *Ontdecker van 't bedrogh*; de *Voordering* quam eerſt voor, gekleet met een geweldigh koſtelijck linnelaken, hoewel het ſoo aenſienlijck niet en was; en de *Blyſchap* had oock een linnelakenskleet,

Blyſchap.

Voordering.

kleet aen, wel ſoo koſtelijck niet, maar geweldigh ſienelijck, ende ſy droegen twee ſtipkens in de handen, want men ſeyde, dat ſy de hofmeeſters waren van ſijn Hoogheyt. toen ſtonden *Waerheyt* en *Oprechtigheyt* op, en my by der hant vattende, brochten my aen de poort, daer een poortier was, die open dede, en ontfing my met goet behagen: deſen poortier wiert *Profijt* genoemt, daer lieten ſy my, en gingen wederom tot hen af handelen.

Profijt.

Datelijck als ick quam in de eygen blijfplaets van den *Ontdecker van 't bedrogh*, belijde ick, dat ick ſeer verſlagen ſtond, want ick ſagh noyt in mijn leven ſulcken verandering. ſiet ſoo gaet het gemeenlijck met ymant die van droefheyt droomt, en evenwel ontſlaept tot een goede dagh: dit geſchiet oock in den ſiecken, die nu ſijn gewenſte geſontheyt wederkrijght; en aen den nootdruftigen, die nu een onbedachte ſchat achterhaelt. doch evenwel, niet van dat alles kan vergeleken worden met die ſchielijcke blijſchap die ick terſtont

ſtont voelde, als ik *den Ontdecker van 't bedrogh* ſagh. ick en vond my niet alleen met een inwendigen trooſt en blijſchap, maer ick wierde oock bemachtight met een gedaente van verwondering, die ſoo vreemt was, dat alle het gene, 't welck dat niet en was, dat ſcheen my niet anders als leugen te ſijn.

Ick ſal dan ſeggen, ſoo 't immers geſeyt kan worden, en van de manier, en van de koninckliijcke pracht, die ick ſagh in dien alderedelſten Prins. de ſael daer ick langs inquam, was geweldigh ſchoon, boven maten klaer, en verciert met de alderfraeyſte ſchilderyen, waer in uytgebeelt waeren wonderbare geſchiedeniſſen van David, van den heyligen Paulus, van Magdalena, den heyligen Franciſcus, doorluchtige Patriarchen, Koningen, Keyſers, en Princen, aen welcke den *Ontdecker van 't bedrogh* nu gebracht hadde een grooter en langdueriger Kroon, als deſe die ſy hadden, en verlieten die, om deſe te bekomen. al die dingen waeren geſchildert van

twee

36 K

twee handen van een groote uytnementheyt, die den *Ontdecker van 't bedrogh* dienden, en sy waeren altijt doende met uytschijnelijcke stucken schildery te maken, om de kamers meê te vercieren, en dese twee werden genoemt *Verhaling* en *Historie*, en sy brachten alles soo levendigh uyt, dat de seltsaemheyt van de saeck den mensch verwerde diese sagh. by den *Ontdecker van 't bedrogh* stonden veel mannen uytschijnelijck in heyligheyt en geleertheyt, sy steunden altesamen tegen de muren, bloot, en toehoorende op de Aensprake die voortquamen van sijn lippen.

Verhaling. *Historie.*

Als hy hoorde spreken, sweegh hy heel stil; en daerentusschen de *Blyschap* en *Voordering* my voorder brengende, sonder dat de *Goede-begeerte* en *Vurigheyt* my verlieten, geleyden my van de poort tot aen den troon daer hy sat. ick dede mijn drie eerbiedingen, en naerder by komende, besagh den troon, die wonderbaer was in kunst, en in stoffe: sijn gedaente was als den kloot

kloot van de aerde, daer in ſaghmen al ſijn koninckrijcken en kroonen. hy was gemaeckt van vier blinckende metalen, en deſe werden genoemt, *Ervarentheyt*, *Kennis*, *Licht*, en *Beſichtigheyt*: in deſe waren geſneden de vier deelen vande weerelt, Europa, Aſia, Africa, en America, in den gordel die hem omringt, die den Eclipticus, oft duyſtermakenden gordel is, waeren vier ſpreucken uytgedruckt, waer van het eerſte was, *daer is aengelegen*, het ander *is waerdigh*, het ander *duert*, en het ander *weeght*. in het ander deel, dat om het Noortſche-aſch loopt, vontmen eenige letteren van den gordel tot aen het aſch, die uytdruckten *alles*, ende volgden tot aen het eygen Aſch. en weder van den ſuytgordel liepen andere letteren met gelijck van een ſtaen, en oorſprong, die ſeyden: *niet*. al deſe letteren, en ſeghwoorden, geven van hen ſelven wonderbare ſtralen en lichten uyt.

Ervarentheyt.
Kennis.
Licht.
Beſichtigheyt.

Dat grove ſtuck van den weerelts-kloot beſtont in ſulcken konſtigheyt, dat het ſoo traegh omging, dat

dat den troon van den *Ontdecker van 't bedrogh* die daer op ſtond niet eens beroert werd; want hy was daer niet op gegrontveſt, noch en raeckte die niet; ende alle oogenblicken vertoonden ſich eenige letteren die ſeyden, *het ſelve*, en ander ſeyden, *tijt*.

Boven de weerelt in ſijn ſtoel ſat den *Ontdecker van 't bedrogh*: en deſen ſtoel of troon was van hout dat ſeer hardt en ſchoon was, en was genoemt *Sekerheyt*. aen ſijn ſijde ſaten twee ſeer eerlijcke Iuffrouwen, waer van de eene *Reden* genoemt wierd, gekleet ſijnde met een ſeer ſchoon linnenkleet, dat oock van grooten prijs ſcheen, en heel vaſt geweven, en wierde *Langdurigheyt* genoemt, en deſe was aen de rechte ſijde van den *Ontdecker van 't bedrogh*; maer de ander heet *Wijsheyt*, gekleet met een geweldigh koſtelijck linnenkleet, dat genoemt was *Deught*: den troon van de *Reden* was oock van een ſchoon ſtof, die *Spreeckloop* genoemt is, maer den troon van de Wijsheyt was noch van ander ſtof, die *Goetheyt* genoemt was.

Sekerheyt. *Reden.* *Langdurigheyt.* *Wijsheyt.* *Deugt.* *ſpreeckloop.* *Goetheyt.*

Den

Den *Ontdecker van 't bedrogh* had om de ſlapen van het hooft een kroon *Invlocding* genoemt, en een heerſchſtaf van gout, diens naem was *Vermogen*. den *Ontdecker van't bedreg* was een out man, ſeer aengenaem, met heldere oogen, hoogh van voorhooft, grijſe haren van groote eerbieding, gekleet met een ſeer rycke ſtof die *Vernoeging* heet: en ick hem ſiende ſoo hoogh geſeten, ſeyde tot de *Goede begeerte*, hoe ick voort raken mocht om hem de hant te kuſſen? en terſtont verſoght de *Vierigheyt* aen den *Ontdecker van 't bedrogh* dat hy ſich toch gevoeglijk wilde laten vinden, en dat men moght de ladder ſtellen.

Invloeding. *Vermogen.* *Vernoeging.*

Terſtont heeft men dan een trap geſtelt die ſeer breet en vaſt was, genaemt *Kracht*; en deſen trap was bedeckt met een Turkſche tapiſſery genoemt *Trooſt*. aen den voet van den trap bleven de twee hofmeeſters, die tot daer toe my vergeſelſchapt hadden, maer myn twee metgeſellen, te weten *Goede-begeerte*, en *Vierigheyt*, gingen met my op; ick

Kracht. *Trooſt.*

38 K

quam dan by hem, en verwonderde my in 't ſien van dat eerbiedigh aenzicht; want daer ſchenen eenige lichten uyt, ſoo datmen ſoude gezeyt hebben, dat de ſon daer binnen brande. hy ontfong my met aengenaemheyt, en naer dat ick hem de hant had gekuſt, dede eerbieding aen de *Reden*, en aen de *Wysheyt*, en vraeghde aen de *Goede begeerte*, en aen de *Vierichеyt*; oft ick ook wat moght ſeggen tot den *Ontdecker van 't bedrogh*, en hem vragen over ſekere van mijn ſaecken? Sy antwoorde, dat hy een ſeer beleefden Prins was, en dat hy vermaeck nemen ſoude in my te hooren; dogh ſeyden dat ſy verwondert waren, dat, aengeſien ick ſijn aenſight geſien hadde, noch iet had te vragen, want daer in is alle voldoening, van alles dat getwyfelt kan worden. ik ſeyde hem dan: O hoogen Prins en Heer, aen wie de weerelt ſoo veel ſchuldich is, als oock de ſterffelijcke menſchen, die ſoo ryck ſijt met het licht van den Alderhooghſten, die ſoo veel blinden verlicht;

Ick

Ick bidde wilt my ſeggen wat ick doen moet om het eeuwigh te bekomen? waer op hy datelyck antwoorde; het tytlijck verachten. Ick ſeyde wederom, wat ſal ick doen, Heer, om dat tytlijck te verachten? hy gaf tot antwoort: bemint het eeuwigh. Ick ſeyde, wel Heer, hoe ſal ick de quade genegentheden laten, die my ſoo tergen en beletten? daer op antwoorde hy; verlaet u ſelven. ick ſeyde daer tegen; wat ſal ick dan doen om my te verlaten? hy antwoorde, laet die varen. Ick ſeyde; wat ſal ick doen (ô mijn alderklaerſte light!) om mijn ſchapen wel te hoeden? hy antwoorde; hoet u ſelven eerſt wel. En hoe ſal ick mijn ſelven wel hoeden? hy antwoorde; ſorgh dragende voor u ſchapen. Ick ſeyde weder, om dit te bewercken vind ick veel vertwijfeltheden. Hy antwoorde, beraet u met Godt. Ick ſeyde weder, hoe ſal ick dit doen? Hy gaf tot antwoort; met het gebedt, en goeden raet. Ick vraeghde, wat ick doen moeſt mits mijn ſwackheyt groot was? hy

39 K

antwoorde, hoopt op Godt: ick ſeyde; ick en raeck niet voort tot de betering, ô doorluchtigen Prinſe. Hy antwoorde: ſoeckt die by de *Vreeſe Godts*. ick ſoude wel willen de deughden vinden, ſeyde ick: hy antwoorde, gy ſultſe vinden in de *Liefde*. Ick ſeyde: in de ſtoffen van de geeſtelijcke beſtiering vallen my veel twijfelingen voor, om te weten wat Godt boven al van my begeert? Hy antwoorde; gaet u beraden met de *Geeſtelijckheyt*: ende om dat ghy by my gekomen ſijt, met *Goede begeerte*, en met *Vierigheyt*, ick wil u dat voordeel doen van u mijn rijckdommen en paleyſen te laten ſien: de *Wijsheyt*, die hier by is, ſal u een geleyd geven, die *Klaerheyt* genoemt is, die ſal van de *Waerheyt* een ſleutel, genoemt *Hemels licht*, meê brengen, daer ghy alle dingen door ſien ſult even gelijckſe ſijn; en tot u meerder trooſt, ſoo ſal de *Reden* met haer een ſtrael ſenden van haer wetenſchap, met welcke gy niet alleen die ſult ſien en kennen, maer oock wel verſtaen. kent dan

Klaerheyt.

Hemels licht.

de

de deuchden; ende mitsdien ghy onder die de *Reynigheyt* ſult ſien, eer gy noch intreedt in 't huys van 't *Bedrogh* om de fouten te ſien (want het betaemt dat ghy die oock ſiet, aengeſien dat gy die, als een harder ſijnde, moet beteren) verſoeckt dien ouden heyligen man dat hy met u gaet, die hier in dit paleys woont, en wort *Toeſiender* genoemt; want daer is u veel aengelegen dat gy ſijn byſijn geniet, moetende gaen tuſſchen ſoo veel vyanden; doch eer gy uyt mijn paleys gaet, ſult gy eerſt met den *Raet* ſpreken. gaet nu in vrede, vreeſt en bemint, en dient den Heer, en helpt ſijn ſchepſels om ſijnen 't wil. hier mede riep den *Ontdecker van 't bedrogh* een wijſe en ſeer ſchoone Iuffrouw, die *Klaerheyt* genoemt was, en hy gaf haer den gouden ſleutel, genoemt *Hemels licht*; maer de *Reden*, die daer oock tegenwoordigh was, gaf haer een kriſtallijne ſtrael, waer mede men konde ſien den oorſprong van de dingen. Ick dede dan terſtont eerbieding aen den *Ontdecker van 't bedrogh*, *Toeſiender.*

drogh, als oock aen de *Wijsheyt* en *Reden*, en ging weder na beneden, daer ick langs opgekomen was, biddende de hofmeesters, niet qualijck te willen nemen, ick daer noch wat stil stond' om te sien, en te overwegen den troon, en grootheyt van dat werck. sy waren wel te vreden, en daer met quam een persoon by my, die verstandig en seer beleeft scheen te sijn, en een van dese die vry wat meer te bevelen had', als eenige van de ander. Ick vraeghde haer naem; sy seyde de *Onderrechting* te sijn, en dat sy diende tot weghneming van twijfels en uytlegging van swarigheden. hier mede vraeghd' ick haer van dien troon, seggende dat ick verwondert was, dat den *Ontdecker van 't bedrogh* gekosen had' sijn sitplaets te stellen boven de werelt, sonder die aen te raken met de voeten? en wat die spreucken, letteren en metalen mochten bedieden?

Onderrechting.

Den *Ontdecker van 't bedrogh*, ô vrindt, antwoorde de *Onderrechting*, is boven de heele weerelt; want hy veracht

veracht alles, en behalven dit, raeckt die oock niet aen : want ſiet, niet van al die dingen raeckt ſijn planten, alles gaet voort, en loopt onder ſijn voeten : en die letteren die ſeggen: *Tijt* en *het ſelve* beteekenen, dat in den *Ontdecker van 't bedrogh* geen verandering is, en dat by hem yder tijt de ſelve is, en daerom veracht hy die op de ſelve manier ; dat oock al ſijn wederkeeren, arbeyt, en veranderingen, en ellenden, tot ſijn waerheyt niet in en vloeden ; want aen wie het bedrogh ontdeckt is, die en vreeſt, die en hoopt, noch en miſtrout niet. de vier metalen daer dien kloot van gemaeckt is, ſijn, *Ervarenheyt, kennis, licht, beſichtigheyt* ; want uyt deſe is den *Ontdecker van 't bedrog* geboren, en niet tegenſtaende dat de ronde van de aerde van deſe gemaeckt is, ſoo iſſer evenwel noch ſoo veel bedrogh op de aerde.

Die vier woorden : daer is *aengelegen, het duert, het is waerdigh, het weeght*, die willen niet ſeggen, dat aen alles dat in de weerelt is, veel gelegen is, dat het alles duert, dat

41 K

het weegt, en waerdich is; maer datſe moeten gevoeght worden met de andre woorden, die ſeggen *alles* en *niet*; en ſoo gevoegt ſijnde, ſeggen; *aen alles is niet gelegen*: dat is, aen alle rijckdommen, mogentheden, en bevel. *alles duert niet*, dat is, het geluck, en welluſt van het leven. *alles is niet waerdigh*, dat is, dat geacht wort van de vreugt en de ydelheyt. *alles en weeght niet*, dat is, voor ſoo veel het geacht wort van de onordentelijcke toedoening. en deſe letteren ſijn ſoo ingeſneden, dat die 't niet leſen kan, achtet, dat niet geacht en wort, van die het kan leſen; want ſoo veel ſchilt het *Bedrogh* by *Ontdecking van 't bedrogh*.

Den ſtoel van den *Ontdecker van 't bedrogh* is van *Verſekering*, want ſijn waerheyt is onfeylbaer. maer den ſtoel van de *Wijsheyt* is de *Goetheyt*, want ſonder die grontveſt kanſe niet beſtaen.

Den ſtoel van de *Reden* is de *Spraeckloop*; want met haer vint men deſe. de trappen daer gy langs opgingt ſijn van *Kracht*; want deſe is noot-

nootſakelijck om het aenſicht van den *Ontdecker van 't bedrogh* te ſien. ſy waren getapiſſeert met *Troost*, voor deſen die den trooſt, door mededeeling der ſtralen, van ſijn licht ontfangt. den heerſch-ſtaf is 't *Vermogen*, want den *Ontdecker van 't bedrogh* verwint het al, en de hooghſte opgetopte gelucken en grootheden, vervallen voor ſijn voeten met de doot. de kroon is van *Invloeding*, want de volmaeckte *Ontdecking van 't bedrogh* hangt van 't licht van den Schepper, ende hy geeft dat, en ſoo groot is het, voor ſoo veel als 't voortkomt van dat opperſte licht. Ick ſeyde: ſeker die ſchoone Iuffrouw, die *Wijsheyt* genoemt wort, moet veel weten; ick geloof niet datter wetenſchap is die haer niet bekent en is, ſy ſal onfeylbaer weten al het natuerlijck en bovennatuerlijck van alles dat geſchapen is? Sy weet veel (antwoorde de *Onderrechting*) doch dat is'et niet datſe weet; daer ghy van denckt, vrindt, is de *Wetentheyt*, en niet de *Wijsheyt*, dat weten, is het een van

42 K

'tander ſeer verſcheyden ; want de *Wetentheyt* die onderſcheyt, maeckt waer, twijfelt, weet datſe weet, en als ſy meeſt meent te weten, dan weet ſy 't niet, datſe gelooft te weten : maer de *Wijsheyt*, die weet niet meer, als het rechtmatigh te achten, en dat te volgen ; ſchromen van het quaet, en dat verworpen ; ſich ſelven in alles onderworpen aen ſijn Schepper; de ſchepſels, om hem beminnen en verdragen ; haer wercken, en verſtaen vergelijcken met de wet van Godt ; erkennen, dat alles dat anders is als het heyligh en volmaeckt, niet is als onwetentheyt, en verworpentheyt. ſy is een hooghwerckende kennis van het beter ; en dat achtſe, dat waerdich is, niet achtende daer niet aengelegen is. Dit is een ſeltſame manier van weten, ſeyde ick, en ſmaeckt naer Godtsgeleertheyt, naer de regels, wetten, wijsheyts liefde, en alle ander konſten. al deſe, ô broeder antwoorde ſy, ſonder die *Wijsheyt*, konnen oock verdoemenis ſijn. wel, ſeyde ick, yder out wijf-

ken

ken ſou dat wel konnen weten. het is ſoo, antwoorde ſy; en ſoo ſy 't wiſte, ſy ſoude meer weten als al de andere; als ſy immers niet en wiſten, wat het is, dat men noemt ſich ſaligh maken.

Dees *Reden*, ſeyde ick, ſal veel kunnen ſpreken tot yder by ſondere ſaeck, want het ſchynt een Iuffrouw van een teer en volmaeckt oordeel te ſijn, en ſal ſtadich doende ſijn, met verſcheyden manieren van ſluyt-redens te maken? Ghy ſijt bedrogen, want die is maer een rechte praetſter, en woont in 't huys van *'t bedrogh*. in de hooge ſcholen is vry een ander, die profytelijck werckt, deſe noemen ſy *Redenkaveling*, en aen haer is veel gelegen in de hooge Scholen, maer de *Reden* van den *Ontdecker van 't bedrogh*, heeft weynigh woorden; want in yder ſaeck, alleen maer ſiende op ontdecking van bedrog, ſiet haer, ontmoet haer en vint haer; en deſe gebruyckt niet meer als een kaerſſ', die genoemt wort *natuurlijck licht*, en noch een ſpiegel, die klaer als de ſon is, die ſy *boven-*

Redenkaveling.

Natuurlijck licht.

43 K

Boven-natuurlijck licht.

natuurlijck licht noemen, en op dien oogenblick ſiet de reden de *Reden.*

De Klaerheyt *brengt den Harder in 't paleys van de* Heylige vreeſe Godts, *en wat hy daer geſien en gehoort heeft.*

CAP. VI.

NAulijx hiel ſy op van ſoo te ſpreken, als my weder een ander vrage uyt den mont viel, waer over de *Klaerheyt* my met den arm trock, en ſeyde my met groote vryigheyt en beſluyt: Ach harder laet ons heen gaen, want u ſchapen loopen verſtrooyt, gy moet uw weder tot hun keeren; gy ſijt al te ſeer doende in het vernuftigh overpeyſen, daer gy u heel moeſt begeven tot het werckelijck. ick ſiende dat ſy 't meende, ben voort gegaen, ende vergeſelſchapt met de *Goede begeerte* en *Vierigheyt*, leyde de *Klaerheyt* ons uyt door een hof; en my vragende waer ick eerſt wilde naer

toe

toe gaen? ſeyde haer, tot de *Heylige vreeſe Godts*. niet ver van den *Ontdecker van 't bedrogh*, ſeyde de *Klaerheyt*, ſullen wy hem vinden. Wy quamen hier mede in den hof van droeve en bleecke bloemen, die weynich reuck hadden. Ick vraeghde, of dat den hof van de *Vreeſe Godts* was? ſy ſeyde ja; dogh dat den hovenier ſoo onvolmaeckt was, dat hy hem niet en vercierde noch oeffende. Ick ontmoette terſtont den hovenier, een droefſuchtigh man, en ſeer moeyelijck, overleggende eenige ſeer droeve gedachteniſſen. Ick vraeghde hoe hy hiette? en ſeyde ſeer klaeghlijck, dat ſijn naem was *Slaeflijck berouw*. daer op ſeyde ick, ô Heer, wat is dit een bedroefde ſaeck! toen ſeyde de *Klaerheyt*: een droeve, maer efter een goede; want als hy maer een ſeker ſalige Iuffrouw aenſpreeckt, die *Biecht* genoemt is, en dat hy met behoorlijcke eerbieding en omſtandigheyt, en met alle waerheyt, haer ſijn pijnen openbaert, ſo wort hy datelijck heel ſchoon, en die bloemen geven

Slaeflijck Berouw.

Biecht.

44 K

dan van hun een ſeer goeden reuck.

Ick ging noch voorder en vond' een ander eerlijck man, in een ſchoonen hof, die bevochtight werde van twee Fonteynen die de *Oogen* genoemt wierden; en dien hovenier ſtond' met groote teerheyt van gemoet, en ſagh op een beelt van den Verloſſer, dat op een fonteyn ſtond. Ick vraeghde dien hovenier, wie hy was? hy ſeyde dat ſijn naem *Soonlijck berouw* was. waer is dan, ſeyde ick, de *Heylige vreeſe Godts*? hy antwoorde; gy ſult hem daer binnen vinden omcingelt met heylige en boetvaerdige mannen, wy komender nu juyſt uyt.

Oogen.

Soonlijck berouw.

Ick ging dan binnen door een ſeer ſchoone poort, die *Roeping* genoemt wort, en ſagh daer die heyligh heylige, en volmaeckte gave, en oorſprong van de deughden, de *Heylige vrees*, geëert wordende van die doorluchtighſte geeſten; by hem ſtonden een groot getal leerlingen, hy ſat in een leerſtoel van een ſchoon hout gemaeckt, dat genoemt is *Kennis van Godt*. En hy ſeyde deſe woor-

Roeping.

woorden met een vaderlijck toedoen: *Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos*; komt ſonen, en hoort my, ick ſal u de vreeſe des Heeren leeren. Op dat ſeggen verliet *Petrus* ſijn netten, *Paulus* de vervolging, *Magdalena* haer lichtvaerdigheyt, al de Heyligen hen bekomen goet; en daer binnen komende, werden ſy met een rijck linnen gekleedt, dat *Genade* wert genoemt. Ick verheugde my oneyndelijck, door 't aenſien van de *Heylige vrees*; die hooge deught, of om beter te ſeggen, die alderhooghſte gave van den Alderhooghſten; en hem de voeten kuſſende, was voort ſeer verblijdt, om dat hy my ſijn ſegen had gegeven. *Kennis van Godt.* *Genade.*

Ick gingh uyt door een andere deur, en vond' daer veel ſeer ſchoone kinderen die yverigh waren, en gingen ontrent een ſeer eerwaerdige Iuffrouw, die ſeer edel van aenſchijn was, ende het ſcheen dat ſy deſe voor haer ſoontjens hiel, en daer ſtondt noch een ander by, die vry noch een meerder Iuffrouw was

als

als deſe, en reynigde deſe kinderen, ſy kleden die, vercierde, en ſchickteſe toe. Ick vraeghde wie toch die Engeltjens waren die daer ſoo dicht by de *Vreeſe Godts* opgevoet wierden? en de *K'aerheyt* antwoorde, dat het ſeker kinderkens waren die metter tijt ſeer kloecke mannen ſouden worden, en dat ſy *Heylige voornemens* genaemt wierden. En van die twee Iuffrouwen wierd de eene *Betering*, en die ander grote Iuffrouw *Betrouwen op Godt* genoemt, en deſe voeden die kinders op, en droegen ſorgh voor hun wasdom, en verlichting. Dees kinderen quamen terſtont by de *Vierigheyt*, en de *Vierigheyt* quam tot hen, en deden hem groote feeſt aen. De *Betering* was ſeer beſigh, ſprekende met een Iongeling die uyt de kamer quam van de *Vreeſe Godts*, en ick daer wat naerder bykomende, hoorde dat den Iongeling ſeyde: *Heylige Betering ick vreeſe Godt nu*; en dat ſy antwoorde: *ſoo gy hem vreeſt, waerom laet ghy die genegentheden en beletſels niet?* Hy antwoorde, *dat hyſe niet wilde*

Heylige voornemens.

Betering.

Betrouwen op Godt.

wilde laten. Sy ſeyde: ſoo vreeſt ghy hem niet. Ick ſou wel willen, ſeyde hy weder, hem vreeſen en die evenwel behouden. toen antwoorde de *Betering*: *dat is onmogelijck; niemant kan twee heeren dienen die ſoo tegen malkandren ſijn als Godt en Belial, en gekleet ſijnde met ſoo ſware genegentheden ingaen tot de genade Godts. ſoo ghy vreeſt, betert u ſoon; ſoo ghy u niet en betert, ſoo en vreeſt ghy niet.*

Daer met gingen wy uyt, en in 't voorby gaen ſagh ick in de eene ſijde van den hof een Iuffrouw, die tot een jonghman ſeyde: *ſoon, ſeght de waerheyt klaer uyt, want ſoo niet, gelooft dat ghy verloren gaet.* En ſy ſtonden ſoo verkeert, ſy, met te doen verſtaen, en den Iongman met twijfelen, dat ick wat naerder konde komen, en toen hoorde ick dat den Iongman ſeyde, *Ick en kan de waerheyt niet ſeggen, me-Iuffrouw.* Hier op ſeyde de Iuffrou: *ghy kont wel, want ghy hebt vryen wil*: en hy antwoorde; *dit ſeggen is my ſoo pijnlijck.* De heylige Iuffrouw antwoorde: *u verdoemen, om dat ghy ſe*

ſuijgt,

46 K

wyght, ſal u noch veel pijnlijcker ſijn. Ick ben beſchaemt, ſeyde hy: waer op ſy antwoorde: *Ach ſcon! ghy ſijt bedrogen, ick ben by u niet, 't is niet dan groote Onbeſchaemtheyt; dat weet niemant beter als ick, want ick ben ſelfs de Beſchaemtheyt.* Toen ſeyde ick, dit is een handeling van groot gewight; een vervaerlijck geſpreeck; laet ons hooren, neen, ſeyde de *Klaerheyt*, Harder gaet togh niet naerder, ontruſt hem niet; want ick ſal 't u al ſeggen wattet is: die Iuffrouw die met dien Iongman ſpreeckt, is de *Beſchaemtheyt*, een ſeer heylige vrouw, en waer-ſprekende, en ſy pooght hem wijs te maken, dat hy ſijn ſonden toch klaer en beſcheydelijck ſoude belijden; maer hy ſegt: *dat hy niet en kan*, ende het is, *om dat hy niet en wil.* Somtijts ſeydt hy weder *dat hy niet en derft*; en 't is ſoo, dat hy wel derft quaet ſijn, en hy derft niet goet ſijn: dan ſeyt hy weder, *dat hy Beſchaemt is*: en hy ſeyt in tegendeel, dat het ſoo niet en is, terwijl ſy ſelfs de *Beſchaemtheyt* is, en weet

Beſchaëtheyt.

mits-

mitsdien wel dat hy ſigh bedrieght.

Ick ſeyde tot de *Klaerheyt*: hoe is dit, raet de *Beſchaemtheyt* aen datmen ſijn ſchulden ſeght? Ick geloofde eerder, dat ſy raedde die te ſwygen. Harder ghy ſijt bedrogen, die ghy daer noemt is *Onbeſchaemtheyt* (gelijck die heylige vrouw ſeyde) hoewel 't waer is, dat de ſondaers haer *Beſchaemtheyt* noemen; want eenige veel ſonden gedaen hebbende voor het aenſight Godts, hebbende vermogen genoeg om hen te vertoonen, waer van ſy behoorden te vreeſen, en hun te ſchaemen; dat en hebben ſy niet om hun te bieghten, en hem te ſoecken, en om het ſelve aen hem te ſeggen, dat ſijn Goddelijcke Majeſteyt nu alreets weet.

Ia men vindt vrouw of man die veel ſonden ſal gedaen hebben oock met verargering, of ten minſten heeft Godt die al geſien, dat meer is dan offe aen alle menſchen bekent waren, en dan ſijn ſy in 't minſte niet beſchaemt, ende alleen als men die bieghten ſoude, en ſich ſa-

ligh-

47 K

lighmaken, ſijnde beſloten die te moeten ſeggen, dan overkomt hun de beſchaemtheyt, doch is niet als eygen liefde, ſotheyt, valſcheyt, leugen, bedrogh, onbeſchaemtheyt; want de *Beſchaemtheyt* is een dochter van de *Waerheyt*; ja ſy woont oock in 't huys van de *Vreeſe Godts*, ſijnde ſoo onfeylbaer in haer ſaken, dat ſy oock uyt ſijn innerſte geboren is: en daerom wortſe in 't Latijn *Verecundia* genoemt; en deſe komt voort van *Veritas*, dat is *waerheyt*, gelijck *Iracundia*, dat is *gramſchap*, voortkomt van *Ira*, *toornigheyt*; en tuſſchen *Beſchaemtheyt* en *Waerheyt* is geen ander onderſcheyt, als dat de *Waerheyt* in 't wit gekleet is, maer *Beſchaemtheyt* in 't root: ende als de *Beſchaemtheyt* haer dingen nu begint uyt te ſeggen, dan is zy de *Waerheyt*, en ſonder haer iſſer geen *Beſchaemtheyt*; want dees beſchaemtheyt ſou van pijn ſterven, en haer ſchaemen, leugentael handelende, oft die ſeggen oft ſpreken.

Voorwaer ſeyd' ick, het heeft my

my oneyndelijck vermaeckt, dat ick dit gehoort hebbe, maer is dat ſoo, dat de *Beſchaemtheyt* niet kan liegen, en dies noot ſijnde datſe de enkele *Waerheyt* ſeyt? en die ander, die de ſondaers *Beſchaemtheyt* noemen, is dat *Onbeſchaemtheyt*, dat is de waerheyt verſwijgen aen Godt en aen de Bieghtvader? Soo is 't, antwoorde ſy, naer dit ſeggen dan, lichten de quade grove getuygniſſen tegen de deughden. op wat vremde manier handelen ſy met de *Beſchaemtheyt*, die nemende tot een ſchilt en deckmantel van booshedden, godtſchenderijen, en ſonden? Harder, het is ſoo; ſeyde de *Klaerheyt*; de werelt is altijt doende met de namen te veranderen van de ſaecken, want de fouten plachtmen deughden te noemen, en aen de deughden geeft ſy den naem van fouten. een man die ongebonden is, noemen ſy bevallijck; een vrouw die al te vrypoſtigh is, noemen ſy verſtandigh; den overdadigen wort milt genoemt, en den gierigen ſuynigh: die een wreed'aert is, noemt

men.

48 K

men kloeck te ſijn, die Godtvruchtigh is, een bloodaert; ſoo dat de werelt met den naem van de deught de ſonden te drincken geeft. Hier op ſeyde ick; dat is even eens gelijck of een booswicht in een ſalfwinckel ging, daer hy de opſchriften en namen van kaſſen en fleſſen veranderde, waer door hy het welvaren van 't volck in een dootlijck gevaer ſtelde; en als iemant geloofde dat hy daer iet haelde tot wederkrijging van geſontheyt, hem brogten tot de doot, dat is 't, harder, dat ſoo puntigh in dit leven omgaet. maer laet ons nu gaen (ſeyde tot my de *Klaerheyt*) tot het huys van de *Godtsdienſt.*

Godts-dienſt.

Hy beſoeckt de Heylige Godtsdienſt; *en hem komen eenige merckelijcke dingen voor.*

CAP. VII.

SY leyde my door een wegh van veel licht, en daer ick geſangen, rijmen, regels, loffangen van den Heer

Heer hoorde ſingen met oprechte hemelſche ſtemmen, door die velden en hoven gingen veel Godtsgeleerde, uytleggende verſcheyde twijfelingen, en alles met groote bedaertheyt, maetigheyt en ootmoedigheyt. Ick ging voort door eenige kamers, en quam in haer voorſael, en terwijlen de *Vierigheyt* en *Klaerheyt* voorder gingen om oorlof te vragen, ſoo quam tot my een kleyn jongsken, ſchoon, vol leven, ontſteken, en ſeer werckelijck, met een rijck kleet van gout, en hemels blaeuw, een laken dat ſeer koſtelijck was; die Engel had een ſeer vreedſaem weſen, hoewel ſomtijts ſoo prachtigh, dat hy in majeſteyt een koning ſcheen te ſijn. Ick dede hem eerbieding; enhy, ſonder te vragen hoe ick al voer, of wie ick was, ſiende dat ick gekleet was op ſijn harders, vraegde; wat ick ſocht, en of ick de *Godts-dienſt* wilde ſpreken? Ick ſeyde hem dat ick tot dien eynde alleen gekomen was; want hadde vry al wat met hem te overleggen. Terſtont vraeghde hy: ſijn 't van

van dingen die ghy verbeteren moet in 't ampt? Ick antwoorde datter al veel te beteren was in mijn ampt; maer noch veel meer in mijn perſoon. hier mede vatte den jongen mijn handen, en ſeyde met groote bekrachtingh: ſoo moet u Godt helpen, ô harder, dat ghy die mooght beteren; en ſiet wel toe, dat ghy niet naelaet die te beteren. Ick ſtond verwondert over de levendigheyt van dat Engeltjen, en ſeyde, ſeght my toch wie ghy ſijt, op dat ick magh weten wat ick win met u dat genoegen aen te doen, en met wie ick ſpreeck. hy antwoorde: ick
Yver. ben den *Yver*, mijn vrient, en ben een dienaer van de *Godtsdienſt*, en ick belove ſekerlijck dat ick u ſal helpen ſoo ghy die dingen betert, en om u leven moet ghyſe oock beteren. Ick antwoorde hem: ſchoon kint, praemt my ſoo ſeer niet, noch ſijt ſoo ſorghvuldigh of werckelijck niet; moet ick niet eerſt my beraden met de *Godtsdienſt*? wie weet of ick my ſelven niet en bedrieg, dat 'et miſſchien niet waerdig

is

is die dingen te beteren. Het kint ſeyde: het is ſoo; maer oft ſoo was dat ghy die moeſt beteren, belooft ghy my dat ghyſe ſult beteren. Ick antwoorde, dat ick doen ſoude dat my mogelijck was. Hy ſeyde geenſins, maer doet ſoo veel voor my dat gy my belooft, al die dingen te ſullen beteren, en alle andere die ghy ſult konnen; want in de ſorghvuldicheyt van de harders beſtaet het goet van de *Godtsdienſt*; en hy begon my op een nieuw te vergen, dat ick hem toch ſou beloven die te beteren. Ick bekent, dat by aldien hier ſoo veel ſtof niet geweeſt was om te doen gelooven dat de ſaeck voor goet ging, en dat my de majeſteyt van dien Engel niet wederhouden had, ick ſou gelachen hebben in 't aenſien vande werckelijckheyt, en ſterckte daer den *Yver* met aenhiel, ſoo dat men licht konde kennen dat dien yver van den hemel was. Ick ſeyde hem dan, ick ſalſe alle beteren; maer het is nootſakelijck dat ick my eerſt berade met de *Voorſichtigheyt*. Terſtont ſoo haeſt ick den

naem van *Voorſichtigheyt* noemde, gaf hy een ſught , en bedroefde ſigh geweldig, en ſeyde; o harder en vriendt , Godt geve dat het geen valſche *Voorſichtigheyt* en zy , die al mijn ſaken bederft , als oock die van Godt , ick wil die *Voorſichtigheyt* ſeggen , die in 't huys van 't *Bedrogh* woont , en deſe is niet anders als een rechte naerlaetſter en geruſtheyt; een die plagh te ſeggen , datmen al ſtillekens behoort te gaen en den tijt wat toegeven , 't zijn noch jonge menſchen , morgen ſullen ſy hun beteren. langs deſe wegen gaen wy alle. den tijt ſal noch komen daer 't al ſal in gebetert worden, en ſo ontglijt hun den tijt,en de rekening komt voor de hant, ſonder yet te beteren,en ſoo krijgen de verhinderingen dubbelde ſterckte , om dat de beterniſſen niet te voorſchijn komen. Och harder om u heel leven moet gy ſoo niet doen , ſoo helpt u Godt , en ſegen u ſchapen , beraet u toch niet met ſulcke *Voorſichtigheyt* , noch en ſietſe niet.

Ick ſeyde tot hem : *Heyligen Tver* ,

ick

ick ſal my met die *Voorſichtigheyt* niet beraden, maer wel met een ander die vry volmaeckt is, en die in 't huys van den *Ontdecker van 't bedrogh* woont, daer my de *Godts dienſt* toeleyden ſal. ende ſe beſchickt alle dingen wel; het is deſe die 't heden uytſtelt om morgen uyt te voeren, en ſoo der eenige gewichtige ſtof met twiſt haeſtigh verhandelt ſou werden, ſoo wacht ſy heele maenden om die te doen met ſoetheyt, en met vrede. dit is een Iuffrouw die, ſonder dat ſy de uytwercking buyten haer geſicht laet gaen, gaet ſoetjens voort, betrachtende evenwel ſeer krachtelijck de middelen. die wel denckt, en overleyt eer ſy beſluyt, is ſtarck en vaerdigh om uyt te wercken. met ſulcke een beraden, dat is goet (ſeyde het kint) beraet u met die; edoch, al wat die u ſeggen ſal, belooft gy my oock, dat te ſullen doen en beteren? ick ſeyde, dat ja. wel aen dan, tot dien eynde ſal ick u een ſtock geven, en een rock met vellen gevoedert, en dit alles ſult gy vinden in een huys dat

51 K

Naervolging. *Kragt.* *Stantvaſtigheyt.* *Verdragh.*

Naervolging genoemt wort, dien ſtock wort *Kracht* genoemt, het ruyge kleet is *Stantvaſtigheyt*, en met een ſchilt die *Verdragh* genoemt is, ſult gy ſien hoe wel gy u ſult bevinden. Ick ſeyde, maer waer is dat huys gelegen met die wapens daer ick my ſoo datelijck mede moet kleeden? hy ſeyde: in 't leven van den Heer, en van de heyligen, leeſt, denckt, eyſcht, bidt, volght naer, beyvert, en daer mede ſult gy winnen.

Ende nu, om de *Goede begeerte* die gy met u brengt, en die u geſelſchap hout, terwijlen dat de *Vierigheyt* handelt om u gehoor te doen hebben, want ick weet wel dat de *Godtsdienſt* al wat belet is: ſoo wil ick dat gy noch een Iuffrouw ſpreeckt, die my een groote vriendin is, ja ick houdſe voor mijn moeder, en ick wilde wel dat ſy de uwe oock ſoo was. dat men my miſſchien daer en tuſſchen ſou laten weten van wegen de *Godtsdienſt*, om binnen te komen; en dat het ſou konnen gebeuren, dat ick in groote faut ſou vallen,

len, of verlieſende gehoort te worden, of dat ick ſoo heylige Princes naer my liet wachten. Hy ſeyde: pijnicht u daer niet in, want ick weet wel dat de *Godtsdienſt* verblijdt ſal ſijn, dat gy die Iuffrouw eerſt kent.

Ick ging dan in door een ſchoone ſael, en aen de eene ſyde dede hy een deur open die ſeer verborgen en bedeckt was (ten ſcheen niet dat daer een deur was) deſe noemde ſy de deur *van 't Geheym*, wy gingen naer boven door de binnentrap, over eenige treden die geweldigh moeyelijck waren, doch mits de *Heylige begeerte* en *Yver* my moet gaven, quam ick tot boven ſonder vermoeyt te ſijn. ick vond in een kamer van dien toren, vry wat ruym, een ſeer bedaerde Iuffrouw, die ſeer aendachtigh recht overeynd' ſtond'. de kamer had vier venſters, aen 't Ooſten, aen 't Weſten, aen 't Suyden, en aen 't Noorden: ſy ging ſtadigh ſiende, nu aen de eene ſijde, dan weer aen de ander, daer en was niet dat haer oogen niet en achterhaelden.

52 K

Ick vraeghde hoe den naem was van die aendachtige Iuffrouw? en den *Yver* ſeyde: dat ſy *Waeck ſucht* genoemt was. ſy ſagh my aen, en ſeyde; ſijt gy een *Harder* ende en kent gy mijn naem niet? O harder! waeckt, ſoo gy u ſchapen bewaren, en goede rekening van u en u ſchapen geven wilt.

Waeck ſucht.

Toen ſeyde den *Yver*: ſy heeft u genoegh geſeyt, kom laet ons naer beneden gaen, en daer met gingen wy af, en datelijck ſoo wy aen de eerſte kamer quamen, daer wy den deurgang ſochten, om den binnentrap te vinden, ſeyde den *Heyligen Yver*: nu gelijck ick u geleert hebbe wie ick voor mijn moeder houw (hoewel ick 'er noch een grooter hebbe die de *Liefde-Godts* genoemt wort) ſoo wil ick oock dat gy ſiet wie ick voor mijn vader houw (hoewel ick noch een grooter heb, die Godt is) daer mede deed hy een andere poort open, en daer ontdeckte ſigh een ſchoone galdery: op het eynde van die was een heel outman, ſittende op een troon van yvoir, en

hy

hy vond ſigh toen heel diepelijck ſijn ſelven bedenckende, of wel, ſlapende. aen ſijn rechte ſijde ſtond een jongeling, ontdeckt, van ſchoone geſtaltenis, en die ſeer blijd' van aenſchijn was, en wel getrooſt, daer ſat aen ſijn voeten een ſeer levend' dochterken, dat ſeer werckelijck ſcheen in aendaghtigheyt, waer mede ſy alles aen ſagh wat hy beſchickte. ende ſy ſeyden my dat deſe ſijn dochter was genoemt, *Vytwercking*, die met vlytigheyt alles voortbracht wat dien ouden man ſeyde. aen d'ander ſijde ſtond' een man heel bedeckt, in 't ſwart gekleet, wiens aenſicht men nauwelijcks konde ſien, en den *Yver* ſeyde my dat hy *Geheymenis* genoemt wierd.

Vytwercking.

Geheymenis.

Nu dan ſoo juyſt als wy inquamen, vonden wy aen de poort een goede Iuffrouw ſitten, die binnens monts yets ſtond en preutelde, en het ſcheen dat ſy vry al verſtelt was: haer kleet was vol ſtricken geborduurt; en doe ick den *Yver* vraeghde wie ſy was? ſeyde hy, dat ſy *Vertwyfeltheyt* hiet, ende het kleet met ſijn

Vertwyfeltheyt.

53 K

borduerſel van ſtricken, noemde men *ſwaerigheden*. dien Ouden Heer (voeghde hy daer by) is den *Raet*, en ſy is 't die u tot hem moet brengen. Ick bad haer dan dat ſy my by hem wilde brengen; maer ſy twijfelde eerſt oft ſy dat doen ſoude: eyndelijck door den *Yver* verſoght ſijnde, ſtond' op. Ick ging met haer, en by komende, dede een ſeer groote eerbieding voor den ouden man; maer hy roerde ſich niet, noch van ſijn ſlaep, noch van ſijn bedencking. de vertwijfeltheyt ſeyde my, dat ick hem aenſpreken ſoude, en dat hy een man was die wilde gebeden ſijn; en daer met ging ſy heen, my met den *Yver* alleen latende. Ick vreeſende dan hem op te wecken, ſeyde; aengeſien ick de *Voorſichtigheyt* moeſt ſpreken, dat ick hem daer ſoude ſpreken; want by aldien hy den Raet was, is nootſakelijck dat de *Voorſichtigheyt* by hem moeſt weſen. toen ſeyde den *Yver*; gy hebt heel wel geſeyt, want die waerdigen ouden man is altijt by de *Voorſichtigheyt* te vinden, in haer

Raet.

dan,

dan, en door haer, ſal hy u alles ſeggen wat gevoeghlijck is. *In 't huys van den Ontdecker van 't bedrogh, ô vrindt, wort geen Voorſichtigheyt gevonden ſonder Raet, noch Raet ſonder Voorſichtigheyt.* ende den *Ontdecker van 't bedrogh* en ſeyde u niet dat gy den Raet aenſpreken ſoudt, maer alleen dat gy hem ſien ſoudt, om u te doen verſtaen, dat gy voor het vaſt ſtellen en 't uytwercken van gewichtige ſaken daer eerſt op ſlaept, en die wel overpeynſt.

Als wy wederkeerden, quam tot ons den jongeling, met groote blyſchap, die recht overeynd ſtondt aen de ſijd' van den ouden man, en men ſeyde, dat hy ſijn ſoon was, en hy hiel ons geſelſchap tot aen de poort; en uytgaende ſeyd' my den *Yver*: dien jongeling is de *Verſekertheyt*, een wettelijcken ſoon van den *Raet*, en de *Voorſichtigheyt*; maer hen dochterken *Uytwercking* genoemt, blijft daer by, want deſe moet altijt ſonder middel dicht by den *Raet* ſijn, gelijck oock de *Geheymenis*: en 't ſal u

Verſekertheyt.

nut ſijn wel te letten op het groot profijt dat ghy bekomen ſult door 't groot achten van dien ouden man, want toen ghy hem ginght ſien, was de *Vertwijfeltheyt* by u, en nu ghy van hem komt vint ghy u met de *Verſekertheyt*.

Wy gaen dan af, en den *Yver* ſeyde: ick wil, om de *Goede begeerte* die ghy met u brenght, dat ghy eens ſiet, en beſoeckt een ſekere die mijn ſaken voorſtaet, de welcke, ſoo ſy het niet en dede, ick ſou ſeer verdruckt en vervolght ſijn. hier met leyde hy my in een ſchoonen hof, op wiens uyterſte deel een ſtuck toegemaeckt was gelijck een tooneel, en op een verlighten leer-ſtoel, die *Waerdigheyt* genoemt was, gemaeckt van een geweldigh ſterck hout genaemt *Verbintenis*, ſagh en hoorde ick een Iuffrouw redenen met ſprake overloopen, en doen verſtaen aen veel volck dat haer met aendagtigheyt aenhoorde. ſy verhief de deughden, verachte de fouten. ick hoorde haer aen vry een langen tijt; en 't is waerachtigh, dat ſy de omſtaen-

omſtaenders dede ſchreyen als ſy maer van Godtvrughtigheyt ſprack; en datelijck weer, ſoo ſy veranderde van aenſpraeck, en de fouten uytmaeckte, dede ſy de toehoorders beven.

Ick vraeghde den *Heyligen Yver*, wie de Iuffrouw was; en hy antwoorde, dat ſy *Welſprekentheyt* genoemt wordt, die alle haer ſaken voorſprack met groote ſtoutheyt, en onbekommert. als ick van haer hoorde ſoo veel ſpreucken, grootmakende woorden, manierbeſchryvingen, en andere gedaenten van ſeggen, ſeyde ick: ick verſekere u dat deſe geen ſuſter is van die goede Iuffrouw die men *Rechtſinnigheyt* noemt; ſy is oock niet ſeer vrintſuchtigh tot *Ootmoedigheyt* of *Verduldigheyt*. toen antwoorde den *Heyligen Yver*: ô harder wat ſijt ghy onbewuſt van ſaken. wie heeft u togh wijs gemaeckt, dat een kloeck gemoet, en die het goet ſtantvaſtigh voorſpreeckt, niet oprecht is? wilt gy miſſchien, dat de laſter-tael welſprekender ſy, als den *Yver* en *Onnooſelheyt*? *Welſprekentheyt.*

ſelheyt? ten is geen ootmoedigheyt, ten is geen verduldigheyt de *Waerheyt* ſonder voorſpraeck laeten; maer is veel eer een ſchandelijcke naer-latinge, en vaddigheyt. hebtge de heylige boecken niet geleſen, en die van de levens der Heyligen, die ſoo vol *Welſprekentheyt* ſijn, nu beſchermende het eerlijck, dan weer beriſpende en verdoemende het quaet? ſal dan de onredelijckheyt kraghtiger ſijn om my te quetſen, als ick om my te verdedigen? wilt gy dan dat aen *Reden*, *Yver*, en aen *Waerheyt* middelen en woorden gebreken ſullen, om hun ſaeken voor te ſtaen? dat de leugen ſwijge, want het is onbehoorlijck dat de waerheyt ſoude ſwijgen. hoe, ſoudtge dan het ſlot van ſtilſwijgentheyt vaſt veeteren aen de lippen van die den Heer verkondight; en ſout ghy dien als rechtſpreuckigh prijſen die een guyghlaer is? Gelijck ick hier bemerckte dat den *Heyligen Yver* in een heyligen Yver ontſteken wierd', en dat hem ten aenſight uytbraken eenige ſtraelen van ſtaetigheyt, en

ge-

gewight , die my deden vreeſen, veranderde de onderlinge aenſpraeck, en ſeyde: laet ons, heer, gaen ſpreken met de *Godtsdienſt*; want ick wil wederkeeren tot mijn ſchapen. en hy antwoorde: kom, want ick ſelfs wil u den ingang gaen verſorgen, dewijl het genoegh is dat den Engel, die u verſelſchapt, met u is, die *Goedebegeerte* genoemt wordt: hier met ging hy heenen, en liet my in de voorſael van de *Godtsdienſt* met myn geſellen; en ick my tot hem wendende, en ſiende hoe feeſtelijck dat ſy my onthaelden, en ſiende oock hoe ſy my droegen, om dat ick hem by my had', ſeyde, wel zy het vriendelijck geſelſchap! maer hy hier door ontſteken wordende van beſchaemtheyt, ſeyde my: Harder ick ben niet, maer aen Godt ſijt gy alles ſchuldigh; dien is't die my beval dat ick u geſelſchap ſou weſen.

Ick vraeghde hem waerom den *Ysaer* noch ſoo kleyn was, ſijnde nu veel duyſent jaeren out, aengeſien hy in den tijt van Phineas dien Iſraelyt doodde, en ten tijden van *Elias*

56 K

die krijghslieden en Propheten verbrande van den Koning *Achab*? hy antwoorde; om dat hy geweldigh levende van natuer is, in alles ſeer aendaghtigh ſijnde, ſcherp lettende oock op de geringſte dingen, en mits hy in den dienſt van den Heer is, hout hy de kleynſte voor ſeer groot; ende hy blijft altijt een Iongeling, want hy vervalt noyt, en heeft altijt de ſelve jeught; en ſchoon hy kleyn ſchijnt te ſijn, ſoo hy maer ontſteken wordt, is hy een geweldig ſterken reus, die altijt veel grooter is in de boeſem van de Pauſen, Koningen, Prinſen, Biſſchoppen, Propheten, en Verkondigers van het woort Godts. Ick vraeghde hem waerom ſijn kleet van gout en blaeuw-verwigh was? hy ſeyde: het gout is de liefde, ende het blaeuw is koleur van den hemel, en van den *Yver*.

Hier op quam terſtont de *Vierigheyt* voor den dagh, en ſeyde my, dat de *Godtsdienſt* belet was geweeſt, overleggende en maetſtellende in ſeer gewightige ſaeken van de kerk,

dogh

dogh dat ick inkomen ſoude. Een eerbiedelijke Iuffrouw deê voor my de deur open, die men my ſeyde dat *Eerbieding* genoemt was, en inkomende, gaf my een aldergrootſten trooſt, erkennende inwendigh, dat die hooghſte deught, te weten de *Godsdienſt*, een woonplaets is van alle ander deughden, ſy had een ſeer ſchoonen koninckliycken ſtoel, waer in geſneden waeren vele gedaenten van wapens de vyanden ontnomen, veel geeſtelijcke geneughten, en wonderlijcke verwinſeeſten van 't geloof, veel ketters aen handen geketent, nedergevallen, gevangen, eenige doot, en ander verwonnen, den ſtoel daer ſy inſat was van een ſeer koſtelijck metael *Vaſtigheyt* genoemt; ſy had een ſeer blinckende Kroon op 't hooft, die genoemt was *Godts-glorie*. aen haer ſyde ſtonden twee edele en ſeer ſchoone Iuffrouwen, van welcke de eene *Goetaerdigheyt* genoemt is, maer de ander *Godtvruchtigheyt*, de eene en de andere ſaegen den hemel aen met ſeer groote teerheyt. en de *Godtsdienſt*

Eerbieding.

Vaſtigheyt.

Godtsglorie.

Goetaerdigheyt.

Godtvruchtigheyt.

57 K

dienſt had een heel kleyn dochterken voor haer (het geleeck wel een Engel te ſijn) en de handt op haer hooft; ſy ſeyden dat het *Barmhartigheyt* genoemt was, en ick hiel 't voor haer dochter; maer korts daer naer ſeyde men my, dat het niet en was, maer wel haer nichtje, en dochter van *Godtvruchtigheyt*.

Barmhartigheyt.

Soo haeſt als ick in quam geleyde my de *Begeerte* en de *Vierigheyt*, ſeggende, dat ick in dat Koninckliick huys geen ander geſelſchap van doen had, want deſe hadden groot vermogen by die heylige Iuffrouw. Ick deed' dan een nederige eerbieding, en ick ſtelde haer mijn twijfels voor. ſy voldede my wonderlijck in alles, ende ten is niet nootſaekelijck hier te ſeggen waer over die waeren.

Op dien ſelven ſtoel was een eerlijck man, die op de been ſtond', en ontdeckt voor de *Godtsdienſt*; want men ſeyde dat hy die oppaſte, ende het was een ſeer edelen Heer, die genoemt wierd *Godtsbeëering*.

Godtsbeëering.

Den

Den harder gaet voort om de Voorſichtigheyt *te beſoecken.*

CAP. VIII.

HEbbende nu ſeer heylige vermaningen ontfangen, nam myn affcheyt, en doende eerbiedingaen die doorlughtigſte Iuffrouwen,en 't byſijn genietende van mijn dry medegeſellen *Begeerte*, *Vierigheyt*, en *Klaerheyt*, quamen aen de blijfſtee van de *Voorſichtigheyt*. voor het ingaen vondt ik een man,hoewel kleyn, nochtans van fraye handeling, ſoo datmen in hem erkennen mochte groote teeckenen van onderſcheyt, beleeftheyt, bevallijckheyt, en aengenaemheyt; en tot my komende ontfong hy my met groote nedrigheyt. hy had een kleet aen van verſcheyden koleuren, en lakens, ſoo wel onder een gevoeght dat ſy t'ſamen een uyterſte ſchoonte maeckten, en ſijnde ſoo, dat yder van die geweldigh hoogh uytmunte in verwe, ſoo waren nochtans

58 K

tans de eene met de andere ſoo gematight, dat ick mijn leefdage ſoo ſchoonen kleet niet en ſagh.

De *Klaerheyt* ſeyde my: ach harder! gunt aendaghtigheyt aen dien man, want ſchoon hy kleyn is, hy is evenwel in groot aenſien by de *Voorſichtigheyt*, en hy is die by haer 't meeſte vermagh, en die ſy 't meeſte toegedaen is. Ick vraeghde haer hoe ſijn naem was? en de *Klaerheyt* ſeyde, dat hy *Manier* hiet. Ick belijde dat ick ſeyde dat ick hem wel had hooren noemen, maer dat ick noyt gelooft hadde dat aen hem ſoo veel gelegen was. het is (ſeyde ſy) dat ghy hem niet wel en kent. weet nochtans dat de *Manier* dien is, den welcken in alle beſluytingen en ſtoffen van de *Voorſichtigheyt*, haer meer geloof doet hebben; en daerom betaemt het dat ghy hem veel acht. ick begon daer wel op te letten, en bevonde, dat ſy de waerheyt ſeyde; want het is ſeker en ongetwijfelt ſoo, dat alles in *Manier* beſtaet, want aen 't bevelen ſonder *Manier* is niet gelegen, noch aen 't heerſchen

Manier.

ſchen ſonder *Manier*, noch aen 't woort Godts verkondigen ſonder *Manier*, noch aen 't uytwercken ſonder *Manier*; ſoo dat deſe *Manier* een groote perſonaedje is. De *Manier* dan vraeghde my oft ick de *Voorſichtigheyt* wilde ſpreken? ick antwoorde, dat ick alleen daerom gekomen was; en daer op ging hy binnen met de *Vierigheyt*, en verſoght oorlof; en datelijck quam hy weder uyt, ſeggende dat het heel wel geluckt was, want juyſt gingen twee Koningen uyt, die met haer raet gehouden hadden in gewightige ſaecken van hun rijcken; doch nu als ick inquam, ontfongen my in 't midden twee mannen van eerbiedelijck grijshayr, heel effen gekleet, dogh van groote ſtadigheyt, en ſy hieten [ſoo my de *Klaerheyt* ſeyde] den eenen *Verſtandt*, en den anderen *Overweging*; want den eenen ſoo wel als den anderen ſeggen, dat ſy de *Voorſichtigheyt* dienen en leyden. ick vonde haer ſitten op een koninklijcken ſetel, in welcken konſtigh geſneden waeren gedaenten van wetge-

Verſtant. Overweging.

59 K

wetgevers, Pauſen, algemeene raetvergaderingen, en byeenkomſten van lantſchaps Heeren; ſy was ſeer rijckelijck gekleet met een wonderbaer laken, dat genoemt wierd *Godlijck* en *Menſchelijck Recht*: ſy had een boeck in de handt, en las daer ſeer dickwils in, en dit boeck was van de *Voorſienigheyt*: en ſomtijts als ſy maer twee regels geleſen had, riep ſy eenige van die vrienden en vrindinnen die by haer ſtonden, en dede voor hen eenige heymelijcke bootſchappen, en ſy brachten haer ſoodanige oock weerom, oock die hun belaſt waren van wegen de *Waeckerſſe*; en men verſekerde my dat de *Voorſightigheyt* hier in veel tijt overbraght, aen haer een en ander zijd' ſtonden twee Iuffrouwen, de eene vredigh van weſen, en wiert *Matigheyt* genoemt. en de andere met eenige bloemen in de handen, die rieckende en uytdeylende aen eenige geleerde en voorſichtige mannen, en deſe wierd *Onderſcheyt* genoemt. Seer dicht aen den troon van de *Voorſichtigheyt* ſtond' tot hulpſter

Godlijck en Menslijck Recht.

Voorſienigheyt.

Matigheyt.

Onderſcheyt.

ſter een Iuffrouw die ſeer bedaert was, en wierd *Stilheyt* genoemt, en deſe ſeyt men dat de dochter van de *Manier* was, en heel naermaegſchap aen de *Voorſichtigheyt*. *Stilheyt.*

Recht over den troon van de *Voorſichtigheyt* was noch een andere van groote pracht, en die deſen ſeer gelijck was, en op deſen ſat een Iuffrouw genaemt *Rechtvaerdigheyt*, met een bloot ſweert in de hant, aen haer ſy ſtond' een ander Iuffrouw ſeer ſchoon, en wierd *Vrede* genoemt, aen d'ander ſijd' noch een Iuffrouw met een veltheersſtock in de hant, gekroont met laurier, en deſe noemden ſy *Sterckheyt*. de *Rechtvaerdigheyt* had een ſweert met vier ſnijdende ſcherpten in de handt, en in yder van die ſcherpten eenige letteren, die in de eerſte ſcherpte ſeyden *naer de wet*, in de tweede *Straffende*, in de derde *Rechtdeylende*, en inde vierde ſcherpte, *Rechtmangelende*: en ſy ſeggen dat dat ſweerdt ſonder ſlagh, alleen in 't ſnijden, wetten voorſchreve, de goede beloonde, ende de quade ſtrafte, en gaf *Rechtvaerdigheyt.* *Vrede.* *Sterckheyt.* *Vier gedaenten van Rechtvaerdigheyt.*

60 K

gaf een ygelijck dat recht was; en dat met ſulcken gelijckmatigheyt, dat ſoo oock in de *Rechtvaerdigheyt* ſelfs yet voorviel te beſnijden, ſy ſoudet doen met ſoodanige vlijtigheyt, al oft ſy 't dede in iemant van haer gebueren; men ſeyde my dat dit ſweert *Gerechtheyt* hiet.

Gereghtheyt.

Als ick nu ſoo grooten pracht ſag, belijde ick, dat ick my verwonderde; want Koningen, Princen, Bevelhebbers, Statsoverſten, ſtonden met de hoofden ontdeckt, ootmoedigh, en overgegeven voor de *Voorſichtigheyt* en de *Rechtvaerdigheyt*, verklarende dat ſy aen den Scepter, het vermogen, en de kroon ſchuldigh waren.

Ick quam naerder by de *Voorſichtigheyt*, en naer dat ick haer geëert hadde met behoorlijcke nedrigheyt, vraeghde haer, en ſtelde voor de ſtof, en ſaeken van mijn laſt. Sy wees my uytſchijnelijke beſtellingen aen, en beval my dat ick eenige ſaecken ſoud uytſtellen; doch dat ick ſe evenwel niet ſoude naerlaeten, ſeggende dat ſy 't my ſou laeten weten

met

met een van haer boden, daer sy weynigh min van hiel als van de *Manier*, en desen wert *Bequaemheyt van tijt* genoemt, en dat ick my daer entusschen van de *Manier* sou dienen, aen wie sy my hartelijck beval, my voorschrijvende dat ick alles met hem sou overleggen. *Bequaẽheyt van tijt.*

Den yver waer mede de *Voorsichtigheyt* my belaste dat ick my sou dienen van dees haeren vrindt, dede my tot haer wedersprecken, en seggen: Mevrouw ick kan 't wel versekeren, datter sommige dingen sijn soo swaerlijck om uyt te wercken, en brengen soo grooten onsmakelijckheyt mede, dat ick nauwelijcks de *Manier* kan vinden; want de beletsels, die voorgewent worden tegen het goet, sijn soo groot, dat het oock somtijts wel nootsaekelijck is, of die naer te laeten, of wel die in perijckel te stellen. wy lijden soo veel arbeyt, en onsmaeckelijckheyt, lasten, quellingen, afkeerigheden, vervolgingen, datter niet moet genoegh is om die uyt te staen. Toen seyde de *Matigheyt*, die aen de zijd' van

61 K

van *Voorſichtigheyt* ſtond', dat ick haer ſoude gebruycken in ſoodanige voorvallen, dat ſy met groot genoegen my ſoude helpen, en byſtandt doen. en die Iuffrouw van de bloemen *Onderſcheyt* genoemt, ſeyde my; dat ſy my geven ſou, waer mede ick ſou konnen de middelen uytkieſen, en de beſtellingen, tot de bekomſte van het goet; want in die middelen te onderſcheyden, en naer te ſoeken, beſtont het uytvinden van de *Manier*. Ende op dat ghy geenſints en miſt, gebruyckt de Iuffrouw die daer ſtaet, die *Sterckte* genoemt is, aen de zijd' van de *Rechtvaerdigheyt*, en ſoo met de eene uytwerckende, en geholpen ſijnde met de anderen, ſal Godt altijt met u ſijn.

Noch voorder ſeyde my de *Voorſichtigheyt*, dat ick met een Iuffrouw ſpreken ſoude die haer een groote vriendin was, en ſy woonde binnen in haer eygen blijfplaets, hoewel in een ander kamer, die genoemt was *Geveynſtheyt*; en dat ick haer ſprekende en hoorende, ſou by de *Verduldig-*

Geveynſtheyt.

duldigheyt gaen. Ick dede soo; en ging by haer, die scheen te doen dat sy niet en dede, ende het was een vrouw seer verstandigh, en bedaert; haer uyterlijck kleedt was van een stof al wat duyster, dat *Verdragh* genoemt is, en evenwel had sy onder een ander kleedt aen van een uytmuntender stof, soo my de *Vierigheyt* seyde, die *Voorkoming* genoemt wordt. My docht dat in 't huys van den *Ontdecker van 't bedrogh* al even effen ging, of schoon yet sulcks scheen, en wat anders was: doch de *Goede begeerte* seyde my, dat dit soo moest sijn, om de *Voorsichtigheyt* te volgen en te bekomen; want dat was niet valsch, maer in tegendeel wijs, voorsichtigh, door den vinger gesien, want het uyterlijck wesen is niet schuldigh sijn innerlijck bekent te maeken, dan alleen als 't gevoeglijck is: en dat, gelijck een mensch sijn heymelijcke gebreken van sijn lichaem moet bedecken met het uyterlijck kleedt, soo moet hy oock de inwendige gedienten van sijn gemoet decken

Verdragh.

Voorkoming.

62 K

met de klaerheyt van het aenſicht, en perſoon; en dat het wel konde gebeuren datmen ſoo ſoude krijgen datmen anders noyt ſoude bekomen. Ick verblijde my dat wetende, om daer naer te wercken, en om ſommige te antwoorden, die de *Voorſichtigheyt* voor loosheyt houden, en achten wat te veynſen, verradery te ſijn.

De Iuffrouw ſeyde my, dat ick ſou verdragen, en voortgaen; want dat was nootſaekelijck, of wel het ampt verlaten, dat ick nu bedienende; want de plight van een harder is ſoo walghelijck, en brengt met ſigh ſoo veel ongemacken, tempeeſten, hitten, onwegen, hooghten, waterdiepten, en verlies van ſchaepen en vee, dat het onmogelijck is te leven ſonder groote lijdtſaemheyt; en dat ick voor alles toch wel het goet en quaet ſou kennen, en dat overleggende met *Voorſichtigheyt*, ſou kieſen dat beter was; en my behelpende met de *Manier*, die ſou te werck ſtellen in alles wat my voorviel; want om de

ſaec-

ſaecken te doen blijcken, ſou my geen tijt gebreken; maer de tijt ſou gebreken, om die te bedecken en te veynſen, die nu eens openbaer waeren.

Ick ſeyde haer, dat de onluſten dickwils ſoo groot waeren die voor-vielen in de werelt, de harder ſoo gepraemt wordende van een wijf dat vry veel vermagh, en wort *Onredelijkheyt* genoemt, en noch een ander die *Geuelt* hiet, daer die ſlimme haer plagh van te dienen die *Losheyt* genoemt is, dat ſy naulijcks macht genoeg hadden om die te verdragen. toen ſeyde my de *Geveynſtheyt*, doch heel ongeveynſt: Harder en vriendt, het is u nootſaekelijck dat ghy de *Verduldigheyt* gaet beſoecken; die ſal u adem en kragh geven: want ſoo ghy die niet en hebt, ſult my oock niet konnen hebben.

Onredelijkheyt.

Geuelt.

Losheyt.

63 K

Hy komt in 't heyligh Hof van de Verduldigheyt, *en van 't geen sy hem vermaent en raedt.*

CAP. IX.

HIer meê myn afscheyt genomen hebbende, leyde my de *Klaerheyt* door eenige straten van lustige boomen, vol verschheyt en schoonte, tusschen fonteynen, bloemen, en soet geklanck van singende vogelen, tot een ander parck, wat wyder van daer, daer ick in 't besoecken een man en een vrouw vondt van doorlughtige tegenwoordigheyt en gedaente; en vraegende wie sy was, wert my geantwoort dat sy *Stantvastigheyt* was met de *Besluyting*; aen welcke myn medegesellen seyden, dat wy de *Verduldigheyt* wilden spreken: sy antwoorden, dat sy de Portiers van 't huys niet en waeren, maer dat 'er ander knechts waeren van de groo-

Stantvastigheyt. Besluyting.

ter

ter deur, die alles uytwerckten wat sy besloot; dat wy voorder in souden gaen, en dat men ons daer soude beschеyt doen.

Wy gingen dan tot een anderen hof meer naer binnen, en wy vonden daer een goede vrouw, die soo 't scheen, haer seer verdrietigh en mistrooſtigh vond, en men seyde, dat sy *Droefheyt* genoemt was. Sy stond en sprack met een wijs man die sy *Kracht* noemden. dese twee, soo haest wy hun seyden, dat wy de *Verduldigheyt* wilden spreken, en dat dien harder alleen tot dien eynde van verre quam, bestonden sy ons te leyden door verscheyden saelen, kamers, en galderijen in een schoone en seer godtvrughtige Kapel, welcke, hoewel sy soo light niet en was als de ander stucken, maer een weynigh duysterder, gaf een seer groote godtvrughtigheyt. Aen de poort was een edel Iuffrouw, die in haer selven, en in alles dat sy sprack, scheen seer groothartigh te sijn; want soo veel daer in quamen en uytgingen, dese

Droefheyt.

Kracht

64 K

voedde en verſterckte ſy met byſondere en ſeer voorſichtige reeden ; ſy was genoemt, ſoo de *Klaerheyt* ſeyde, *Langmoedigheyt*: en ick ſeyde dat ick verſtaen had, dat die Iuffrouw gevonden wierd' te dienen aen de *Voorſichtigheyt*, maer ſy ſeyde, dat neen ; maer die byſonderlijck byſtont, was de *Verduldigheyt*, de herten van al haer kinderen verbreydende, en die verlichtende, en dat aen haer hier meer gelegen was als ywers anders. Wy gingen dan in een Kapel vol lichten, een Autaer uytſchijnelijck verciert, aen alle kanten behangen met vierkante ſchilderijen van wonderlijcke uytnementheyt en konſt, van het lyden van onſen Heer, Engelen, en ſchreyende Seraphinen, en in 't midden een gekruyſten Chriſtus, over wiens alderheyligſte lichaem heen vloot dien grooten ſchat van ſijn bloet. aen de zyden ſtondt de Maeget, en den beminden diſcipel, beyde geweldigh bedroeft: en door de heele Kapel ſaghmen niet geſchildert als Martelaers, Belijders, en

Langmoedigheyt.

Maegh-

Maeghden, die gepynight ſijn, en geleden hebben; en onder deſe de pijnlijckſte gevallen van den alderverduldighſten Iob.

Als ick ſoo een geheylight en eerbiedelijck ſtuck ſagh, vraeghde ick de *Vierigheyt*, en de *Goede begeerte*: wel waer is dan de *Verduldigheyt*? toen ſeyd' me de *Klaerheyt*: daer is ſy hangende aen dat kruys; en ſy wees met de vinger op 't beelt van onſen Verloſſer. Dat geval bewoogh my tot groote ſoetigheyt, ende ick vernederde my ſeggende: O eeuwigh goet vande Zielen, alderverduldighſte Ieſu! wie ſal ſich, Heer, van ſijn droefheden beklaegen als hy de uwe ſiet? wie lydt ſoo gelijck ghy? wat is 'er aengelegen dat den quaden pijn lijdt, terwijl dien gepynight wort, die oneyndelijck goet is? wat wort 'er toch geleden, als men u ſiet lyden, gelijck ghy lijt? wat eer ſchiet 'er over die men ſou mogen begeeren, terwylen ghy genagelt ſijt aen een kruys? ſoo dat den arbeyt nu een rechte blyſchap is, en de oneer vreught.

65 K

Toen ſeyde my de *Klaerheyt*: dien Heer, hangende aen dat kruys om u ſchulden, is, ô harder, de *Verduldigheyt* die ghy altijt moet ſoeken; en op hem moet ghy ſien, als ghy in lijden ſijt, en tot hem gaen als ghy bedroeft ſijt.

Doch evenwel, om dat dien Heer begeert, dat wy in dit leven ſouden reyſen door overſetſels, voorbeelden, ſchaduwen, en door oneygentlijke ſinnen, tot dat wy hem van aenſicht tot aenſicht ſien: keert u om, want daer ſultge de *Verduldigheyt* ſien. ick keerde my om aen die zijd', die juyſt recht over de kapel ſtond', en ick ſach een ſeer ſchoone Iuffrouw, en van een ſachtmoedig heyligh weſen, nederknielende, en ſiende op het beeldt van dien Chriſtus; ick quam tot haer, en oock nederknielende, ſeyde haer:

Edele Iuffrouw, ick ben een harder, die my voor liet ſtaen, tot dat ick hier quam, dat ick al wat geleden had; doch ick heb nu mijn antwoort bekomen in het lijden van den Heer; maer mits mijn ſwackheyt

heyt ſoo groot is, wenſch ick dat ghy my raet geeft, en ſeght, wat ick moet doen, om de uytwendige en inwendige droefheden uyt te ſtaen, die my ſomtijts ſoo ontſtellen, en ſeer dickwils verwinnen? de *Verduldigheyt* antwoorde: verſorght dat ghy dien Heer altijt tegenwoordigh hebt, die voor u geleden heeft, en lijdt ghy om hem.

Maer het valt my ſoo moeylijck (ſeyde ick) dat ick ſie dat ick mijn eygen ſelfs beletſel geve tot mijn betering; Sy antwoorde: verdraeght u ſelven, en ghy ſult daer meer in doen, als in 't verdraegen van alle d'andere; en ſoo ghy verwinnen wilt in 't goet, en ſoo ghy niet en kont, begeert het ernſtelijck. Ick gevoel 't ſeer, (ſeyde ick) dat ick ſoo lichtelijck, en ſoo dickwils val, in 't wercken, in 't ſpreken, en in 't peynſen. Sy antwoorde: yder gaet voort met vallen, verſorght dan weder op te ſtaen, en u te ootmoedigen, aengeſien dat ghy valt. Ick ſeyde, dat het my miſtrooſtigh maeckte, dat de quade ſtricken leg-

66 K

gen aen de beteringen, en datter in de weerelt waren die groote ontſteking gaven aen de ſonden: Sy antwoorde: ſulcks is altijt geweeſt; traght dan te beteren dat ghy ſult kunnen, en bidt Godt dat hy de reſt wil beteren. Ick gevoel 't ſeer (ſeyde ick) dat ick ſie dat ick vervolght word, ſonder nochtans de oorſaeck te ſien, en dat ick gelaſtert wordt (ſoo veel ick kan weten) ſonder ſchult. Sy antwoorde: ghy windt weynigh, ſoo ghy denckt geen ſchult te hebben om gelaſtert en vervolght te ſijn; want by aldien ghy op eenen dagh dickwils valt, wat wonder is 't dat ſy u vervolgen?

Ick lijd' geen opſpraeck, ô Iufvrouw (ſeyde ick) om dat ick val, maer om dat ick niet ophouw van vallen, en om dat ick mijn ſchaepen verlies. ſy antwoorde: ſiet niet wat ſy doen, maer wat ghy verdient; neemt tot voldoening van u ſchult, dat ſy u geven tot ſtraf; want het geen in hen lieden bedrogh is, komt tot u ſonden rechtvaerdigheyt te ſijn. Ick heb groot gevoelen

len (ſeyde ick) van de ſchande die door de vervolgers myn, perſoon aengedaen wordt; want 't ſijn grove dingen die ſy van my ſeggen. Sy antwoorde, harder, ghy hebt weynig eer, ſoo ghy begeerigh ſijt naer eer; daer en is geen grooter eer, als die van onſen Heer, en om hem lyden.

Wel aen dan, wat ſal ick doen, om myn gebreken te komen draegen, en die oock van de ſielen van de ſchaepen, die my belaſt ſijn? Sy antwoorde: ſoo ghy kont, betertſe; en ſoo niet, het is genoegh dat ghy die beſchreydt. Siet op dien Heer, die Godt ſijnde, en trachtende alles gebetert te ſien, liet den vryen wil ſijn gang gaen, en ſigh ſmijten aen een Kruys, ſonder dat alles gebetert was, ſigh te vreden houdende, dat hy tot betering van alles, het genoeghſaem middel van betering in ſijn lijden naer liet. Dient, arbeydt, lijdt, leert, leyt, vermaent, raet, betert u ſelven, en traght u ſchapen te hoeden; op dat ghy, by deſe manier, ſoo ghy

niet en bekomt dat ghy wilt, immers mooght bekomen dat u dienſtigh is. daer is geen ſekeren wegh, als dien van de naervolging van den Heer, en van ſijn heyligen; ſy hebben alle geleden, en in pijn geweeſt, en dan volght men hem naer, als men met hem lydt. gaet in vrede, en druckt die waerheyt in u hart; *datter geen grooter arbeyt is als geen arbeyt lyden.*

Hy erkent het paleys van de Verſterving, *en vindt de* Strafheyt *ſeer benaut.*

CAP. X.

HIer mede vertrock ick, aenbiddende die Iuffrouw, die *Verduldigheyt* is, en van wie ick deſe leerde ke[illegible]nen die met my ſprack; en nu weghgegaen ſijnde uyt die kamer, ſeyde my de *Klaerheyt*, oft ick oock begeerte hadde noch andere Koninckliycke paleyſen van de deughden te ſien? Ick ſeyde haer, dat

dat ick daer in groot genoegen ſou hebben, aengeſien den *Ontdecker van 't Bedrogh* my dit ſoo had bevolen. Wy gingen dan eenige langte, en in een dicht bos komende, dat ſy noemden van *Eenſaemheyt*, gingen een recht voetpat op, dat ſy noemden van *Swarigheydt*, tot dat wy op de hooghte quamen van een bergh, van wiens uytſchijnelijckheyt men heel wel ſagh de paleyſen en huyſen van 't *Bedrogh*. op deſe hooghte vonden wy een groote effenheyt.

Eenſaemheyt.

Swaerigheydt.

Als wy nu ingingen door dat velt, ſagen wy een goede vrouw komen uyt ſeker huys dat wel een kloofter geleek, en ſy liep naer eenige jongers en dochterkens, die van haer wegh liepen, die ſy toeriep, ſeggende, dat ſy weder te rugge ſouden keeren, en al ſchreeuwende dreygde ſy hen, en ſeyde: *Ick ſwere u, dat ghy lieden dat betaelen ſult.* Ick ſtond hier over verwondert, en ick vraeghde, wat dat voor een vrouw was, en wie de kinderen waeren, en hoe ſy ſoo dwers

681K

van haer weghliepen? de *Klaerheyt* seyde: die goede vrouw is de *Strengheyt* die de *Versterving* dient, een seer edele en wel gedane vrouw, die de overste van dat klooster is, en sy heeft haer die kinderen, om bewaert en opgevoet te worden, gegeven, met welcke sy altijt kijft. De *Strengheyt*, vermoeyt sijnde van hen altijt na te loopen, sat op een steen die de stam en voet was van een kruys, dat in 't midden van dat effen velt geplant was, en sy beklaeghde sigh seggende: *Is 't mogelijck! sal ick dan niet een ure rust hebben, en sullen my die jongers al mijn leven soo sleepende houden? wat rekening sal ick aen de Versterving van hen konnen geven?* Ick vraeghde haer: wie die kneghtjens, en meyskens waeren, die haer soo moeyelijck vielen? Sy seyde, men noemtse de *Sinnelijckheden*, en *Binnemachten*, die niet anders sijn als een heyrleger van vyanden tegen my; want den heelen dagh houden sy niet op, van het geoorlooft af te gaen, stadigh voortgaende tot het geen dat verboden

Strengheyt.

Versterving.

Sinnelijckheden.

Binnemachten.

boden is. hier by in deſe buerte van *'t Bedrogh* is een huys van een bedorven vrouws-perſoon die men *Toelating* noemt, en daer loopen ſy ſtadigh van my naer toe: en dat kleyn meysken, dat ſoo oolijck argh is, dat daer ſtaet, liep noch heden in dat huys, en bleef daer langer als ſes volle uren, by een vervloeckt wijf dat *Heymelijcke tegenſpraeck* genoemt is. Ick vraeghde hoe dat kleyn dochterken genoemt was, en zy ſeyde dat het *Tong* hiet, het welck, ſchoon dat het ſoo kleynen haeghdisken was, is evenwel genoeghſaem om de halve weerelt te ontroeren. Sy vervolghde, ſeggende: en die twee vervloekte kleyne jongers, die *Oogen* genoemt ſijn, doen my ſchier ſterven; want het is my niet mogelijck die in te binden, niet tegenſtaende dat ſy met hen boejen en ſtricken geboren ſijn; en deſe doen den heelen dagh niet anders als een fenijn toebrengen aen de ſiel, en op ſulcken manier leve ick in pijn al ſtervende. Sy dede dan eenige van haer deurwaerders roepen, om

Toelating.

Heymelijcke tegenſpraeck.

Tong.

Oogen.

69 K

om hen by haer te brengen, dieſe gingen vatten, den eenen van die was *Hermaking* genoemt, en den anderen *Strafheyt*. deſe behielpen hun noch van eenige andere die ſy *Oeffeningen* noemden, en deſe al t'ſamen vattenſe by de kop, en broghtenſe met de handen gebonden; en ſoo te voorſchijn komende, leyde ſy hen in het huys van de *Verſterving*, aen wie ſy overgelevert ſijnde, wierden wacker gegeeſſelt, en geſtraft.

Hermaking. *Strafheyt.* *Oeffeningen.*

Op het inkomen van dat klooſter ſagh ick een poortbewaerder oolijck van opſight, verdrietigh, en qualijck te vreden; en vragende wat hy voor een was, die den man wel ſcheen te ſijn van de *Strengheyt*? antwoorde: ghy hebt het wel geraden; hy wort *Haet* genoemt. Ick was daer geweldigh in geargert; en ſeyde: hoe is 't mogelijck dat in den *Ontdecker van 't bedrogh*, en aen de deur van de *Verſterving*, een ſoo leelijcken en quaet ding gevonden wordt? Ghy dwaelt, want dit is geen quaet of leelijck ding, ſchoon dat het u en alle andere, die het niet

en

en kennen, ſoodanigh ſchijnt te ſijn: want dien eerlijcken en edelen man is geen *Haet* van andere, maer een *Haet* van ſijn eygen ſelven; hy is een groot en kloeck man, die ſijn ſelven kan verwinnen: en dit is de oorſprong van de aldergrootſte deughden, en de eerſte poort om tot die alle in te gaen. het is dien doorlughtigen man, die den Heer beval, als hy ſeyde: *hy, die ſigh ſelven, en ſijn Ouders en broeders niet en haet, die ſoude ſijn leerling niet ſijn.* hy is een Heyligen, ſchoon dat hy haet; want hy haet alleen het quaet, om dat men het goet ſou beminnen. hy is 't die 't wil, maer de *Strafheyt* werckt uyt. en in die twee getrouwde heyligen, die perſoonen van goede gelegentheyt ſchijnen, en niet anders als edel en grootdadigh ſijn, bewijſt de H. *Verſterving* al haer trooſt, oeffening, en voordeel.

Ick ging dan in en vond' die Iufvrouwen, met veel en ſeer deughdelijcke Nonnen Godt loven, en leefden als Engelen op de aerde. ſoo haeſt dan als ick haer ſagh, vraeghde hoeda-

70 K

hoedanigh haer oeffening was? en ſy ſeyde dat haer ampt was een veltoverſte te ſijn, winnen, en ſtrijden tot de doot toe. Ick was hier over ſeer verwondert, ſiende dat haer plicht en geſlacht ſoo weynigh over een quam met gevecht; edoch ſy ſeyde my, dat ſulcken gevecht niet en was als tot overwinning van haer ſelven, en dat dit veel heftiger en krachtiger gevecht was, als het bloedighſte van de weerelt, en dat haer kroon beſtond in 't verwinnen van haer ſelfs. Sy ſeyde noch voorder, dat men van dat klooſter noch binnewaerder ging, tot een ander, het welck *Boetvaerdigheyt* genoemt is, en uyt dat, noch tot een ander, dat *Hoogebeſchouwing* hiet, om dat deſe de twee Iuffrouwen waeren die al dees vergaderingen beſtierden; en dat men ſoo terſtont noch een ander vond' van noch nauwer ſlot, dat *Reynigheyt* geſeydt wierd'; en al die klooſters werden in een hoogen omgang begrepen, die genoemt was *Beſcherming van den Heer*, en dit beſloot in ſich al de ander.

Boetvaerdigheyt.

Beſcherming van den Heer.

Hier

Hier mede ging ick voort, om de *Boetvaerdigheyt* te ſien, ende ick was al gewaerſchout, dat ick met haer een droeve en onvredige tijtpaſſeering ſou hebben: doch ſoo ick nu in haer huys ging, gevoelde ick in my ſoo een ſoete vreught, dat het blijckelijck wierd hoedanigh die deught moeſt ſijn, die ſoo grooten trooſt van ſich voorgaf. Ick ondervonde datſe daer geweldigh wel onthaelt wierd van een goede Iuffrouw *Vrolijckheyt* genoemt, by de welcke altijt een ander gevonden wierd die *Ernſt* hiet, wat ſtaetiger, en naerdencken-der; en men ſeyde dat in dat heyligh huys, de eene noyt ſonder de ander ging: en dat, als de vrolijckheyt wat te hoogh gong, quam *Ernſt*, en die dede haer heugen van den Heer den welcken de *Boetvaerdigheyt* diende, beminde, en volghde, die genoemt werdt den *Geeſt Godts*, en deſen plaght haer in te leyden, en op te ſluyten in een kamer, genoemt, *Droefheyt* en *Geſchrey*, daer ſy altijt met groot genoegen plaght uyt te komen. en ſy ſeyde; of ick de

Vrolijckheyt.

Ernſt.

Geeſt Godts.

Geſchrey.

71 K

de *Boetvaerdigheyt* wilde ſien. ick ſeyde, dat ick alleen tot dien eynde daer gekomen was. Ick ging dan binnen, daer ſy was, en ſy ontfong my ſeer vriendelijck, met een aenſchijn van oprechten trooſt. Ick vraeghde dan, of ſy de boetvaerdigheyt was? want door haer goet genoegen ſcheen ſy 't niet te ſijn. Sy antwoorde, och vrindt hoe weynigh weet ghy van my! ick vond' my mijn leven noyt vrolijcker. die om Godt lijdt, is vermaeckt, en die ſigh verheught ſonder hem, die lijdt. waer vindt men ſulcken trooſt als in het lijden, als men maer om diens wil lijdt, die voor ons ſoo heeft geleden? in dat huys, vrindt, is alles blijſchap, want in dat huys is alles Godt.

Sy waeren dan alteſamen wel te vreden, en voldaen; ſy beſtonden ons het huys te toonen, in 't welck wy anders niet en ſaegen als een eerlijcke nettigheyt, die niet uythijghde als den aldervolmaeckſten trooſt; een gelijckmatigheyt, een ſtilſwijgentheyt, een blijſchap, een ruſt,

een

een vrede, die noyt genoegh kan overwogen worden. Ick was begeerigh om eens te weten, wat sy die dagen al gegeten hadden? waer op de *Onthouding* antwoorde, die de voorsorghster van dat klooster was (ende het geleeck wel een goegesonde, frissche, stercke en wel gecoleurde Vrouw te sijn) dat sy met eenigh moeskruyt, en wat broot en water hen vrolijck hadden gemaeckt, en dat sy hen daer soo mede gekoestert vonden, als of sy de leckerste spijsen van de weerelt hadden genut. Dit hoorende seyde ick tot mijn velleken: wee u Harder, en soo veel als u overschiet. *Onthouding.*

Toen seyde de *Onthouding* in 't oor van de Overste, dat het tijt was om aen de heylige oeffeningen te vallen, en dat sy 't sou vermanen aen ons die daer tegenwoordigh waeren. De *Boetvaerdigheyt*, die seer vrolijck is, loegh daer soetjes mede, en seyde; weet Iuffrouwen, dat de *Onthouding* ons aenseyt, dat wy sullen hebben op te houden van langer t'saem te spreken; daerom doet sy

ons

72 K

Onle-dig-heyt. ons heugen, dat wy ſouden gaen bidden in ſekere kappel die *Onledigheyt* genoemt wordt. Ick ſeyde: wel hoe, moet dan de *Onthouding* haer verder bemoeyen als met 't onderhout van het lichaem? de *Boetvaerdigheyt* antwoorde: ſy heeft ſorgh van alles, en is noch meer beſorght dat wy ons meer onthouden ſouden van ſpreken, van vermaeken, en van verſtroytheyt, als van voetſel; want ſy ſeydt dat minder ſchade doet het geen het lichaem, als dat de ſiel eet, ſoo het een, en 't ander ſchadelijck was. hier mede ging iek met groot leetweſen uyt dat huys, want het was geweldigh ſoet by die Engelen te weſen.

Den Harder beſoeck't het Gebet, *en ſy leeren hem ſeltſame dingen.*

CAP. XI.

Gebet. VAn daer gingen wy het *Gebet* beſoeken, dat noch een ander Iuffrouw is, de welcke al is 't dat ſy haer

haer ſeer dickwils vindt in 't huys van de *Boetvaerdigheyt*, heeft evenwel oock een afgeſondert paleys. wy reyſden door een ſtraet met boomen beplant, die ons recht aen leydde tot dat paleys. wy riepen, want het was daer geweldigh dicht geſloten, en vonden aen die poort een ſeer eerlijck man, die, ſoo haeſt als hy ons ſagh, hiel den vinger voor ſijn mont, teekens gevende dat wy ſouden ſwijgen. ick ſeyde: dien is ongetwijfelt de *Stilſwijgentheyt*, poortier van 't gebet. ick vraeghde dan; mijn heer, wie ſijt ghy? hy ſeyde: *Stilſwijgentheyt*; en wie woont togh in dat huys? hy ſeyde, het *Gebet*. hoe ſpreeckt ghy dan is 't ſaeken dat ghy *Stilſwijgentheyt* ſijt. hy antwoorde: 't is geen *Stilſwijgentheyt* niet te ſpreken, maer ſpreken dat betaemt, en ſoo veel als genoegh is. Ick vraeghde hem: wat is 't *Gebedt?* hy ſeyde hier op: het ſtaet my niet toe dat te beantwoorden. Ick bond' daer tegen in, en ſeyde: wel wie ſal my hier van beſcheyt doen? hy ſeyde: de *Oeffening*. ick ſeyde:

Stilſwijgentheyt.

73 K

ſeyde: ſullen wyſe roepen? hy antwoorde roept met my, toen ſeyde ick: wel laet ons dan roepen met *Stilſwijgen.* en juyſt op den eerſten ſlagh van de klock quam een nonne voor den dagh, die *Opleſing* genoemt was, aen welcke wy ſeyden, dat wy quamen om de moeder-overſte te beſoeken, aen wie ſy 't datelijck ging te kennen geven, en quam wederom, ſeggende, dat ſy voor die tijt wat belet was; doch dat wy midlertijt, dat ſy uyt was, het klooſter ſouden doorſien, en alles watter in was, dat wyſe daer naer ſouden ſpreken.

Opleſing.

Wy doorgingen dan dat heyligh Klooſter, en vonden veel Nonnen biddende op verſcheyden plaetſen met groote vierigheyt; en ick was daer over verwondert, dat ſy ſoo doende ſijnde, evenwel alles werckten al biddende: doch ſy waeren wel vergeſelſchapt met een ſeer ſchoone klaerheyt, die men ſeyde, dat *Goddelijcke tegenwoordigheyt* genoemt was. ick ſagh van verre een Heylige Nonne, die in groote pijn was, ende ſy bewoegh' my tot groot mede-

Goddelijcke tegenwoordigheyt.

medelijden; want ick ſagh dat eenige grove, ſwarte, leelijcke mans, die wel reuſen ſcheenen te ſijn, dat arme menſch wreedelijck ſloegen; en ick oordeelde, dat yder alleen genoegh was om haer te dooden: ick ſagh oock dat by die leelijcke mans een boos out wijf ſtond, die hen ophiſte, ſeggende, dat ſy wacker ſlaen ſouden; doch ſy leed gewilligh, en ſweegh heel ſtil. Ick moet het belyden, dat ick naerder by ging, om te ſien of ick haer niet konde helpen; maer de *Klaerheyt* loegh daer met, en ſeyde: O harder! hoe weynigh verſtant hebt ghy; komt by, en taſt, en ghy ſult ſien watter omgaet. Ick ging toe, en hoe ick naerder by quam, hoe die mans meer vergingen; en quam daer noch naerder by, en toen vond ick niet, en alles waeren maer ſchaduwen ſonder lichamen, en de Nonne vond ick helder, vrolijck, en wel te vreden als een Engel. ick vraeghde wie dan ſoo geſlagen wierdt, aengeſien de Nonne ſoo vrolijck, en helder was? Sy ſeyde, dat een ſeker ander Iuf-

vrouw dicht by haer was, die machtigh en heyligh was, die *Wederſtant* genoemt is, die al die ſlagen op haer ontfing, en dat mitsdien deſe daer niet konde van gequetſt worden. Ick vraeghde van de *Klaerheyt*, wie die ſchaduwen, ſpooken, of geeſten ſijn die ſoo verdwenen waeren? Sy ſeyde; dat die *Afgeweerde gedaghten* waeren; en dat het out wijf, die hen ophitſte, *Verſtrooytheyt van ſinnen* genoemt wordt, die de dochter van *Onprofijtelijck peynſen* is: ende gelijck de Nonne in haer hert aendachtigh tot Godt was, ſoo was dat geſpoock haer meer tot verdienſte als tot ſchade, meer ſtreckende tot de kroon als tot pijn. Met die, ſeyde de *Klaerheyt*, mocht ghy wel meer medelijden hebben, en ſy toonde my een ander Nonne, uyt wiens boeſem eenige ſiertjens quaemen, en gingen daer weder in, en waeren ſoo kleyn, datmenſe by de *Klaerheyt* naulijcks konde onderſcheyden. Ick vraeghde, wat dat was, en watter aengelegen was? want dat alles ſcheen maer yet lights,

weder-ſtant.

Afgeweerde gedaghten.

Verſtroytheyt van ſinnen.

Onprofitelijck peynſen.

lights, ten opſight van het ander. ſy antwoorde, dat die, gelijck kleyne ſiertjes, *Sorghvuldigheden* genoemt wierden, en dattet die waeren, die uyt en in dat hert ſlopen, en dat yder van die, hoe kleyn ſy oock waeren, ſoo ſy maer in het hert kropen, meer ſpels maeckten, als reuſen van buyten. De *Sorghvuldigheden* (ſeyde de *Klaerheyt*) worden in de verbeelding niet gebooren gelijck de *Gepeynſen*; maer ſy bevatten de ſiel, daer door geſchiet het dat ſy verſtroytheyt toebrengen aen 't Gebedt: maer aen deſe die nu aendachtigh tot Godt is, en ſich aen die niet overgeeft, die ſullen de *Sorghvuldigheden* niet verhinderen: want men kan die hebben tot oeffening; lyden en niet beminnen. *Sorghvuldigheden.*

Ick keerde my om naer de ander ſijde, en ſagh daer een goede Nonne nederknielende, ſweetende van benautheyt, met geſloten oogen, en voorwaer het jammerde my haer ſoo te ſien. Ick quam met de *Klaerheyt* naer by haer, en hoorde haer ſoo ſeggen: *'t is oock een grou-*

75 K

ſaeme ſaeck dat wy in dit huys niet en mogen houden oock dat goet is: en terſtondt ſeyde ſy wederom; *maer 't is evenwel goet dat ons dat afgenomen wordt, want gehoorſaemheyt en armoed moeten voorgaen, want ſonder die is 'er niet goet:* en weder in quelling ſijnde, herhaelde noch eens, *wat hinder kon my dat boeck toch doen?* en datelijck beriſpte ſy haer ſelve weer, en ſeyde: *het moet my wel gehindert hebben, mits ick het ſoo gevoelde, als men my dat afnam. Hoe wel heeft dan de* Armoedt *gedaen my dat nemende, ende* Gehoorſaemheyt *dat bevelende.*

Ick vraeghde aen de *Klaerheyt*; wat het was dat die goede Iuffrouw al ſeyde? ſy antwoorde: ſiet, harder, aen my is niet verborgen, alſoo ick het licht van den hemel by my heb: die Nonne handelde met een ſeker Iongeling, die *Vaſthouwing* genoemt is, en deſen bemoeyt ſigh met alle dingen, en brengt groote quelling toe met kleyne beuſelerijen; ende het ſchijnt dat deſen haer een boeck had gegeven, dat wel goet en heyligh

Vaſthouwing.

ligh was, maer ſy wilde dat beſitten in eygenſchap. 't *Gebet* quam dit te weten, en beval de *Gehoorſaemheyt*, dat ſy dat weghnemen ſoude; en de heylige *Armoede* oordeelende, dat het tegen den regel was iets in eygenſchap te beſitten, ſond aen een ander Iongeling, die *Loslaeting* genoemt is, den eerſten tegenſtrijdigh, en is een Engel heel vlijtigh en onbekommert in iets te doen, en deſen nam de Nonne het boeck af, en daer door viel ſy in deſe quellaegie; en nu is dat arm ſchaep doende met bidden, en ſomtijts wat beſtreden ſijnde door het onderſte deel van de ſiel, en van de genegentheyt, die niet wel verſtorven is, valt ſy wat klaghtigh; maer dan weder, geholpen door de genade en verlight van de opperſte Reden, beriſpt ſy haer ſelven, en op ſulcken manier brengt ſy haeren arbeyt over; en dit is wel haer grootſten arbeyt, *Sorghvuldigheden*, en *Gepeynſen*, ſchoon dat oock de *Gepeynſen* gruwelijck, en de *Sorghvuldigheden* groot ſijn: want gelijck *Loslaeting.*

76 K

die niet en komen bemint te worden, ſoo is 't, dat die maer wat moeyte en bekommering maecken, en dienen tot verdienſten, gehaet ſijnde; die tot val ſtrecken als ſy behagen, en aengenomen worden: maer die *Vaſthouwing* is alreets een ſieckte die de geeſtelijcke geneesmeeſters den naem geven van *Onordentelijcke toegedaenheyt*, en deſe voedt den eygen wil; en dien, in veel of in weynigh, is tegen den wil Godts.

Onordentelijcke toegedaenheyt.

Ick verwonderde my, en ſeyde: ach, wat al vieſigheyt! hoe is dit, keurt men ook af dat goet is, en letmen ſoo nauw op kleyne beuſelerijen! toen beriſpten my de *Klaerheyt*, de *Vierigheyt*, en *Goedebegerte* wel dapper; en de *Klaerheyt* ſeyde my wel klaerlijck: Harder, Harder, in 't Gebedt is niet kleyns: al wat groot in de weerelt is, dat is kleyn; en dat het kleynſte van Godt is, dat is geweldigh groot. een ſpeld met Eygenſchap begeert, is een lans in 't hert; want hoewel 't waer is, dat hier door de genade niet wegh wort genomen, 't is nochtans genoegſaem

om

om haer vermeerdering en gaven te verhinderen, en by aldien ghy dit ſoo niet en verſtaet, ſoo en hebt ghy het aenſicht van den *Ontdecker van 't Bedrogh* noch niet geſien. Ick vergiffnis biddende, nu beter geleert ſijnde, ſweegh ſtil.

Hier mede bracht ons de *Klaerheyt* over een kleyne ſlaeppant, heel behangen met geprinte Beelden, daer hoorde ick eenige teere ſuchtjens van Ionge doghterkens, die ſeyden; ô Ieſus, ô mijn Heer! och die u lief had, en wel diende! Ick vraeghde wat dat voor een ſtuck was? en de *Klaerheyt* ſeyde: ghy ſult het dadelijck ſien. Sy opende dan een deür, en wy vonden daer een Iuffrouw, die in 't aenſicht ſeer verſtandigh ſcheen, en vragende hoe ſy hiet, ſeyde my dat ſy *Peynſelijck gebet* genoemt was, en dat ſy de meeſtreſſe van de nieuwelingen was in 't Kloofter van 't gebet. Sy hadde in haer handen eenige beelden, of aenwijſingen van het lijden onſes Heeren, en deſe deylde ſy uyt aen haer dochters of aenkomelingen. Ick vraegh-

Peynſelijck gebet.

77 K

de hoe die Engels al hieten, en sy seyde my, dat sy *Toegedaenten*, en *Bewegingen* genoemt waeren. dese dan soo haest sy ons sagen, sloegen hen oogen op de *Vierigheyt*, die met my ging, en deden hem seer bysondere onthalingen aen, en hy verblijdde sich seer in haer te sien en te spreken. de meestresse was staedigh doende 't verbeteren van de suchten, en schietgebedekens in de *Toegedaenten*, hen seggende dat sy souden stil swijgen, en sy en seyde noyt iet aen de *Bewegingen*. Ick was daer over verwondert, en seyde waerom dat sy die Seraphinen soo geduyrigh by de hand ging, aengesien sy den lof des Heeren songen, en vermeerderde de liefde met die aen te hooren, en sy antwoorde: Harder, al vermeerdert men de liefde van dese die hooren, soo verswacktmen oock wel somtijts de selve liefde in dese die spreken; en op dat de *Bewegingen* grooter worden, is behoorlijk dat de *Toegedaenten* stom sijn. *Mijn geheym is voor my*. het is nootsaekelijk dat de vlam inwendig heeter word, als het

Toegedaenten. Bewegingen.

boven

boven gesloten is. hier mede worden de *Bewegingen* bewaert en gehoedt van een hier beest, dat een hooftvyandin is van den geest, en wort *Flaeuhertigheyt* genoemt

Flaeuhertigheyt.

De *Bewegingen* kan ick niet maetigen; want Godt is 't diese geest: maer die uytleggen door de *Toegedaenten*, en de inwendige openbaer maecken, dat is seer wel te bemaetigen. Die leering scheen my heel uytschijnelijck te sijn, en ick hiel hen voor heel geluckigh, die geestelijcke meesters hebben.

Wy gingen de overste spreken, die het *Geests gebet* was, en vonden haer in de singhplaets, siende op het beelt van de Maget, die haer gezegenden Soon op den arm droegh. die deught was met een kleet verciert van linne stof, dat seer sleght scheen in den uytwendigen schijn; maer het was met een vocht overtogen, van sich gevende soo een wonderbaren geur, gelijck oft het nat gemaeckt was met een hemelschen dauw; en sy seyden dat dat soetgeurigh kleet genoemt wierdt *Sal-*

Geests-gebet.

78 K

Salving van den geeſt.

ving van den geeſt. ſy was ſoo ingenomen en verſet, dat ſchoon de ſtathoudſter de *Opleſing* haer riep, was niet mogelijk dat ſy antwoordt gaf, en die ſeyde: ghy kont van dien Engel genoegh leeren, alleen met die aen te ſien, bemerckt eens (en ſy hief een weynigh van het kleet op) en wy ſagen dat ſy met de voeten naulijx aen de aerde raekte, en ſy ging blootsvoets; en ſchoon haer heylige perſoon bedeckt was met dat kleet, was even wel ſoo beroydt, behalven den reuck van Godt, dat ſy wel moghte ſeggen dat ſy haer ontbloot vond' van alle menſchelijcke beſitting. de *Opleſing* ſeyde: harder, ſoo ghy wilt gelijcken, volgen, en dienen aen die Iuffrouw, volght naer, en ſiet wat ſy doet. Sy lieft den alderſoetſten Soon, ſy eert ſijn alderheylighſte Moeder; naulijcks raeckt ſy de aerde aen, al haer achterdencken is in den hemel; ſy is ontſchoeydt van de *Toegedaenheden*, naeckt van alle eygenſchappen, verlatigh van het tijtlijck, en heel ingenomen van het eeuwigh.

Hy

Hy beſoeckt de Heylige Ootmoedigheyt, *en* Gehoorſaemheyt, *en wat hem wedervaren is met een Iuffrouw* Teerheyt *genoemt.*

CAP. XII.

DE aenſpraeck van die ſtathoudſter docht my wonderbaerlijck, en daer mede aengeſocht ſijnde van de *Klaerheyt*, namen wy ons affcheyt. Ick vraeghde aen de *Vroli;ckheyt*, oft in dat kloofter noch iets meer te ſien was? Sy ſeyde my of ick in 't parck van de *Ootmoedigheyt* wilde gaen? Ick antwoorde, Ia. ſy broght my daer dan, en aen de deur quam een ſeer volmaeckte Nonne uyt, die men my ſeyde *Selfsverloochening* genoemt te ſijn. deſe droegh een getekent kruys op de ſchouders, en men ſeyde dat haer gelijckelijck de ſorgh bevolen was van 't parck van de *Ootmoedigheyt*, en van de heylige *Gehoorſaemheyt*; en

Ootmoedigheyt.

Selfsverloogening.

79 K

dat niemant daer konde inkomen ſonder haer toedoen. Ick quam daer binnen, doch en ſagh niet, als alleen dat ick een hemelſchen reuck gewaer wierd', en vond daer een Engel, dat is een Nonne, nederknielende, bloots voets, ſiende op een gekruyſten Chriſtus, ſy en ſcheen niet te leven, want daer wierd geſeyt, dat nu een andren geeſt, als haer eygen, in haer leefde. en ſoo geſchiedet, dat haer lichaem ſonder gewight was, en door yder light windeken wierdt het bewogen. Ick vraeghde aen de *Klaerheyt* de oorſaeck hier van, en ſy ſeyde: die Nonne, die ſy *Ootmoedigheyt* noemen, heeft altijt ſeer ſorghvuldigh geweeſt om haer ſelven te vernietigen, en te doen vergaen; en ſy heeft ſoo veel te wege gebroght, dat ſy bekomen heeft een weghworping van haer *Eygenwil*, want deſen was 't die haer ſeer belette. ende ſoo haeſt den *Goddelijckenwil* ſagh dat ſy ledigh was van den Eygen, quam hy in haer, en deſen ſterckte haer, en maeckte haer levende, in ſoo een geſtal-

Eygenwil. Goddelijckenwil.

geſtaltenis als op de aerde kan ſijn, en dat door een middel die *Vernieuwing* genoemt wort. en op ſulcker manier, heeft deſe heylige Nonne, met haer ſelfs te loochenen, en te vervolgen, en haer in ſtricte vrindtſchap te verbinden met de *Verloochening*, dit groot goet bekomen. toen ſeyde ick: ô alderheylighſte *Ootmoedigheyt!* wie ſal konnen naervolgen die maght, die ghy gehadt hebt in u te verwinnen? en het licht in u te ootmoedigen? ick kuſte haer de voeten, en daer met gingen wy tot het parck van de *Gehoorſaemheyt*. *Vernieuwing.* *Gehoorſaemheyt.*

De *Selfsverloochening* dede voor ons open, en wy vonden een Iuffrouw leſende, ſeer werckigh en wacker, met een uurwerck in de handt, en ſeer lettende op ſijn beroeren. ſoo haeſt ſy ons ſagh, vraeghde ſy, *Begeert ghylieden iet*? Ick ſeyde: hoe haeſt kannen kennen, dat die Iuffrouw de *Gehoorſaemheyt* is, hoe haeſt bereyde ſy haer om te gehoorſamen. Ick heb daer groote acht op genomen, en oock op haer geſtaltenis, en ſagh dat ſy de *Ootmoe-*

80 K

digheyt geweldigh wel geleek. Ick vraeghde dan: of sy oock gesusters waeren? en de *Klaerheyt* seyde, ja; en dat sy malkander soo gelijck waeren, dat de *Ootmoedigheyt* inwendige *Gehoorsaemheyt*, en de *Gehoorsaemheyt* uytwendige *Ootmoedigheyt* was: de *Ootmoedigheyt* dede alle naerstigheyt in de inwendige toegedaente, de uytwendige by die vervoegende met de *Gehoorsaemheyt*; maer de *Gehoorsaemheyt* was dienstelijck, heyligh, en wel achtnemende op het innerlijck; plaght haer altijt te oeffenen in 't uyterlijck. Ick seyde: die twee susters sijn seer gelijck aen *Martha* en *Maria*. Och seyde de *Klaerheyt*, seer gelijck; want de *Gehoorsaemheyt* is *Martha* gelijck, maer de *Ootmoedigheyt* aen *Maria*; en de volmaeckte *Ootmoedigheyt* en *Gehoorsaemheyt* vervoegen hen te samen, en dan worden sy een, die overgevende *Ootmoedigheyt* genoemt wordt, of wel een ootmoedige overgeving, die in alle gelegentheden heel volmaeckt is.

Ik vraeghde wat boek dat het was

dat

dat sy in de handt had? ende men seyde my, dat het haer regel, met sijn bygevoeghde bestellingen was, en dat sy haer selven daer in ondersoght, om in geen stuck van sijn heele volbrenging af te dwaelen. Ick seyde: och wat goeden spiegel heeft sy verkoren om haer schoonte wel op te proncken! en dat uurwerck, vraeghde ick, wat bediet dat? de *Klaerheyt* antwoorde: dat hout sy voor haer Overste, en haer uren verdeelt sijnde, doet niet als sien of sy oock effen uytkomt, om puntigh te gaen gehoorsamen aen de stem van den Heer, en behandelen sijn Heylige oeffeningen, sonder in iets gebrekelijck te wesen. hier met sloegh 't negen uren op het uurwerck; en de heylige Iuffrouw stond datelijck op, seggende, *Heeren beveelt ghylieden my iet?* wy seyden, niet. en sy: ick gae dan tot mijn oeffeningen. daer mede ging sy binnen, en verliet ons.

Ick vraeghde offer iet meer in dat heyligh huys te sien was? sy seyden, niet anders als de *Armoede*: maer *Armoede.*

81 K

maer dat evenwel by haer niet te ſien was; want al haer ſorge was, datter niet ſou weſen om geſien of begeert te worden, en de Heylige *Armoed'* altijt wacker door 't huys ging. en ſiet hier (ſeyde de *Vrolijckheyt*) ſy komt daer juyſt aengegaen, vergeſelſchapt met een Nonne die men de *Nauwheyt* noemt: en dees *Armoed'* heeft ſoo grooten geſagh over al, dat ſy mach inkomen in 't alderheymelijckſte van 't klooſter, gaende de herten verſekeren, en doorſoeckende het binnenſte van de *Ootmoedigheyt*, om te ſien of men in haer oock eenige eygenſchap ſou konnen vinden; in de *Gehoorſaemheyt* eenige ongeregelde toegedaenheyt, en in de *Boetvaerdigheyt* eenigh deel van eygen behagen. en heel den dagh is by haer niet anders als keeren, ledigen, wegh nemen, ſonder dat de *Nauwheyt* iet naerlaet.

Nauwheyt.

Sy quamen dan met hen beyden tot ons, op dien eygen tijt, als ick ſeyde: *wel wat geſegh heeft toch de Armoed' in de harten? raeckt haer iet anders als de mueren te ontblooten, de gelt-*

kaskens

kaskens weghwerpen, den huysraet niet te achten, het overvloedigh te verſtooten, en het nootſaeckelijck te verlaeten? toen ſeyde de *Nauwheyt*: O Harder, ghy hebt weynigh verſtandt van de *Armoede!* al wat ghy daer noemt is wel *Armoede* van huysraet, maer is een armoed van grove ſtof; en deſe kan wel beſtaen met rijckdom, en vermogen: want het kan geſchieden dat een huys heel arm is, maer den geeſt beſwaert met begeerte van rijckdom; die armoede die ghy ſeght, is een ſtap tot die ander, voor ſoo veel dat ſy een toebrengende middel is; maer ſy is evenwel niet heel nootſakelijck tot bekoming van het eynde. David was arm, en Heer van veele landtſchappen. die grooter *Armoed* is *Armoede* van geeſt, niet begeeren van al wat geſchaepen is: want meer ſchade kan een ſpeld doen die begeert wordt, als een koninckrijck dat veracht wort, en ſamen beſeten is.

Doen ſeyde ick: waerom toch, (o Heylige *Nauwheyt*) laet ghy niet toe dat in dit huys ſy koſtelijcken

ken huysraet, terwijlen dat ghy belijdt, dat het kan beſtaen met een ledigh en arm hert? Sy antwoorde: om dat het noch beter ſonder dien is; ende om dat het een krachtiger middel is om de inwendige armoed te vieren, als wy door de uytwendige betrachten oock arm te weſen. ende het is my noch giſteren ervaeren, dat ick twee Nonnen ſach, die ten etens-tijt van een fonteyn in den hof droncken (want ô Harder, hier hebben wy geen ander eetſael) en de eene had een houte ſchoteltje daer ſy uytdronck, maer de andere dronck uyt het hol van haer handen; en dit ſiende, nam ick de eene dat houte backsken af, en in ſtucken brekende, ſeyde: *dit is al te veel, aengeſien de ander ſonder dat geraeken kan.* de Nonne had daer gevoelen van; en ick ſeyde haer: *had ghy dat ſchoteltje niet in de hant? maer inwendigh beſat het u hart.* O Harder! hoe mooght ghy u ſoo bekommeren met huysraet, met vermogen, met rijckdommen, met inkomſten, neemt van alles dat nootdruftigh is, verworpt uyt

uyt uw huys dat overvloedig is, want het is heel light de behanghsels van de muren voorby te gaen, die ghy siet aen het hert dat u opweckt.

Daer mede sagh ick, dat die selve die met my sprack, haer aensight omkeerde, en sagh op een ander Heylige Nonne, die sy *Onderhouding* noemden, die in aenschijn en stilheyt een Seraphijn gelijck was; en siende haer suyverheyt, als ick nu verstond dat ick soo een seltsame deught moest gaen prijsen, ontnam ick haer een naelde om te nayen, die sy, sonder daer op te letten, met broght, op dat arm kleet stekende; en ick seyde: *ô Onderhouding waer toe dient dit?* sy met aengenaeme opening van aensicht, sonder daer eenigh werck van te maecken, seyde: dat syse vry wegh nemen soude; en loegh soetjens in haer selven Ick moet bekennen, dat ick seyde: wel Iuffrouw *Nauwkeyt*, is 't ook mogelijck, dat terwijl ghy soo veel vint te prijsen in dese Heylige Iuffrouw, ghy alles in haer soo berispt en afkeurt? wie kan sijn of leven in u tegen-

Onderhouding.

83 K

tegenwoordigheyt ? de *Nauwheyt* antwoorde: ô harder hoe grof ſijt gy! wilt ghy dat u ſchapen vet worden, tracht oock nauw te ſijn. Hier en handelen wy niet om de ſielen goet te maken ; want ſy ſijn 't alreets : maer om de goede noch beter te doen ſijn. het gene dat lightvaerdigheyt mocht ſijn in 't huys van 't *Bedrogh*, is in dit huys deught, en dat kan ſonder my niet geſchieden. die naelde ſtack in haer kleet, ſy kan haer lichaem quetſen, en noch voorder doorgaen tot de ſiel. dit 's al huysraet, vrindt, die in ons kleermakery moet gevonden worden, en daer moetſe geſocht worden, van dieſe van doen hebben. hier op ſeyde ick : naer dat ick hoor, ſoo dunckt my dat ghy lieden de *Voorſienigheyt* van dit huys verbandt, ſijnde deſe nochtans een deught ons ſoo ſeer bevolen, en van ſoo grooten geloof by al de weerelt. De *Voorſienigheyt*, ô harder, van dit huys, is die *Voorſienigheyt* verachten, en ſigh betrouwen op een *Voorſienigheyt* die vry veel grooter is. by aldien die

Nonne

Nonne alles heeft dat haer nodigh is, ſoo is ſy niet arm; alleen die is arm aen wie dat gebreeckt dat hem nootſaekelijck is. dat dan die Nonne arm ſy, niet hebbende; dat ſy verſtorven ſy, niet begeerende; dat ſy die naeld krijght in de kleermakery, en dattet haer arbeyt koſte.

Op alle dit ſweegh de *Armoede* heel ſtil, en loegh ſoetelijck, en liet de *Nauwheyt* al preken. Ick ſeyde; hoe het quam dat de meeſteresſe ſoo ſtil ſweegh, en dat de leerling ſoo veel te ſeggen hadde. De *Klaerheyt* ſeer goet genoegen hebbende in 't hooren van deſe waerheden, ſeyde my: dat de meeſtres heymelijck alles beſchickte en beval, maer de *Nauwheyt* werckte het uyt, en antwoorde aen deſe, die beſluytredens voortbrachten tegen de heylige *Armoede*, om dat deſe Iuffrouw niet wel geſien was, en van alle wierd vervolght. Ick ſeyde: waerlijck ſy wordt ſonder reden vervolght: want my dunckt dat in haer een weſen is van een Seraphijn. 't Is ſoo ſeyde de *Klaerheyt*, maer alſoo

alſoo ſy noyt en geeft , en altijt wegh neemt , is 't geen wonder dat ſy qualijck gewilt is.

Maer terſtont , de *Vrolijckheyt* , die daer tegenwoordigh was, ſeyde , dat is ſoo niet ; Ick verwonder my, *Klaerheyt* , dat ghy dat ſoo ſeght in mijn byſijn. *ik treck my dat aen.* Toen ſeyde de *Goedebegeerte* , ick treck 't my oock aen ; en ick oock , ſeyde de *Vierigheyt*. de *Ootmoedigheyt* quam naerder, en ſeyde dat haer daer oock aengelegen was. de *Gehoorſaemheyt* ſeyde , ick belght my oock. Toen ſeyde de *Boetvaerdigheyt* , ick treckt my oock aen ; doch ſy vervoeghden hen alteſamen tot een , ſeggende , dat ſy 't alles ſchuldigh waeren aen de *Armoed* van den geeſt. En hoewel ſy huysraet en ongeregelde toedoening wegh nam , dat ſy in plaets wedergaff , *Ootmoedigheyt* , *Vierigheyt* , *Boetvaerdigheyt* , *Goede begeerte* , *Gehoorſaemheyt* , en *Vrolijckheyt*. Toen ſeyde de *Klaerheyt* : ô *Vrolijckheyt* , ſoo wort het by my oock verſtaen ; maer het geen dat ſy geeft , is aen de goede naervolgers

gers van de *Armoede*, en niet van dit alles, aen de quade die haer vervolgen, en quellen. daer mede seyde my de *Nauwheyt*; Harder leert toch nauw sijn, gaet in vrede, en hebt de *Armoede* altijt lief. Toen seyde ick tot mijn medegeselschap: laet ons gaen, want daer die Iuffrouw is, daer sal ons de *Klaerheyt* genoegh overschieten.

Wy gingen dan heen, en in 't doorgaen van het eene parck tot het andere, sagen wy een deur open daer op stond, *Sieckhuys*. wy traden daer in, en vonden dat stuck seer effen en net, en daer laegen twee siecken, die genoemt waeren, *Ieugdigheyt en Ouderdom*, aen wie twee werckelijcke en vreedsame maegden dienden, waer van de eene *Almoes*, en de ander *Liefde* wert genoemt. Ik verwonderde my, siende soo groote nettigheyt en cieraet, nevens de sorgvuldigheyt van die twee Seraphinen, en seyde; oeffenen dese de *Liefde?* ick had voor desen wel verstaen, dat de *Liefde* brandende was in een alderhoogste gebedt. dese, ô har-

Ieughdigheyt. *Ouderdom.*

harder, daer ghy van denckt, is de *Liefde*; de welcke Godt tot haer voorworpsel heeft, Koningin, en moeder van de deughden, en dieſe alle volmaecktheyt geeft, en deſe brandt in overgeving van haer ſelven, en daer ſult ghyſe ſien met die ander. Deſe is een dochter van gene die genoemt wort *Liefde* tot ſijn evenaeſten, en dient aen de geſonde, en de ſieken. Maer de *Aelmis* wat heeft die hier te doen (ſeyde ick) ſijnde dit heel Klooſter ſoo arm? ghy bedrieght u ſelven (antwoorde ſy) want aen Aelmis gebreeckt noyt om iet te geven; want als ſy geen gout heeft, dat de *Liefde* voor haer opſoeckt, dan geeft ſy goede dienſtbaerheyt, geeft begeerte, geeft trooſt, geeft byſtandt, ja oock geeft haer eygen ſelven. En dat meer is, de *Armoed*, die ſoo veel ontbloot en weghneemt, levert aen de *Aelmis* over, al wat ſy by een ſchraept, en ſoo wort het uytgedeelde aelmis, dat beſeten eygenſchap was. Die Iuffrouw is ſeer gelijck (ſeyde ick) aen noch een ander die men *Miltheyt* noemt,

Miltheyt.

noemt, die in 't huys van de *Voorſichtigheyt* woont. Sy gelijckt haer ſeer (ſeyde de *Klaerheyt*) maer deſe is volmaeckt, en onder 't getal van de heyligen geſtelt, maer die ander is een deught van de weerelt, niet gelyck deſe Heyligheyt. Hier mede ſeyde de *Klaerheyt*, Harder laet ons gaen, want het is laet; en daer met vertrocken wy uyt het geeſtelyck paleys.

Hy gaet in het Kloofter van de heylige Reynigheyt; *wat hem voorvalt, en van het misnoegen dat de* Toeſiender *en de* Vierigheyt *t'ſamen hadden.*

CAP. XIII.

ICk ſeyde dan dat ick de *Reynigheyt* wilde beſoecken, want gelijck mijn medemaets wel bekent was, den *Ontdecker van't bedrogh* had my voorgedragen, dat ick daer verſoecken ſoude, dat de *Toeſiender* my mochte toegeſchickt worden, om

ſekerder te mogen ingaen, en de paleyſen van 't *Bedrogh* te mogen bewandelen. Wy gingen dan voort met de *Klaerheyt*, en gaende door een bosken, quamen op een hooghte, die verborgen en heel aen d'een zijde was, daer ſweefde een koel windeken, dat een wonderbaren goeden reuck, en geur toebrocht: Ick trooſte my oneyndelijck, en ging al voort daer my 't geſelſchap leyde. Wy quamen in eenige hoven van bloemen, die alle goeden reuck hadden, en waeren ſchoon om aen te ſien, witte lelien, jasmijnen, violette bloemen, en ander van die hoedanigheyt, ſeer geurigh. Wy ſaegen een heyligh en arm huys, met ſijn kerck die geſchickt was en wel verciert, doch niet overdadigh, maer alles fraey en net.

Aen de zijd' van buyten, in 't portiers-huysken, ſtond een aenſienlijck man, vol grijſe hairen, ootmoedelijck gekleet, nedergeſlagen oogen, met een rooſen-hoeyken in de handt, ſeggende in ſich ſelven: *Vluchten, Vluchten, Vluchten is de beſte*

beſte-overwinning. Ick ſeyde tot de *Klaerheyt* : Ick verſeker u dat die de *Toeſiender* is. Sy antwoorde : *hy is 't al ſelfs ; ghy hebt het wel geraeckt.* Wy ſeyden , dat wy met laſt van de *Ontdecker van 't bedrogh* quamen , om de *Reynigheyt* te ſien , en haer huys ; en dat ick mits dien verſochte, dat men ons ſoude open doen. Den ouden man , naer de aerde ſiende , ſeyde hier op : open doen ? dat 's goet. Wegh , wegh , broeders , ſpot ghy lieden daer mede ? wilt ghy aen die traelje, door ſes gordijnen ſpreken , daer kont ghy eenigh beſcheyt doen. De *Heylige begeerte* ſeyde , dat hy toch ſou willen in bedencken nemen dat ſijn Hoogheyt den *Ontdecker van 't bedrogh* dit alles ſoo beval , die om eenigh gewichtigh eynde dit ſoo toeliedt , en dat hy dat ſoo wilde aenſeggen. Hy antwoorde, dat ſijn Hoogheyt noyt iet deſgelijk toeliet , en dat hy geenſins daer iets ſou van bootſchappen. Ick moet belijden , dat ick datmael vry wat ontſtelt was , en ſeyde in my ſelven : *Toeſiender* ſoo moet Godt u

helpen, wat ſijt gy een bars man van aert! Immers de *Klaerheyt* trat in een ſpreeckkamer die vol vuyligheyt was, ſonder deur, of ſlot: nauwlijcks was daer iets in, om op te ſitten, maer in alles ſonder eenigh gemack; met een groot venſter, daer niet een gewaſt kleet voor hing, maer ſoo heel open, datter een lucht in quam, dat die daer in waeren, ſchier bevroſen, en daer waeren eenige dooden geſchildert aen de muren. De *Klaerheyt* dan met een ſtraeltje van haer hemels licht, gaf aen de *Reynigheyt* te kennen dat ſy haer riep om te ſpreken.

De heylige Iuffrouw terwijl ſy afquam, ſond' aen haer ſtathoudſter, die ſy *Sedigheyt* noemden, met noch een ander toehoordſter, *Strafheyt* geſeght, die beyde groote vrindinnen waeren van de overſte: de welcke van binnen vraeghde; wie haer riep? de *Klaerheyt* ſeyde den laſt aen, die ſy had van den *Ontdecker van 't bedrogh*, en dat ſy mitsdien wilde gehoorſaem ſijn, dewijl datter een harder was, die daer

Sedigheyt.

Strafheyt.

daer groot profijt met ſoude doen, ſoo voor ſigh ſelven, als voor ſijn ſchaepen, komende te erkennen alles wat aen ſijn Hoogheyt onderworpen was, dat ſy dan alles ſouden doen. De *Sedigheyt* ſeyde hier niet anders toe, dan dat volght: *Ick ſal't de Overſte ſeggen.* Daer met ging ſy binnen, en weynigh tijt daer naer quam de heylige *Reynigheyt* af, en maeckte al wat ſwaerigheyt in de ſaeck, en ſeyde onder anderen: of 'er oock laſt was van *Voorſichtigheyt*, en van *Godtsdienſt*? de *Klaerheyt* ſeyde, dat ja: en dadelijck ſeyde de *Reynigheyt*: wel aen dan; datmen my dan de laſt van de *Godtsdienſt* ter hand ſtelle; op dat ick die overwege met den gemeenen raet van het Klooſter. En dat men den laſt van de *Voorſichtigheyt* levere aen den *Toeſiender*; op dat hy, die toeſtaende, de buyten deuren opene van het ſlot. Wy keerden dan weder naer het poorthuys, hebbende de affchickinge, of de laſt, door een kleyn enge ſchijf overgelevert aen de overſte; en wy onder-

88 K

vonden dat *Vierigheyt*, en *Toeſiender* heel harde woorden onder den anderen maeckten, over het laeten ingaen; de *Vierigheyt* ſeggende, waer toe al die vieſigheyt, als' er laſt is van den *Ontdecker van 't bedrogh*, van *Godtsdienſt*, en van *Voorſichtigheyt*, ſijnde daer in het voordeel van de ſielen gelegen? de *Toeſiender* ſeyde hem in 't aenſicht, dat hy al te jong was om in die dingen ſoo wijtloopigh te ſpreken, en dat het geen vieſigheden waeren, maer nootwendige toeſichten. De *Vierigheyt* ſeyde weder: *Schoon dat ick een kindt ben, ick hebb veel kinders tot mannen gemaeckt.* De *Toeſiender* ſeyd' weder, *Hy heeft oock ſonder my veel groote tot kinders gemaeckt.* De *Heylige begeerte* ſiende, dat de woorden hooger reſen, dede hen wat bedaeren, ſeggende, dat ſy binnen de bepalingen waren van den *Ontdecker van 't bedrogh*, en dat daer de genegentheden al behoorden gebetert te ſijn. De *Klaerheyt*, die een lief-hebſter was om alles te weten, vraeghde de *Heylige Begeerte*, waer over dat krakeel

keel was; en dat verſtaen hebbende, ſeyde met groote *Klaerheyt*; Ick moet toch altijt mijn gevoelen recht uytſeggen; de *Toeſiender* heeft groot gelijck gehadt, ende hy doet ſeer wel, ſijn voorſchrijvingen en regel onderhouwende, en in alles ſwaerigheyt makende: en het is nootſaekelijck, dat in dit huys de *Vierigheyt* gematicht werde, en dat byſonderlijck, als het aenkomt op het ſtuck van 't ſlot; want by aldien men ſoo niet en dede, daermen met *Vierigheyt* begindt, ſoudemen eyndigen met bederffenis.

Hier mede bematighde ſich de *Vierigheyt*, en de Toeſiender bedaerde, aen wie de *Klaerheyt* in een ſtrael van reden, den oorlof aenwees die ſy met bracht van *Voorſichtigheyt*: en daer mede ſeyd' de *Toeſiender*, dat ſy ſouden ingaen; edoch dat hy ſelfs niet en ſoude ingaen. De *Klaerheyt* ſeyde hem, dat hy geen reden en hadde; maer dat eer betaemde dat hy hen vergeſelſchapte; want ſijn perſoon ſoude de beſoeking eerlijcker maeken, en dat ſijn

grijſe hayren, en vermogen ſouden oorſaeck ſijn van veel grooter eerbieding. Hier met quam de *Reynigheyt*, dewelcke naer dat ſy alles overleydt had met den raet van 't Klooſter, ſeyde door de ſchijf, dat ſy de *Godtsdienſt* gaerne gehoorſaem was, ſoo veel in haer was. En daer meê vraeghde ſy; oft de *Toeſiender* den laſt van de *Voorſichtigheyt* al had konnen aennemen? de *Vierigheyt* antwoorde terſtont; dat hy dit al toegeſtaen hadde, en mitsdien dat ſy open ſouden doen. Toen ſeyde de *Reynigheyt*; dat ſy 't hem niet en vraeghde, en dat ſy hem in desgelijcke ſaeken noyt en ſoude geloof geven, dat *Klaerheyt* en *Toeſiender* ſouden ſpreecken, en antwoorden. Ick was ſeer verwondert, ſiende dat *Vierigheyt* van ſoo kleyne vermogen en geloof was, en dat in een huys dat ſoo heyligh was; en ſeyde: *ſeker hier moet iet ſchuylen*! de *Klaerheyt* quam aen de ſchijf, en ſeyde tot de heylige *Reynigheyt*; dat de *Toeſiender* ſich nu liet geſeggen. En de *Toeſiender* ſelfs ſeyde: Ick ben te vreden;

vreden; maer gevoel het geweldigh, dat ons ſoodanige laſten aengebroght worden. Ick dit hoorende bedaerde wat, en ſeyde in mijn ſelven: Ey lieve, met wat al toeſighten wort de *Reynigheyt* bewaert! de *Toeſiender* dede de poort open, en wy vonden een korten en ſeer kleynen doorgang, ſonder dat iemant daer in was; en datelijck noch een anderen, oock ſonder iets daer in. Hier naer ſagen wy een ander poort, daer een dichte yſeren tralie in was, met ſeer ſtercke en vinnige pinnen, die genoemt worden *Aſſetting van kleyne dingen*; maer andere noemden die *Toeſichten*, en 't was verdrietigh die te ſien. Die drie poorten wierden genoemt *Strengheyt*, *Plompheyt*, *Onweerdigheyt*. Daer ſijnde, begon de *Vierigheyt* op de deur te ſtooten, op dat men van binnen op ſoud' doen. Maer de *Toeſiender* hiet hem ſtil ſijn, en wachten. Hier meê hoorden wy een gerucht van ſleutels, gelijck heel ver van ons, en weynigh daer naer docht ons datter een deur geopent wierd,

Aſſetting van kleyne dingen.
Toeſighten.
ſtrengheyt.
Plompheyt.
Onweerdigheyt.

(doch ten was ſoo niet ;) een half uure daer naer , noch een , en ons docht dat ſy noch wel een half mijl van ons af waeren. Te dier tijt ſloegh de *Toeſiender* ſijn oogen om, en ſagh dat de *Vierigheyt* dicht by de poort dringende , door eenige ſpleten ſagh , waer op den ouden man ſeer verſtoort ſeyde : *Al ſloegh men my doot , ſoo ſal ick dees derde deur niet open doen , ten ſy de Vierigheyt wegh gae ; want dat kint en magh geenſints in 't klooſter komen.* De *Vierigheyt* antwoorde : waerom ſoude ick niet ingaen , want ick was immers in alles goet , en vervorderde de ſaeken van Godt ? de *Toeſiender* gaf tot antwoort; dat het hem niet gelegen was van alles reden te geven ; maer dat hy recht uyt , en ſonder ſcherpſinnigheyt het ſekerſte koſe , en dat dede het welck betaemelijck was : dat ſigh de *Vierigheyt* dan voort ſoude maken ; want ſchoon ſy hem oock in ſtucken kapten , ſoud' de poorten niet opdoen , ſoo lang hy aen die poort , oft in het ſpreeckhuys was. Ick ſeyde in my ſelven :

de

de Heer laet u wel varen, ô ouden Grijsaert, wat sijt ghy hart in u manier van doen! wat doet u dat Engeltje, wat doet u tegen hem doch soo krijgel sijn? Ten leſten, de *Toeſiender* ſpeelde ſoo de meeſter, dat de *Vierigheyt*, door de *Klaerheyt* en de *Heylige begeerte* aengeſoght ſijnde, ging naer de kerck bidden, terwijlen dat wy doende waren met veel ander ſwarigheden te boven te komen.

Eyndelijck, een goede tijt hier naer, hoorden wy dat noch een ander poort geopent wierd, en toen opende de *Toeſiender* de poort met de yſere pinnen, en vonden noch een ander geſloten die geopent wird door een Nonne, *Afſnijding* genoemt. De drie leſte poorten, ſeyde my de *Klaerheyt*, dat genoemt wirden *Ondanckbaerheyt*, *Quaet beſcheyt*, en *Wreetheyt*. de leſte deur geopent ſijnde, ſagen wy een beſloten plaets van alle cieraet ontbloot, en ontfingen een alderſoetſte reuck die ſelf van de muren voortquam, ſonder datter iets aen was, als alleen datſe bewoont wierden van die ſuy-

Afſnijding.

Ondanckbaerheyt.

Quaet beſcheyt.

Wreetheyt.

91 K

vere Engelen. De *Reynigheyt* had een ſwarte lamper over haer aenſight gehangen, als oock de *Bedaertheyt*, en *Affnyding*, en de *Strengheyt* oock. De meeſtres van de nieuwelingen, die *Maeghdelijke ſuyverheyt* genoemt wort, had twee lampers aen, en de Engelen haer nieuwelingen oock twee, maer deſe waren heel wit; want ſy ſeyden, dat op datter een genoegh ſou ſijn als ſy hen ſelven Godt toeëygenden, waerender wel twee van doen in haer lieden proefjaeren; en dat, om dat, die gehoorſamen, daer wel twee mochten dragen die wit waren, ſoo en was 't niet genoegh datter de meeſtres niet meer als een ſouden hebben; maer wel twee, en die ſwert.

Maeghdelijcke ſuyverheyt.

Ick ſagh de ſing-plaets, en de werckſael, de geſloten ſtucken, en eenige kamers, en vonde veel linnewebbens, wercken, en andere dingen die de Nonnen maeckten, en ick vraeghde de *Reynigheyt*, waerom ſy die arme Iuffrouwen ſoo quellijck onderhiel? en ſy ſeyde: dat ſy voor dien bly waren, want men

men maeckte in dat huys geen werck, als van veel arbeyt, veel geſing, weynigh voetſel, groote ſtilſwijgentheyt, oogen naer de aerde, gedachten tot den hemel. Toen ſeyde de *Klaerheyt*; ô harder ſy hebben u al genoegh geſeydt! en de *Toeſiender* beſtondt te roepen: *Laet ons gaen, laet ons gaen, laet ons gaen.* Maer de *Klaerheyt*, de *Reynigheyt* aen d'een zijd' treckende, ſeyde haer: dat ſy laſt hadde van den *Ontdecker van 't bedrogh*, om de *Toeſiender* met dien harder te geleyden tot het huys van 't *Bedrogh*, dat ſy haer daer toe toch wilden verſtaen, alſoo 't niet anders konde weſen. De *Reynigheyt* antwoorde, dat het niet mogelijck was de *Toeſiender* te ontbeeren, en dat toch ſijn Hoogheyt moeſt inſien, in wat ſtaet dit huys ſoude weſen, ſoo die Heyligen oude man daer van ging, aen wiens ſtraffe geſteltenis, en ſtrengheyt, de eer hing van het heele huys. De *Klaerheyt* ſeyde 't aen de *Toeſiender*, op dat hy de laſt van den *Ontdecker van 't bedrogh* moght verſtaen: en

92 K

hy antwoorde; dat hy een onderſaet van ſijn Hoogheyt was, en dat het hem genoegen ſoude, ſoo hy van 't poortierſchap werd ontſlagen, en moght by die goede Iuffrouwen blijven; want ſchoon ſy heyligh waren, waren efter Iuffrouwen, en hy ſelfs droegh noch toeſight over ſich ſelven, en ging altijt met vrees; doch evenwel ſoud' hy in alles gehoorſaem ſijn. Hier in beſtond' de overſte haer geweldigh te quellen; en als de *Bedaertheyt*, *Strengheyt*, *Reynigheyt*, en al de andere, dat oock verſtonden, begonden ſy te ſchreyen, ſeggende, dat de *Toeſiender* vertreckende, ſy nootſakelijck moeſten vergaen.

Toen ſeyde de *Klaerheyt* tot haerlieden met een hemels licht, dat ſy een heylige Nonne ſouden gebruyken die in dat Kloofter was, die een overgroote en verborgen ſchat was, en wierd' genoemt de *Heylige Wantrouwigheyt*, en dat ſy haer de ſleutels van de *Toeſiender* vry mochten geven, en dat ſy het ſlot op ſoodanige manier ſoude beyveren, dat

Heylige Wantrouwigheyt.

ſy

sy soo veel uytrechten soude als seer veel *Toesienders*; want sy en soude nacht ott dagh niet ophouden in alles te sien op d'eer van 't Klooster. Dat middel scheen heel goet, en soo daer eenige jonge Nonnen waren die het hoorden, seyde een van die: *Ach Mevrouw! reyckt men dan de hant toe aen de heylige Wantrouwigheyt om ons te bewaren? soo valt 'er niet te doen, dan ons te wapenen met Verduldigheyt; want duysent Toesienders sullen ons by sijn, op yderen stap die wy voortgaen!* Sy gingen dan de heylige *Wantrouwigheyt* soeken, en vonden haer doende sijn met de gordijnen voor de tralien en spreeckkamers te passen, en vast te hechten, om datmen van buyten niet konde sien, en soo haest als sy haer het ampt aenseyden, dat sy haer gaven, nam het aen sonder een woort daer tegen te seggen. Voor de bootschappen van buyten liet ons de *Toesiender* een soon by, die hy oock opvoede om een *Toesiender* te sijn, en sy noemden hem *Achterdencken*: en hier met gingen wy in vrede, en de *Toe-*

Achterdencken.

Toeſiender ging terſtont met ons.

In 't uytgaen ſochten wy de *Vierigheyt*, die al ſuchtende in de kerck ſat; ende (hoewel tegen ſijn danck) verliet het kindt ſijn heylige oeffening, en volghde ons naer, groote feeſt toonende aen de *Toeſiender*, gelijck oft ſy noyt hadden gekeven.

Den Harder gaet voort, en beſoeckt de heylige Verlooche-ning: *de ſwaerheyt van de wegh; en wat de deuren van de* Reynigheyt *bedieden.*

CAP. XIV.

IN 't uytgaen ſeyde my de *Klaerheyt* oft ick de *Selfsverlooghening* wilde beſoeken, die vry noch verre van daer was tuſſchen eenige bergen. De *heylige Begeerte* antwoorde datelijck voor my, ſeggende; dat ick daer met groot genoegen ſoude naer toegaen. Sy leyde ons dan over de toppen van eenige bergen; en in

en in het voortgaen over den wegh, liet ick de *Vierigheyt* voorgaen, die met groote ſpoedigheyt wandelde: en ick ſeyde tot de *Klaerheyt*, dat ick wenſte te weten, waerom dat de *Vierigheyt* in 't huys van de *Reynigheyt* ſoo weynigh had te ſeggen, en waerom de *Toeſiender* ſoo bitſigh tegen hem was? Sy antwoorde: ſiet Harder, de *Vierigheyt* is wel heyligh en goet, ja de *Reynigheyt* heeft hem oock met haer; maer de *Toeſiender* is'er altijt voor beſorght, en vreeſt altijt oft hy oock *Vierigheyt* is, oft wel onvolmaecktheyt; en dit behaeght Godt, op datmen niet en beginne met *Godtvrughtigheyt* en *Vierigheyt*, en niet en eyndige met *Eygenſchap*; en dit is 't daer ſigh den Apoſtel van de Heydenen van beklaeghde, tot die van Galatien, als hy ſeyde: *ô inſenſati Galatæ: ſic ſtulti eſtis, ut cum ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini?* ô onſinnelijcke Galaten; ghy hebt met den geeſt en vierigheyt begonnen, ende ghy eyndight door natuyr, en bederffenis! de *Vierigheyt* vereffent, verlieft,

lieft, verheught, is kortswijligh, onderhout, verbindt : en daerom voorkomt de *Toeſiender* ſtadigh met de tijt, verſorgende, dat hy ſigh inbind', en bematight; en om dat daer niet altijt wel op gelet is geweeſt, daerom heeftmen in de kercke dickwils groote verhinderingen ſien ontſtaen, wiens geeſt altijt pooght te leyden tot de grootſte af keerigheyt van de ſchepſels, en tot meerder vereening met den Schepper. Wat vernufte, en uytſchijnelijcke leering (ſeyde ick) is deſe, ô ſalighſte *Toeſiender!* wat ſijt ghy een deftigh man, om dat ghy altijt vreesachtigh ſijt! Godt ſegene u ſtraffe manier van doen! toen ſeyde de *Klaerheyt*, ghy hebt hem, ô harder, een goeden toenaem gegeven, hem noemende alderſalighſte; want Godt noemt hem oock ſaligh als hy ſeyde, *Beatus vir qui ſemper eſt pavidus.* Saligh is de man die altijt bevreeſt is, als oft hy ſeyde, hy is de ſalighſte man die altijt by de *Toeſiender* is.

Ick vraeghde : maer die deuren met

met ſoo vervaerlijcke namen, gelijck *Onwaerdigheyt*, *Strafheyt*, *Ondanckbaerheyt*, *Quaedt beſcheyt*, *Wreetheyt*, *Plompheyt*, wat willen die togh bedieden? Sy antwoorde: die van de weerelt ſijn, hebben deſe poorten die namen gegeven; maer ſy hieten in der daet ſoo niet, maer wel *Sterckheyt*, *Moet*, *Eer*, *Kloeckheyt*, *Verſtant*, *Voorſichtigheyt*. En dit geſchiet hier door, dat als de weereltſche menſchen trachten gemeynſchap te maken met de heylige *Reynigheyt*, oft in de weerelt, oft daer buyten, ſoo poogen ſy dat te doen, en te bekomen, met een brief ken, of met een aenſpraeck; maer de *Reynigheyt* ſluyt de deuren voor de neuſe, ſnijt alle onderlinge handeling af, waer over ſy hen dan beklagende, noemen dit, *Ondanckbaerheyt*, *Quaet beſcheyt*, *Strafheyt*, *Plompheyt*, *Wreetheyt*, en ten is ſulcks niet, maer wel een heylige eer van de hemelen. En op ſulcken manier, die geſeghende deuren, hoewel geteeckent met namen van de weerelt, ſijn in der waer-

95 K

waerheyt heyligh, en veroorſaeken ſeer hemelſche uytwerkingen.

Wy klommen dan naer de hooghte door eenige voetpaden die heel ſeldſaem waeren, over de ſcherpten van eenighe nedergeſtorte ſteenrotſen en ſteylheden, een ſeer ongemackelijcken wegh. Ick vraegde hoe dien bergh en die ruyghte genoemt was? En ſy ſeyden: dat die genoemt werd', het *Heyligh landt*, en dat ick mijn ſchoenen moeſt weghwerpen, ſoo ick op de hooghte wilde raecken. Ick heb't dan ſoo gedaen, en wy reyſden met een ongeloof lijcken arbeydt: en wy lieten de bewoonde plaetſen ver achter ons, ſoo hoogh opkomende dat het nu ſcheen, dat wy in een geweldigh vreemt geweſt waren, en gingen noch al voorder over eenige bergen, die ſy noemden de *Bergen van ſuyvering*; andere noemdenſe ſuyverende, en daer naer gingen noch over andere die veel klaerder waren, genoemt de *Bergen van licht of Verlichtende*. en ſoo doende quamen op een voetpat

Heyligh landt.

Bergen van ſuyvering.

Verlichtende bergen.

pat dat heel engh, ſchoon, en recht was, dat met een fijn pinceel geſchildert ſcheen te ſijn. Wy gingen de een voor, en de ander naer; want naulijks was 't breedt genoegh om onſe voeten daer in te ſtellen, en 't was nootſakelijck dat wy recht gingen, altijt de planten van onſe voeten ſtellende in eenige voetſtappen die vol bloet waren, die overgebleven waren van eenige die daer langs hadden gereyſt; en dees voetſtappen noemden ſy van *Naervolging*. *Naervolging*

Op dat ick op mocht klimmen ging de *Klaerheyt* voor, hier naer volgde de *Heylige begeerte*; de *Vierigheyt* bleef dicht by my, en toen de *Toeſiender*. wy hadden over dat ſmalle pat nu heel lang gereyſt, en dit werd' genoemt het *Voetpat van den niet*: want daer was niet in dat eenigh beletſel konde geven; maer den bergh wiert genoemt den *Berg van Vereening*. In eenige ſchorſſen van boomen vonden wy eenige ſpreucken en letteren geſchreven, die ſeyden: *hebt ſtantvaſtigheyt, 't is nu* *Voetpat van den niet.* *Bergh van Vereening.*

nu haeſt gedaen: op een ander, *Godt heeft meer geleeden.* noch op een ander: *Volharding kroont*: en voorts, *beſwijckt niet*, *Godt helpt u.* Wy quamen dan eyndelijk op 't hooghſte van dien bergh, en vonden daer een aengename ruymte, en in die veel vierkante parcken met ſeer welriekende bloemen, aen alle zijden hoogh bebout met galderyvenſters van koper, ſilver, en andere koſtelijcke metalen; daer was niet van yſer.

De troon van Selfs verloochning.

In 't midden van die ſchoonen hof verhief ſich een ſteenrotſe, gelijck een tooren van kriſtal, en op zijn hooghte ſat een Iuffrouw op een ſtoel die gemaeckt was van een koſtelijcken Diamant, rontom de ſteenrots waren veel trappen, en in yder van die waeren de naemen geſchreven van de deughden en volmaecktheden, en langhs die trappen klommen wy naer de hooghte. mitsgaders oock waren in den ſtoel van die Iuffrouw eenige woorden in geſneden, die ſeyden, *Ick hoor niet. Ick voel niet. Ick begeer niet. Godt.*

Godt.

Godt. Godt. alles. alles. alles. alleen. alleen. alleen. niet om Godt. alles om Godt.

De Iuffrouw die daer op ſat, ſeyden ſy my, dat genoemt wird' *Selfs verloghening*: ſy ſagh ſeer aendachtelijck naer den hemel, uyt welcken eenige fackels in haer hart quamen, die ſy *Invloedingen* noemden, ende, ſoo het ſcheen, klommen ſy weder naer hoogh, helder ontſteken, en brandiger ſijnde, die ſy *Ontſteking* noemen: uyt het hert van die volmaeckteſte Iuffrouw quam een ſeer ſoete, en heldere wederſchijn voort, die de ſon te boven ging; en vragende wat dat was, ſeyden: dat het *Liefde*, *Geloof*, en de *Hope* was, die van binnen branden in de *Selfsverlooghening*.

Selfs verloogh-ning.

Invloe-dingen.

Ontſte-king.

Ick ſagh in die geluckige borſt ('t is onuytſprekelijck) die drie alderhooghſte lighten, die men de Goddelijcke noemt: ende het eene dat men Geloof noemt, ſeyde: *Ick geloof levendigh.* En van dat light quam een ander voort, dat genoemt werd' *Hope*; en die ſeyde, *Ick hope ſekerlijck.* En die twee brogten

Geloof.

Hope.

97 K

Liefde. ten een ander voort genoemt *Liefde*; en die ſeyde: *Ick bemin Vierighlijck*, en deſe ontſtack die andere beyde. Ende het is waeraghtigh, de drie verſcheyden ſchenen niet meer als een. Ick ſeyde: deſe ſijn ſeer gelijck aen de verholentheyt van de Heylige Drievuldigheyt? och ja harder, ſy gelijcken die wel, antwoorde de *Klaerheyt*; die geeftſe, en ſchiep de ſiel, daer ſy in branden naer ſijn beeldt en gelijckenis: en daer woont den Vader, gevende wasdom aen 't *Geloof*; den Soon, en ſijn lijden, voetſel aen de *Hope*; den Goddelijcken Geeſt vier aen de *Liefde*: en den Vader verandert die ſiele door de heughenis, den Soon door 't verſtant, den Heyligen Geeſt door den wil. En die drie machten en deughden ſijn verſcheyden, alhoewel de ſiel niet meer als een is. Ick verwonder my, ſiende ſoo groote ſchoonheyt, ſulcken licht, ſoetheyt, welluſt, aengenaemheyt, en trooſt: want met die geluckige ſiel ſongen de Engelen, de Cherubinen aenſchouden die

die hooghlijk, de Seraphinen liefdense. Ick seer ingenomen van die wonderlijcke dingen te sien, wenste dat het veel eeuwigheden had geduurt: maer de *Waerheyt* seyde my: gaet naer beneden toe, Harder, kom; want daer om laegh sijn ander dingen die u verwachten, wel van minder soetigheyt, maer voor u van meerder profijt.

Sy leyden den Harder door het Voetpat van de Onachtsaemheyt *tot de poorten van 't* Bedrogh; *en hy kent de* Eygenliefde.

CAP. XV.

ICk quam met grooten arbeyt beneden, en ick vervoeghde my op een van die buyten-vensters, waer van men konde sien op de laeghte van de weerelt, ende wert genoemt *Hooge kennis*: en my voorstellende de strael, van 't light, sagh daer om *Hooghe kennis.*

laegh ſeer ver in de diepte uyt de hooghte van daer wy ſtonden, eenige klaere wolcken, dogh daer eenige ſchaduwen onderliepen, en met een letter-ſchrift, dat ſeyde: *Onvolmaeckte.* *Onvolmaeckt.* Sy deden die open gelijck gordijnen, en hen ontdeckten eenige perſoonen die goet en heyligh waren; doch met eenige kleyne genegentheden, die noch niet vernietight waren van den geeſt. en ick ſeyde: *dat ſijn goede lieden, en nochtans blijven ſy al in de Onvolmaecktheyt, ſiet hoe ver ſy van ons ſijn.* Terſtondt noch laeger (als dat geſicht verdwenen was) ſagh ick noch een ander geweſt heel verſcheyden, datmen naulijcks kan onderkennen, en was overtogen met een wolck die vry graeuwer was, met dit inſchrift, *Flauwe.* *Flaeuwheyt*; en dees wolck ſich opendoende ſagh ick ſommige perſoonen die de *Klaerheyt* ſeyde in genade te ſijn; doch die evenwel niet en trachten naer de volmaecktheyt, beladen ſijnde met noch ſwaerder genegentheden als de eerſte, doch dage-

dagelijcks, ende van deſe ſeyde de *Klaerheyt*, dat ſoo Godt hen hielpe, en dat ſy hen dienden van ſijn gunſte en barmhartigheyt, ſy ſouden opkomen tot dat volmaeckt is: maer ſoo ſy hen aftrocken van ſijn genade, ſy ſouden vervallen in 't geen noch ſwaerder, en verdoemelijck is. Ten leſten in 't alderdiepſte van de weerelt ſagh ick eenige ſeer droeve wolcken, die ſeer duyſter waeren, die blixemen uytſpogen, en ongelucken dreyghden, en in deſe was dit opſchrift, *Bedrogh*: onder deſe ontdeckten ſigh twaere en grouwelijcke ſonden, laſteringen, opſpraecken, onkuysheden, dieveryen, brantſtichtingen, ellenden, en andre grove boosheden. En ick ſeyde: ſiet hoe verre de heylige *Verloochening* van al dat quaet geſtelt is, als oock de brandende *Lieſde*, die alle dit noch hoort, noch en ſiet. maer nu (ſeyde de *Klaerheyt*) op dat ghy ſien mooght, Harder, en 't ſamen beven, kom met my: en ons volghden de heylige *Vierigheyt*, *Begeerte*, en *Toeſiender*. De *Klaer-*

Die bedrogen ſijn.

heyt geleyde ons dan door een korten voetwegh, die seer verscheyden was van den anderen, daer wy langhs opklommen; en sy seyde, dat sijn inkomst *Geval* genoemt was, maer den voetwegh *Onachtsaemheyt*; en aen de zijde van 't afkomen werden in de schorssen van de boomen eenige spreucken en letterschriften gesien, die seyden: *Wat isser aengelegen? men magh dat wel doen: dat is niet verdoemelijck. Wel ick sal dat niet biechten: dat 's maer wat onvolmaecktheyts: ick ben noch jonck: 't is tijts genoegh om my te beteren*; en andere van die hoedanigheyt. En op een oogenblick vonden wy ons voor de poorten van 't *Bedrogh*, onder die dichte wolcken, die brandende glinsters uytblixemden.

Geval.

Onachtsaemheyt.

Ick verbaest sijnde, seyde: wat is dat? wie heeft ons hier gebracht, en vervoert in eenen oogenblick uyt het geweest van 't light tot de duysternis? van den *Ontdecker van 't Bedrogh* tot het *Bedrogh*? de *Klaerheyt* seyde, ô harder, *Aendaghtigheyt* en *Waght!* door de deur van 't *Geval*, en

en den voetwegh van *Onachtſaemheyt* : tuſſen dingen die men meent, daer niet aengelegen is , of niet konnen ſchaden , maer evenwel bedriegen , vervalt men van het heyligh , tot het onvolmaeckt ; van het onvolmaeckt tot het quaet ; van het quaet tot een erger. Siet met wat arbeyt dat ghy opgingt ; en hoe lichtelijck komt ghy beneden : hoe lang waer't ghy doende in het opgaen , en op wat korten oogenblick komt ghy beneden. Heyligen Godt, ſeyde ick , hoe wacker moet men ſijn in 't leven van den geeſt ! hoe wel ſeght ons de Heer ſeer dickwils , dat wy ſouden waecken ? *Vigilate.*

Ick vond my dan op de ſelve plaets , daer den Engel my liet , als ick in 't velt quam van den *Ontdecker van 't bedrogh* , en ick hoorde dat den ſelven Engel my ſeyde : Wat iſſer vrindt ? wat is'er harder ? ghy ſult voorſeker groote dingen geſien hebben ? Ick verheughde my boven maten als ick hem ſagh , en my nederworpende , ſeyde hem : ô alder-

ſalighſte geeſt! Goet geve u duyſent ſegens om het goet dat ghy my gedaen hebt, my brengende tot dit lantſchap. Ick heb veel ſaecken geſien van groote vreught, en profijt; alleen had ick minder, dat ick u niet en ſagh. De Engel antwoorde: ô harder, ick heb met u altijt gereyſt; want wy Engelen wyken noyt van de zijde van harders oft van ſchaepen. Ick was daer by u, als ghy dwaelde, en beriſpt werd' van de *Leeſucht*: als de *Waerheyt* u verwon: als u medegeſellen u beſtraften in 't huys van 't *Gebet*. Ick ben altijt in 't aenſight van u fouten. Ick ſeyde: en ſijt ghy het oock in 't opheffen van myn vallen? daer op antwoorde hy vry met meerder genoegen. Van nu voortaen ſal ick u geleyden met byſondere hulp; want ghy gaet nu door grooter perijckelen: onder deughden, verwittingen, en ontdeckinge van bedrogh, waeren ſy u bewaerende Engelen; maer onder de ſonden ſelfs, ſal ick u nootſaeckelijck ſijn.

Te dier tijt draeyde ick mijn oogen

gen eens om, tot de eene zijde van het velt daer ick my in vond', en ick ſagh van heel verre dien eerſten jongelinck, die my ſoo bedrogen had, en ſoo veel in mijn inwendige als uytwendige kennis doorſagh ick dat het de *Eygenliefde* was, en ick ſeyde: dien is 't die my bedrogen heeft. de *Heylige begeerte* antwoorde: hoe haeſt kent ghy hem? maer toen hy u uytſtreeck, en ſoo dicht by u was, en ghy hem volghde, en aenſpraeckt, quaemt ghy hem niet te kennen? Ick antwoorde hem: dat ick nu het aenſchijn heb geſien van den *Ontdecker van 't bedrogh*. de *Klaerheyt* ſeyde: kom voort, laet ons gaen ſien wat ons noch gebreeckt. wy gingen dan daer de *Eygenliefde* ſtond', en, ſonder dat hy ons ſagh, heel naer by hem komende, vatte ik hem by de bragoenen van ſijn rock, (want hy heeft duyſent ſtucken daer men hem by kan grijpen) ende ick begon hem te dreygen, ſeggende: O verrader! hoe wel ſaeght ghy my, om my te bedriegen, waerom ſiet ghy my niet om my te wreken? ghy

101 K

ſult het nu betalen. De *Eygenliefde* begon ſigh te ontſchuldigen, ſeggende: dat hy my noyt bedrogen had, noch geſproken noch gekent, ja hy ſwoer en vloeckte geweldigh ſtoutelijck, dat hy de dagen van ſijn leven my noyt had geſien. Ick ſeyde: *ghy ſijt een grooten uytſtrijcker: Ick ſal u hier doen ſterven*; en terſtondt riep de *Vierigheyt*: *ſlaet hem doot, ſlaet hem datelijck doot.* Maer de *Toeſiender* ſeyde: *Harder laet hem loopen, vertreckt u van hem, want ſchoon ghy hem gevangen hebt, het kon geſchieden dat hy ſigh omwende, en u gevangen greep: het is beter d'Eygen liefde geſont te verlaten, als gedreyght te houden.* Toen ſeyde my de *Klaerheyt*, dat ick hem laeten ſoude; want men hem bevallijcker verwinnen konde met hem te verachten, als met te willen dooden, want hy had ſoo veel leevens, als de afgekapte hoofden van de ſlangh Hydra, en dat het onmogelijk was hem te dooden, ten ſy het onderwerpſel eerſt ſturf daer hy in leefde. Ick verwonderde my, ſiende dat ick ſoo dicht by hem was, en dat hy

hy my niet en ſagh, en ſich konde waghten. toen ſeyde my de *Klaerheyt*, dat de *Eygenliefde* geweldigh blindt is, en terwijlen een yder hem aenſiet, bekeurt, en tegenſpreeckt, hy evenwel denckt, dat hem niemant ſiet; gelijck de lompe patrijs, die, het hooft deckende, oordeelt, datſe heel bedeckt is, en geeft het heele lijf aen de jaeger ten beſten.

Ick vraeghde haer oock; of de *Eygenliefde* ſoo ſwoer, wetende dat hy loogh, oft dat hy 't miſſchien vergeten had? en de *Klaerheyt* antwoorde: dat hy geenſints dacht dat hy loogh, maer dat hy ſoo een vergetelijck dier was, dat, ſoo haeſt hy eenige boevery voortgebracht hadde, vergat het den ſelven oogenblick, en ſoo groote ſchelmſtucken als hy had bedreven, liet ſigh voorſtaen dat het niet veel te bedieden had, en dat hy alles dede uyt liefde van de perſoon die hy moeyte aen deed', en bedurf. En 't is ſeker ſoo haeſt als ick hem gaen liet, op 't ſeggen van de *Toeſiender*, ſoo bleef hy noch wel ſeggen: *ſiet doch eens*

102 K

wat heb ick den Harder gedaen? en schoon ick dat gedaen had was 't niet tot sijn goet?

De waere poorten van 't Bedrogh, *die den harder niet en kende, en vande* Poortiers.

CAP. XVI.

Ick scheyde dan van dat beest, dat soo vervloeckt, en aenklevende is; en daer met reysden wy tot de poorten van 't *Bedrogh.* Wy quaemen aen een kleyne plaets, die vol morasch was, en saegen eenige muren die op veel plaetsen nedergevallen waeren: sy waeren heel van aerde, sonder yets van steen, een lage, vuylpoort, en aen de een zijde, een mischhoop, en op een dweershout boven de poort, was dit letterschrift uytgedruckt: *Droefheyt, Quelling, Verdriet.* De *Klaerheyt* seyde my: *Gaet in, want daer is de deur van 't Bedrogh.* Ick keerde my om, en vraeghde oft sy oock met my spotte? sy antwoorde: gaet in harder,

harder. 't is geen ſpot. Ick ſeyde: wel hoe, als ick eerſt in dit landt quam, ſagh ick de deuren van 't bedrogh niet, die ick oock een langen tijt heb ſtaen bekijken? ſagh ick geen luſtige torens, hooftwercken, galderyvenſters, tralien, geſang, hoven, en een opſchrift, dat ſeyde: *Glory, Blijſchap, Ruſt?* my dunckt ô *Klaerheyt*, niet tegenſtaende dat ghy een dochter van den *Ontdecker van 't bedrogh* ſijt, dat ghy my tracht te bedriegen. Ghy brengt my hier aen een verkeerde deur van 't *Bedrogh*, op dat ick my aen de rechte niet ſoud verſlingeren, en laeten vangen. De *Klaerheyt* antwoorde: harder ick kan niet liegen om dat ick de *Klaerheyt* ben; 't is waer dat ghy ſeght, ghy hebt dat al geſien: *Maer dat ghy eens ſaeght, is het ſelve dat ghy nu ſiet. Ghy waert toen bedrogen door de Eygenliefde*, maer nu met my gaende is het bedrogh ontdeckt. Dat was altijt het ſelve; maer ghy ſijt de ſelve niet. Als deſe dingen geſien worden van bedrogen, en bedorven oogen,

dan ſchijnen't groote dingen te ſijn; maer met ſuyver oogen ſiet men alles ſoo het is. Ick ſegende my, en ſeyde: Heylige Godt! wie ſoud' dit gelooven dat men 't met ſijn oogen niet en ſagh! och wat grooten verſchil ſietmen tuſſchen de duyſterniſſen van 't *Bedrogh*, en de lichten *van Ontdecking van bedrogh*?

Eyndelijck wy quamen aen de poort, en wy ſagen van buyten groote woeling van veel volck dat daer binnen was, als ick dan inquam met mijn geſelſchap, ſeyde een ſeer oolijck man tot my dat ick het hooftgelt van' ingaen ſou betalen. Waer op ick ſeyde: wat is dit te ſeggen? gaen wy hier in de Comedie? de *Klaerheyt* ſeyde: ten is geen Comedie, alhoewel het *Bedrogh* een Comedie is: dien man ſeyde; yder die in het huys van den Prins gaet betaelt den hooftpenninck aen hem, om ſich daer met te onderhouden.

Ick keerde my tot de *Klaerheyt*, en ſeyde: geckt dien man met ons? ſy ſeyde: neen hy; yder betaelt aen

aen 't *Bedrogh* ſoo hy binnen ſijn deuren komt ; oft ſy geven hem hen goet, oft hen eer, of het leven, of den tijt, of hen ſiel. Ick ſeyde, ick wild'er dan geenſins ingaen. Toen ſprack de *Klaerheyt* tot dien man, hem ſeggende : hoor geſel, dien man wil hier niet inkomen om het *Bedrogh* te gehoorſamen, oft te dienen ; en mitsdien is hy niet ſchuldig hem eenigh hooftgelt te betaelen ; hy wilt maer ingaen om alles te ſien, en is een vreemdelingh, en vry onderſaet van een anderen Koninck, en is tot deſe geweſten gekomen, en mitsdien laet ons ingaen. Aen d'ander ſijde van de poort was een out wijf dat ſeer vinnigh, ſneegh, en heel kleyn was, en ſeyde al ſchreewende: *datmen ons niet ſou inlacten ſonder te betaelen.* maer noch een ander, die 'er ſeer bedroeft uytſagh, heel mager, en quaet van koleur, die aen haer zijde was, ſweegh ſtil, en ſat op eenige ſacken, aennemende datter ontfangen werd, en de piſtolen in haer mouwen ſtekende, aen alle kanten omkijken-

104 K

kijkende, berghde, en bewaerde die. Ick vraeghde aen de *Klaerheyt* wat dat voor gedaenten waeren? Sy ſeyde: dien man die ontfangt is de *Schade*; die vrouw die ſoo naer dat gelt tragt, is de *Begeerlijckheyt*; die bleeke die ſoo leelijck van verwe is, en op die ſacken ſit, is de *Gierigheyt*.

Schade.

Begeerlijckheyt.

Gierigheyt.

Toen ſeyde ick datelijck: de *Schade* is niet qualijck gelijck aen de *Ervarentheyt* die poortſluyter is van den *Ontdecker* van 't bedrogh. Sy ſeyde; ghy hebt het wel getroffen, want dien is den ſoon van deſen. De *Ervarentheyt* wort geboren uyt de *Schade* en van de *Pijn*, die een ſeer droeve en verdrietige vrouw is; en dien ſoon ſchickte ſigh tot een goet leven, maer hy bleef bedorven; en ſoo is 't dat ſy beyde poortiers ſijn, hoewel in ſoo verſcheyde plaetſen.

De *Vierigheyt*, met de ſorghe die ſy droegh, om dat het kennen van *Bedrogh* my ſoude oirbaer ſijn, ſtelde groote haeſtigheyt te werck, op dat wy ſouden ingaen; maer de

Toe-

Toeſiender ſeyde tot de *Klaerheyt*, dat ſy wel letten ſoude op den laſt die 'er was van den *Ontdecker van 't bedrogh*, om in perijckelooſe plaetſen te gaen, ſoo dat het ingaen lichtveerdigheyt ſcheen te ſijn. Wat ſoude het togh weſen (ſeyde hy) ſoo mislijck den harder daer binnen verloren bleef? de *Vierigheyt* ſeyde, dat het ingaen nootſakelijck was, alſoo het *Bedrogh* meer *Ontdecking van bedrogh* de menſchen toebraght, als den *Ontdecker van 't bedrogh* ſelfs. De *Klaerheyt* ſeyde, dat ſy laſt hadde om in te gaen. Eyndelijck ſy waeren ſoo menighvuldigh die door de poorten van 't *Bedrogh* ingingen, dat wy met hem gins en weder ingingen ſonder te betaelen.

Wy waeren naulijx ingegaen, als wy die grijpvogels bemerckende; die met de *Schade* het hooftgelt ontfongen, ſagh ick achter hen ruggen eenige oilijke jongens ſtaen, die hun ſacken beſtaelen, en ſy vertuyſchten 't al dat ſy ſtaelen, en ſeyden: *Och waeren die oude wyven al geſtorven, op dat wy meeſters van het goet mochten ſijn!*

105 K

ſijn ! Ick vraeghde wie die jongers waeren ? of het oock de ſonen van de *Begeerlijckheyt* waeren (die men ſeyt een ſeer vruchtbaere moeder van groote geſlachten te ſijn) mits ſy haer goet wilden erven ? de *Klaerheyt* antwoorde ; dat het ſoo ver van daer was , dat ſy oock haer vyanden waeren , en wierden genoemt *Tuyſſchery* , *Tijtverdrijf* , *Overdaet* , *Lichtheyt* , en andere hunne vrinden, al ſonen van een verworpen man , die ſy *Bederfenis* noemden , en van een ſeer verloren vrouw , die een groote ſpeelſter was , en die hiet *Loſchheyt*.

Tuyſſchery.
Tijtverdrijf.
Overdaet.
Lichtheyt.
Bederfenis.

Den Harder komt in 't velt van de Ledigheyt, *en van 't geen hy ſagh in 't huys van de* Schynheyligheyt, *en andere.*

CAP. XVII.

ICk vraeghde of er oock noch een andre poort was in de paleyſen van 't *Bedrogh*? de *Klaerheyt* antwoorde,

de, dat'er noch veel andre waeren om tot het *Bedrogh* in te komen, die men noemde, *Rijckdom*, *Geluck*, *Geſontheyt*, *Ionckheyt*, *Vermogen*, *Eerſucht*, en andere deſgelijcke; maer dat die alteſamen het ſelve doorſicht hadden gelijck deſe, en dat in die alle de *Schaede* het hooftgelt ontfink voor het *Bedrogh*. wy gingen dan door een neerhof in, tuſſchen een ontallijcke menichte van ongeregelt volck, in ſulcke manier dat het ſwaer ſou ſijn te verhaelen dat wy daer al ſaegen. Ick vraeghde, welck den naem van dat voorhoff was? en ſy ſeyden dat het genoemt wierd, het *velt van de ledigheyt*. Ick hoorde daer merckelijcke handelingen; ſommige ſpraken tegen de beheerſing, en die brochten duyſent leugens, en ongerijmtheden voor den dagh: andere ſpraecken van oorlogen, en verhaelden nieuwe tydingen daer noyt iets van geweeſt was: andere brochten den tijt over in andere te belaſteren; en onder andere ſagh ick een kleyn manneken dat liep door al de geſelſchappen,

Velt van de ledigheyt.

100 K

pen, duyſent leugentjens, en praetjens voortbrengende, en die ſelve ſtack ſoo datelijck een vier aen, dat men *Opſpraeck* noemt. Ick vraeghde aen de *Klaerheyt*: wie is dat kleyn leelijck werckelijck manneken, dat ſoo met alle menſchen in en uyt gaet? ſy antwoorde, dat hy de *Twiſtmaecker* was, ſone van een vrouw *Boosheyt* genoemt, en van een vervaerlijck man, *Onruſt* geheeten.

Opſpraeck.

Twiſtmaecker. Boosheyt.

Hier met hoorden wy een groot gedruys van menſchen, daer ſy alle naer toeliepen, die in die groote plaets waeren. wy vraeghden wat dat was? ſy ſeyden, datter een groot Prins ſijn intree dede in ſeker ſtat van 't *Bedrogh*, die vergeſelſchapt was met veel heeren en edelen, en dat yder daer naer toeliep om hem te ſien. Ick ſeyde: ſiet nu de vaſtigheyt van al 't gene ſy deden en ſeyden, aengeſien om ſoo een geringe ſaeck ſy hem verlaeten.

Dat ſoo ſijnde hoorden wy dat op een plaets daer ontrent een meysken geweldig riep en ſchreeuwde, ſeggende: men vermoort my, men

men vermoort my. wy quamen daer by, en ſaegen, dat vier vrouwen doende waeren met een Iuffrouw te verworgen, en de eerſte van die oude wijven, die noch ſterck en grouſaem was, ſeyde: *Ick ſal u verworgen.* de andere riep: *ghy hebt daer groote reden toe, want het is een vervloeckt wijf.* de andere ſeyde: *'t is meer als reght dat gy u doet vreeſen, achten, en eeren.* maer de arme dochter ſeyde niet, als: *Ick heb geen ſchult. Godt is de getuyge dat ick niemant iets ſchuldigh ben.* Maer hier tegen ſeyde een ſeer leelijcke en ſtinckende moorin: *ghy lieght het, want ick heb't geſien met deſe oogen, daer ick u met ſie.* hier over ſeyde ick tot de *Klaerheyt*; laet ons gaen om die arme Iuffrouw te helpen; want ick heb groot medelijden, ſiende dat ſy ſoo qualijck gehandelt en verdruckt wordt. de *Klaerheyt* loegh in haer ſelven, en ſeyde: ô Harder, hebt het medelijden met die booſe vrouwen, dat ghy met haer hebt. Die dochter is de *Onnoſelheyt*, die ſeyt dat ſy ſe doo- *Onnoſelheyt.*
den ſal, is de *Gramſchap*; die ſeyt, *Gramſchap.*
dat

dat sy daer reden toe heeft, is de *Nijdigheyt*, die daer soo droogh, bleeck, en verteert uytsiet. Die andre die seyt dat sy haer sou doen achten, is de *Hoovaerdigheyt*. Die seyt, dat sy 't gesien heeft, is de *Lasteringh*, een seer onbeschaemde, en listige vrouw. En op dat ghy weten mooght, waer medelijden en droefsijn moet naer toegaen, als ghy den onnoselen en vervolghden in lijden siet; gaet met my, laet ons haer voorder by komen. Wy deden soo, en sy braght een strael van 't hemels licht voort, en die andere bleven altemael vast gehecht stilstaen, gelijck of sy van steen hadden geweest; en de *Lastering* viel neder aen de voeten van de *Onnoselheyt*, en toen seyde de *Klaerheyt*; siet nu de Iuffrouw eens aen. Ick sagh haer verciert sijnde met een alderschoonste luyster, seer verblijt, fray, wel te vrede, twee Engelen aen haer zijden, die haer kroonden. Siet nu eens op die onsaelige, verworpen, die vier schieten uyt de oogen, en niet als brant stichten

Hoovaerdigheyt. Lasteringh.

met

met alle hun leden, omdragende een gekroonde ſcorpioen in hun hert; met een woort, die ſoo grouwlijck ſijn in alle manieren. en de *Klaerheyt* ſeyde, aen welcke ſout ghy nu wel willen gelijck ſijn, ô harder! aen die ymant in de weerelt doet lijden, of die ſelver lijt. Ick antwoorde: aen die lijt. Toen ſeyde ſy: wel dan, leert van nu voortaen; en als ghy ſiet lijden, en ſondigen, hebt medelijden met die ſondight, en heylige nydigheyt met die lijt. Daer is in het leven geen meerder quaet als de ſchult, want het lijden is geen quaet.

Wy wandelden noch voorder, en een achterſtraet doorgaende quamen naer buyten toe van die plaets, en wy hoorden groot gherucht van geeſſels, en eenige ſtemmen die van godtvruchtighe en goede gedaenheden ſchenen te ſijn. Seker ick was hier door verblijt, en my docht dat oock in 't *Bedrogh* ſelver de godtſuchtigheyt ſcheen te branden. Ick ſagh een huys, dat van een Eremijt ſcheen te ſijn, hoe-

wel

108 K

wel het ſoo niet en was, en een groot beſcheydelijck opſchrift boven de poort, dat ſeyde *Heyligheyt*: maer naeder bykomende, ſagh dat de letteren in andere veranderden, en ten leſten dees met meerder aendaghtigheyt aenſiende, beteeckenden, *Schijnheyligheyt*. de *Klaerheyt* ſeyde my: gaet niet in door de voornaemſte deur van dat beeſt, kom gaet met my. Sy broght ons voor een valſche poort, en de den ſleutel voortbrengende van den *Ontdecker van 't Bedrogh*, deed' ſy die open, en wy vonden de *Verſierſter*, die de dienſt-meyt van de *Schynheyligheyt* was, en dees was geweldigh doende met eenige ſpijſen te bereyden voor de gaſten van het huys. Wy vraeghden naer haer Iuffrouw, en ſy antwoorde, dat ſy aen d'een zijd', beſigh was in haer deughdelijcke oeffeningen. Wy gingen door de ſtucken van dien pandt, in welcke de venſters ſeer dicht geſloten waeren, en wy vonden de *Schynheyligheyt* in een ſeer groote Sael, met veel volcks, en die

Heyligheyt.

Schijnheyligheyt.

Verſierſter.

die ſael was *Leugen* genoemt, en ſat etende en drinckende aen de tafel met *Gulſigheyt*, *Hoovaerdigheyt*, en *Onkuysheyt*. De *Klaerheyt* ſeyde my: harder, in 't huys van die oneerlijcke vrouw is de rechte deur de valſche deur; en de valſche is de ſekere. De ſchotels wierden aen de tafel opgedient aen *Schijnheyligheyt*, *Gulſigheyt*, *Hoovaerdigheyt* en *Onkuysheyt* door de dienſt-meyt, die *Vleying* genoemt was. Ick vraeghde, of ſy de meyt van de *Hoovaerdigheyt* was: want ick had altijt hooren ſeggen, dat ſy dees in haer huys opgevoet hadde: maer de *Klaerheyt* ſeyde my: dat geenſins, maer wel dat de *Schijnheyligheyt*, van den begin af, haer opgevoedt hadde, en dat ſy haer nicht was, dochter van een haer ſuſter, die ſy *Valsheyt* noemen, die het *Bedrogh* by haer gewonnen had.

Leugen. *Gulſigheyt.* *Onkuyſheyt.* *Vleying.* *Valsheyt.*

Siende dan het opſchrift van die poort, en de bedriegery van dat huys, gaf haer de *Klaerheyt*, die een groote vyandin van de *Schynheyligheyt* is, een krachtige beriſpingh; maer

maer ſy wilden 't verſchoonen, ſeggende: dat ſy met die gaſten at, om te ſien oft ſy ſe konde bekeeren. Doen ſeyde ick: ô uytſtrijckſter, ghy ſult worden gelijck ſy ſijn, oft ſy lieden ſullen worden gelijck ghy ſijt: en deſe, en geen ander ſal u bekeering ſijn.

Den Harder erkent verſcheyde perſoonen, en onder die den Eygenwil.

CAP. XVIII.

WY trocken van daer, en ſaegen een dor uytgedrooght man, die uyt een huys quam met een ſack met ſilvere munt onder ſijn arm, en veel goude piſtolen in de handt, van welcken eenige menſchen met groote ſnelheyt wegh liepen, en hy liepſe naer, roepende en ſeggende: kom vrienden, ick wil u rijck maecken, eeren, en voordeeligh ſijn; maer ſy, dit niet tegenſtaende, liepen heen. Sy gingen in een

in een huys en wy hen naer, om te ſien waer ſy ſouden blyven; wy ondervonden dat ſy weer door een andre deur uytgegaen waeren in een ſeker velt, dat ſy noemden van *Welluſt*; en dit was juyſt op de middagh als de ſon op 't heetſte brande. wy begaven ons dan in de ſchaduwe, en ſy oock nederſittende in de ſon, gelijck in een ſaeck daer veel aengelegen was, begonden te ſpelen om eenige weynige ſchellingen die ſy by hun hadden. Op een oogenblick ſtondt een van die op de been, en ſtelde ſigh tegen al de ander; en een ander, die ſigh ſeer gemoeyt vond, ſeyde hen iets ſpijtighs; die geraeckt was, hiet hem liegen, en hier uyt ontſtondt een groot ongeluck, alſoo een van die twee op de plaets doot bleef. De *Goddelijcke Rechtvaerdigheyt*, die altijt in 't huys van 't *Bedrogh* de fouten onderſoeckt, en ſtraft, met eenige *Doorwaerders*, die *Sieckten*, *Pijnen*, *Droefheden* genoemt ſijn, beval datmen hem vangen ſoude, en werpen op een galey die

Goddelijcke rechtvaerdigheyt.
Sieckten.
Pijnen.
Droefheden.

110 K

Pijnelijckheyt, en *Verdriet* genoemt is.

Pijnelijckheyt. Verdriet.

Ick vraeghde de *Klaerheyt*; wie die man was die met ſijn gelt zoo liep bidden? en wie ſoo van hem wegh liepen, als of hy hun vyant was geweeſt, en daer naer ſoo oneffen uyt quaemen met de rekening? ſy antwoorde: dat die man, die met ſijn gelt liep bidden, den *Arbeyt* was, die hun verſocht met eer, goet, en geluck: maer ſy luy ſijnde, gingen naer het huys van de *Ledigheyt*, en quamen van daer, tot ſwaerderen arbeyt (ſonder eer, en verweſen ſonder geluck) dan ſy konden lijden om dit te bekomen. En dit is ſeer gelijck, harder, aen 't geen dat Godt met ſijn ſchepſels doet, want hy ſmeeckt die met toeſegging van kroon en eeuwige glory, alleen op dat ſy hem dienen ſouden met ghemaetighden arbeyt; maer de menſchen in tegendeel vluchten tot de ledigheyt, en vinden daer de arbeyden, daerſe van vlughten, en naer het leven, ſoo ſy hun ſelven daer in niet en beteren, vinden eeuwige pijnen en verdoemenis.

Arbeyt.

Ledigheyt.

Ter-

Terwijlen wy soo doende waeren, hoorden wy het geluyt van kloxkens, ende het scheen datter een menschaengebrocht wierd om gestraft te worden door het Recht. Wy verschoven dan van die straet tot een ander, die genoemt wordt de Straet van *Quaetheyt*, die op een groot schoon velt uytquam, dat genoemt wort, *Velt van de Fortuyn*. Wy saegen daer een verwesene, die van een vrouw geweldigh gegeesselt werdt, en wat voorder van daer een schavot, daer den beul alreets opwas die hem soude onthalsen, en desen wiert *Kastijding* genoemt, hem volghde een ontallijcke menighte van volcken, die hem duysent beschaemtheden toeseyden, en spijtige woorden, sonder datter een mensch was, die met sijn ongeluck medelijden had. Ick vraeghde de *Klaerheyt*, wie dien ellendigen was? sy seyde dat het een grooten schelm was, die *Verradery* genoemt is, die boose feyten en moorden had gedaen; dat hy de soon was van een vrouw *Bloedheyt* genoemt,

Straet van de Quaetheyt.

Velt van de Fortuyn.

Kastijding.

Verradery.

Bloedheyt.

genoemt, en van een jongelingh *Stoutheyt* geheeten; dat die vrouw die hem soo geesselde de *Faem* is. Ick was verwondert en seyde: wel hoe is dit, is desen de soon van de *Bloedheyt*, hoe heeft hy soo veel moorden gedaen? sy antwoorde: door het bloet van sijn vader. want aen die oneerlijcken wreeden mensch, gaf de moeder de gedachten, en sijn vader de wreetheyt, en soo geschiet het dat hy vergaet door de geesselen van de *Faem*, onthalst wordt door de *Kastijding*, van yder gehaet, en van niemant beklaeght.

Stoutheyt. *Faem.*

Hier mede hoorden wy groot gerucht van volck, dat riep: plaets, plaets; en dese quamen in 't geselschap van een welgeleerde Iuffrouw, gekleet met een stoff, dat sy *Ydelheyt* noemden, en dese wierdt gevolght van oneyndelijcke mans en vrouwen. Een iegelijck offerde haer giften, en sy ontfonghse van iegelijck; en als 't eens gebeurde dat haer niemant gaf, soo nam sy 't, en gaf het somtijts weder wech, of

Ydelheyt.

wierp

wierp het van haer seer overdadigh. En soo ymant yets van haer nam, toonde daer over groot gevoelen, en maeckte langdurigh geschreew. Sy had een geweldigh rijck kleet aen, en op dat kleet stond het voorwoort, ICK, dat gekroont was met een vreemde letter, en sy deed niet als seggen, *Ick ben't: ick heb't vermogen: ick kan't: ick wil.* Ick werd moede van al dat ICKEN, en seyde tot de *Klaerheyt*: wie is die versade en soo hoogmoedige vrouw? sy seyde: *Sy is den Eygenwil,* een groote vrouw in de weerelt, die van iegelijck ontfanght watter gegeven wordt, en dat selve, als sy maer wil, geeft het weer over: maer soo ymant haer iet ontnam tegen haer danck, dan isser gehuyl genoegh ten besten. En dat sy dien ICK gebruyckt, is haer eygen voldoening, daer sy by leeft, alles trachtende te beleyden tot haer wil. *Eygenwil.*

Ick seyde: hoe is dit te verstaen, terwijl sy oock veracht dat sy heeft, en dat wegh geeft, en verworpt, waerom heeft sy 'er gevoelen af,

112 K

als men dat ſelve haer afneemt? ſy antwoorde: om dat ſy haer wil doet als ſy 't ontfanght, en oock al ſy 't verworpt; en al is 't ſoo dat ſy 't ſchijnt te geven, ſy geeft het niet, maer ontfanght het, want ſy bekomt meer met haer eygen wil te doen, als van haer uytgaet met dat ſy wegh geeft; en daerom pijnigen ſy haer in 't ontnemen dat ſy wil, want ſy ontnemen haer dat, het geen ſy 't meeſte acht, dat is haer eygen wil. Dees vrouw dan is boven maten hooghmoedigh, en ſeer ſtrijdende tegen den wil van Godt. Sy is een dochter van de *Hoovaerdigheyt*, en ſoo is al haer ſorge, bevelen, of die verachten die bevel hebben, en dit is noch een ander geſlaght van *Hoovaerdigheyt*, van de hoochſte grootheyt, die men *Armehoovaerdigheyt* noemt, daer den heyligen geeſt van ſpreeckt als hy ſeydt: *Dat het een groote boosheyt is, arm en hoovaerdigh ſijn.*

Rijckdom. *Luſtigheyt.* *Ionckheyt.*

Wy wandelen noch voorder door eenige ſtraeten, die hieten: *Rijckdom*, *Luſtigheyt*, *Ionckheyt*, en quamen

men op een ander plaets, die sy noemden de *Plaets van genoegen*, in welcke uyt sommige huysen aenmerckelijck veel volck quam, sommige van die roepende en seggende: *dat men daer niet tuysschen soude.* dat is heyligh en goet, seyde ick: maer de *Klaerheyt* seyde, het is om dat sy verlooren hebben, maer andere tierende, seyden: *dat schoon het al het goet soude kosten, wilden 't wreken.* andre seyden 't recht uyt *dat sy 't hun ontstolen hadden, en datse Gau-dieven waeren.* Ick vraeghde een seker man die daer ontrent stond, wat huysen dat dit waeren? hy seyde dat het *huysen van Tijtverdrijf* waeren. Ick lachte daer mede, en seyde tot de *Klaerheyt*: hebt ghy oyt sulcken ongerymtheyt gehoort? sy komen dul rasende uyt die huysen, en seggen dat sy de tijt verdrijven?

Plaets van genoegen.

Huysen van Tijtverdrijf.

Wy quamen by een van die huysen, en hoorden van de deur, dat 'er seer wel gesongen wierd: Ick wilde daer dan ingaen, maer de *Toesiender* trock my met den arm, en seyde: onthout u, want ghy sultse van hier

113 K

hier genoegh hooren: en nauwlijx hiel den ſanger op, of iemant anders gaf hem een ſwaere kaeckſlagh: hy datelijck ſloegh de handt aen de poignard, en daer mede ſaegen en hoorden wy van de deur af, dat het huys ſcheen te ſincken door 't geſchreeuw, en eenige vrouwen riepen: *men vermoort ons, dat de rechter kom! men vermoort ons!* men hoorde niet als geklinck van degens, en piſtolen, omwerpen van ſtoelen en bancken, vloeken, laſteren en krijten. daer liepen eenige ſwarte ſeer oolijcke mannekens quaet-rockende en met ontallijcke krackeelen al omroerende datter was. wy vraeghden wat dat was? en de *Klaerheyt* ſeyde; dat de *Onkuyſheyt* daer woonde, en dat die ſwarte mannekens de onwettige jaloersheden waeren, en dat die dat huys ſoo ontſteken hadden, en de inwoonders ſoo bedorven, verdraeyt, en raſende hadden gemaeckt, ſoo dat 'er eyndelijck groot quaet uyt ſoude ontſtaen.

Ick ſagh oock recht hier over deſe

ſe plaets een Paleys dat Koninck-lijck ſcheen te ſijn om ſijn groot-heyt, en daer quamen, onder veel welvernoeghde, eenige menſchen ſeer vrolijck uyt. Ick gingh dan binnen in een van de ſaelen, daer eenige bedaeghde mannen waren, aen welcke een ſeer beleefde vrouw diende, en byſtondt, en deſe ver-ſorghde met alle eerbiedinge en ootmoedigheyt, dat ſy wel ge-dient wierden: en ick ſach dat die ſelfde uytkomende van de ſael daer de oude mannen waeren, niet te-genſtaende die haer veel vergunt hadden van dat ſy had verſocht, en haer niet meer als een ſaeck af-ſloegen, ſoo buyten komende ſprack ſeer qualijck van de ſelve, die ſy daer binnen ſoo had geſtreelt en gedient. En deſe die onder die oude mannen ſoo onderdanigh en ſtil was, maeckte geweldigh de Meeſter met een groote trotsheyt over deſe die ſy beſtierde. Ick ver-wondert ſijnde van ſulcken groote valſcheyt, ſeyde: wie is deſe vrouw, daer binnen ſoo bedaert, en hier

buyten ſoo verſtelt? Die, ô Harder, antwoorde de *Klaerheyt*, is de *Eerſucht*, die in de weerelt van ſeer groot vermogen is; en die oude mannen die ſy eerſt dient, en naermaels verſcheurt, ſijn deſe die de prijſen, die haer voeden, uytdeylen; en heden laeckt ſy, dieſe giſteren prees: en weet Harder, dat dit beeſt van ſulcken aert is, dat ſy tot bekomſte van hoogheyt en in 't verſoecken niet anders is, als Beleeftheyt, en Needrigheyt; maer als ſy heerſcht, en ſoude bekennen dat ſy gekregen heeft, is ſy de Ondanckbaerheyt en Hoovaerdigheyt ſelfs.

Groot en ſeer wonder gevolgh dat den Harder ſagh in de Straet van de Tijt, *en het eynde.*

CAP. XIX.

ALs wy nu in 't beſte van ons doen waeren, over al die dingen,

gen, ſeyde my de *Klaerheyt*, ſiet Harder wat grooten gevolgh van volck dat door die ſtraet gaet, laet ons wat naerder gaen om dat te ſien. wy gingen dan in een ſtraet die wyt, langh, en ſchoon was, die ſy noemden de *Straet van de tijt*.

Straet van de Tijt.

Wy ſaegen daer een eerwaerdigh out man, van aengename geſtalteniſſe, te paerde ſittende, die gevolght wierd van veel Edelluyden, ſeer luſtigh en aengenaem verciert, ende ſy traeden voort met ſeer groote ſtatigheyt. Korts naer hen volghden eenige mannen die veel jonger waren, die ſy ſeyden de ſonen te ſijn van die eerſte, met gelijcke of noch grooter luyſter als hun vaders, en deſe waren ſeer vrolijck, en wel opgepronckt. en naer deſe volghden eenige jonge dochterkens, op hun jonge paerdekens, en deſe dochterkens waeren wel opgevoet, en heel wel te vreden. In 't midden gingh een geweldige ſchoone Iuffrouw, rijdende op een ſeer ſchoon jonck Paert, dat uytmuntelijck verciert was, en ſy had

115 K

onder andere dingen op haer hooft-doeck, een koſtelijcke pluymaedje van diamanten, en op deſe waeren eenige letter-ſchriften uytgedruckt die ſeyden, *het Leven.*

Het Leven.

Ick gingh een geſpreeck maecken met een van haer Raetsheeren, ende ick prees het ſeer al wat hy ſeyde, en naer ſijn goetduncken wierd alles beſchickt, en hy gaflaſt tot alles. Die Iuffrouw ſeyde: *Ick ſal naer Duytslant reyſen, en weder komende ſchick ick noch eenige ſaeken uyt te wercken die van groot gewicht ſijn: en dan ſal ick my tot wat ruſt begeven, en ſal weder keeren tot mijn reys.* Ende dien raetsheer, met een lach die wel wat vrolijck ſcheen, maer in der daet valſch was, ſeyde haer: Och ja mevrouw: want tot alles is gelegentheyt genoegh. daer rede noch een ander bedaerde vrouw by haer, die men ſeyde de ſuſter van dien Raetsheer te ſijn, en die ſeyde oock tot haer: *datter tot alles tijt genoegh was, en datſe mitsdien haer niet verhaeſten ſoude, en vry Italien door reyſen en wel beſien ſoude, eer ſy naer Engelant trock.*

Ter-

Terſtont daer naer volghde een groot getal van volck, alle van verſcheyde jaeren, ſommige te paerd, en andere te voet, vergeſelſchappende, dienende, en deſe Iuffrouw feeſterende: onder alle die ſagh ick twee mannen, op ſeer lichte en ongebonde paerden ſittende, en deſe reyſden ſoo bedecktelijck, dat over al doorgaende, ſchenen dat ſy niet wilden geſien ſijn. Den eenen had een bloot ſwaert in de handt, dat hy ſcheen te willen decken, en dit ſchrift was 'er in geſneden: *voor deſe die ick niet en ſal dooden*, en den anderen droegh een ſwaert van hout, met dit opſchrift dat ſeyde: *Ick ſalſe dooden.* En die twee mannen trocken gedurigh uyt dat gevolgh, van een tot een, en van twee tot twee, en ſomtijts tot groter getal, al de gene die 't hun goet docht, t'ſy datſe te paerd reden, of wel te voet waeren, en dieſe trocken konden 't niet wederſtaen, en die ſoo eens voorts gingen, quaemen noyt weder.

Op ſoo een manier, dat ick kan

116 K

verſekeren, dat op twee ſtraeten in welcke wy dat gevolgh naergingen, ende het ſelve nu eyndighde in een huys dat al wat naew was, daer den ouden man ingingh, en oock die edel Iuffrouw, met de andere, om beſoeck te doen, en daer geen andre by hadden gekomen, om haer te geleyden, ſy ſouden maer alleen overgebleven hebben, ſy gingen daer dan altemael binnen, en de poort was vry al wat droef en doncker, gelijck het huys oock was. En dien ouden man die altijt voorgingh, wachte aen de poort tot ſy alle binnen waeren gegaen, en toen gingh hy oock in, en trock de deur achter ſich toe. Alles eyndighden daer, gelijck of het noyt en had geweeſt. Dogh ſoo ick mijn hooft eens omkeerde, ſagh ick een ander gewoel, gelijck dit had geweeſt, en dat de ſelve, ſoo 't ſcheen voortquaemen, door de ſelve ſtraet daer de andere hadden doorgegaen, ſonder de poort uytgekomen te ſijn, noch tijt gegeven hebbende om dat te konnen doen.

Toen

Toen ſeyde ick: wat is dit doch, ô heylige *Klaerheyt*? ſijn deſe de ſelve niet die daer in ſijn gegaen? ſy antwoorde: ſy ſijn de ſelve niet, doch evenwel is 't de ſelve ſaeck. toen vraeghde ick: wel wat is dat dan geweeſt. Ick heb voorſeker nu het licht, dat ghy van den hemel by u hebt, wel van doen, om werckelijck te verſtaen het gene ick hier ſie. wie is die raet ontſingh van dien man, en die twee andere mannen, die gelijck onſienelijck waeren aen deſe dieſe vergeſelſchapten en volghden; wie ſijn die? hoe is de naem van dat duyſter huys daerſe ingingen?

Sy antwoorde: ſiet Harder; die vrouw die van al de weerelt geſelſchapt wierd, is de *Doot*. Dat kan niet ſijn (ſeyde ick) maer my dunckt eer dat ſy het leven is. de *Klaerheyt* antwoorde: dit ſchijnt, maer dat is; want het leven is niet anders als een *bedeckte Doot*. dat opſchrift van de pluymaedje van diamanten is niet geſchreven als op een broos glas, hoewel het luyſter heeft, en dit

Doot.

Bedeckte doot.

117 K

Geſont-heyt. dit wordt *Geſontheyt* genoemt, die van aerde gemaeckt is, en van een licht windeken, en dit geeft aen de pluymaedje de luyſter, en ſchoon dat op dees een ſijde *Leven* gedruckt is, op de ander ſtaet *Doot*, en dat is het alderſekerſte opſchrift.

Dien ander man die het heel ge-
Eeuwe. volgh naer gaet, wort de *Eeuwe* genoemt, die gemaeckt is van hondert jaeren. die bedaerde mannen die
Iaeren. ontrent hem ſijn, dat ſijn de *Iaeren* ſelfs; en hen lieden ſoontjens ſijn
Daegen. de *Daegen*, daer de *Iaeren* van geſticht ſijn. die dochterkens die ſoo levendigh, kleyn, en kort ſijn, dat ſijn
Vren. de *Uren*, en uyt deſe beſtaen de daegen. die man en die vrouw, die geſelſchap doen aen die edele Iuffrouw die eygentlijck de doot is, ſelver in het leven, daer is de man het *Bedrogh* van, en dien beheerſcht het al; maer
Ydel betrouwen. die vrouw is het *Ydel betrouwen*, daer ſigh het *Bedrogh* van dient, en deſe altijt vrolijck vleyen en ſtreelen het *Leven*, tot ſy 't eyndelijck bedriegen.

Van die twee mannen, die voor

de

de andere ſoo bedeckt gaen, wort die van het ſtaelen ſweert, *Toeval* genoemt, en die van het houte ſwaert is *Swackheyt* geheeten, en deſe ſijn doorwaerders van de *Doot*. die opſchriften betekenen, dat de gene die het leven niet geeyndight wordt door *Toeval* van koortſen, quetſuren, of andere dergelijcke ellendigheden, die in korte ſtonden de jongelingen affnyden en vernietiegen; dat deſe de *Swackheyt* ſal ombrengen met het houte mes van ouderdom, en langdurigheyt, die niemant kan ontgaen, en deſe gaen ſeer bedecktelijck by deſe die de baen van den *Tijt* doorreyſen, in den loop van 't leven.

Toeval.

Swackheyt.

Het vooringaen van alle, en dan van den ouden man, en het achter hem toehaelen van de poort, beduyt, dat die Eeuwe haer eynde neemt, en een ander begint van verſcheyde aenſichten, doch al met 't ſelve eynde. daer ſy ingaen, is het huys van een waerde bedroefde weduwe, die ſchoon ſy altijt eet, wort nimmermeer verſaet,

en

118 K

en al die komen, en andere die noch ſullen komen, gaen alte ſamen in, door de ſelve poort, en daer nemen
Graft. ſy een eynde voor de weerelt, en deſe wort het *Graft* genoemt.

O hooghſte licht! ſeyde ick: O heylige *Klaerheyt*! wat leert men al in 't huys van 't *Bedrogh*! alles is anders als het ſchijnt. Het ſchijnt ſchoonheyt, en 't is bederffenis; het ſchijndt raet, en 't is bedrogh, het ſchijnt een diamant, en 't is maer glas; het ſchijnt leven, en 't is doot.

Heylige Engel, ick heb genoegh geſien; ſoo dat niet genoegh en is om my licht te geven, boven dat licht, en met dat Licht dat deſen nacht in Bethlehem geboren is, niet ſal genoegh ſijn voor mijn bedrogh. Laet ons wederkeeren tot de kribbe. den Engel antwoorde: laet ons keeren, want ſoo datelijck begint het vroegh-gebet, en terwijl ghy een harder ſijt, is 't recht dat ghy u ſchapen voorgaet.

Dit ſeyde my den harder, dat hem ervaren was, in dien heyligen nacht, en ſoo haeſt ick het hoorde,

be-

beval het aen mijne gedachtenis, en heb 't beſchreven, off er ymant was, die het van dit ſchrift trachte over te leveren aen den wil.

FINIS.

TAFEL

119 K

TAFEL
van de
NAMEN.

A.

Aendaghtigheyt. 35
Afgeweerde gedachten. 122
Armoede. 135
Affetting van kleyne dingen. 153
Affnijding. 155
Achterdencken. 159
Arbeyt. 194

B.

Bedrogene. 171
Bedeckte doot. 207
Bloodheyt. 195
Boosheyt. 186
Bederffenis. 184
Begeerlijckheyt. 182
Bergh van vereening. 165
Bergen van ſuyvering. 164
Boetvaerdigheyt. 114
Beſcherming van den Heer. 114
Binnemachten. 110
Bequaemheyt van tijdt. 95
Bermhartigheyt. 88
Boven-natuerlijck licht. 60
Biecht. 61
Betering. 64
Betrouw op Godt. 64
Beſchaemtheyt. 66
Blijſchap. 43
Blijckelijckheyt. 40
Beſpraeckſaemheyt. 34
Bedencking. 29
Bemercking. 22
Beſluyting. 100
Bedrogh. 16

C.

D.

Daegen. 208
Doot. 207
Droefheden. 193
Droefheyt. 101
Deught. 48

E.

Eygen-liefde. 16
Ervarentheyt. 19
Eygen-opſight. 35
Eerbieding. 87
Eenſaemheyt. 109
Eygen-wil. 132
Eeuwe. 208
Ernſt. 115

F.

Faem. 196
Flauwheyt. 170
Flauhertigheyt. 129

G.

Goede begeerte. 18
Graf. 210
Goetaerdigheyt. 87
Geſontheyt. 207
Goddelijcke rechtvaerdigheyt. 193
Goetheyt. 48
Gulſigheyt. 191
Gramſchap. 187
Gierigheyt. 182
Geval. 172
Geloof. 167
Geveynſtheyt. 96

Gehoor-

Gehoorſaemheyt. 133
Goddelijcken wil. 132
Goddelijcke tegenwoordigheyt. 120
Gebedt. 118
Gewelt. 99
Godts-dienſt. 70
Genade. 25, 63
Geheymenis. 79
Godts glorie. 87
Godtvruchtigheyt. 87
Godts beëering. 88
Gerechtigheyt. 94

H.

HVyſen van tijtverdrijf. 199
Heyligheyt. 190
Hoovaerdigheyt. 188
Hooge kennis. 169
Hope. 167
Heyligh Landt. 164
Heylige Wantrouwigheyt. 158
Hermaking. 112
Heymelijcke tegenſpraeck. 111
Heylige voornemingen 64
Hemels-licht. 52
Hiſtorie. 46

I.

IAeren. 208
Ionckheyt. 198
Invloedingen. 167
Ieughdigheyt. 143

K.

KLaerheyt. 52
Kaſtijding. 195
Kracht. 49, 101
Kennis van Godt. 63

L.

LIcht. 47
Leven. 205
Ledigheyt. 194
Leugen. 191
Laſtering. 188
Lichtheyt. 184
Losheyt. 99, 184
Liefde. 168
Loslating. 125
Langmoedigheyt. 102
Langduerigheyt. 48
Leerſucht. 25

M.

MAeghdelijcke ſuyverheyt. 156
Miltheyt. 144
Matigheyt. 92
Menſchelijck en goddelijck recht 92
Manier. 92

N.

NAerſtigheyt 35
Naervolging. 76
Natuurlijck-licht. 59
Nauwheyt. 136
Naervolging. 165

O.

ONkuysheyt. 191
Onachtſaemheydt. 172
Overdaet. 184
Opſpraeck. 186
Onnooſelheyt. 187
Oprechtheyt. 32
Onderſcheyt. 92
Overweging. 91
Oogen. 62, 111
Onderrechting. 54
Opleſing. 120
Onledigheyt. 118
Onthouding. 117
Oeffeningen. 112
Onredelijckheyt. 99
Ouderdom. 143
Onderhouding. 139
Ootmoedigheyt. 131
Onordentlijcke toegedaen-

120 K

daenheyt. 126
Onprofijtlijck peynſen. 122
Onweerdigheyt 153
Ondanckbaerheyt. 155
Ontſteeking. 167
Onvolmaeckt. 170

P.

PEynſelijck Gebedt. 127
Plompheyt. 153
Pijnlijckheyt. 194
Plaets van genoegen. 199
Profijt. 44

Q.

QVaet beſcheyt. 155

R.

RYckdom. 198
Reden. 48
Rechtvaerdigheyt. 93
Rechtvaerdigheyts vier gedaenten. 93
Raet. 80
Roeping. 62
Reden-kaveling. 59

S.

STraet van den tijdt. 203
Stoutheyt. 196
Straet van quaetheyt. 195
Schijnheyligheyt. 190
Schade. 182
Selfs verloochning. 167
Spraeckloop. 48
Sekerheyt. 48
Soberheyt. 48
Sprakelijck gebedt. 32
Stilheyt. 93
Sterckheyt. 93
Stantvaſtigheyt. 76, 100
Soonlijck berouw. 62
Slaefliick berouw. 61
Stilſwijgentheyt. 119
Strafheyt. 112
Sinnelijckheden. 110
Strengheyt. 110
Swarigheyt. 109
Salving van den Geeſt. 130
Selfs-verloochning. 131
Sorghvuldigheden. 123
Sedigheyt. 148
Straf heyt. 148
Strengheyt. 153
Swackheyt. 209

T.

TYtverdrijf. 184
Toeſiender. 53
Toeval. 209
Trooſt. 49
Toelating. 111
Toegedaenten. 128
Toeſichten. 153
Troon van de Selfs-verloochning. 166
Tuyſſchery. 184
Twiſtmaker. 186

V.

VErlichtende bergen. 164
Voetpat van de niet. 165
Velt van ledigheyt. 185
Verſierſter. 190
Voorkoming. 97
Verdragh. 97
Vernieuwing. 133
Vaſthouding. 124
Vertwijfeltheyt. 79
Verſekerheyt. 81
Verdragh. 76
Vernoeging. 49
Vrolijckheyt. 115
Verſterving. 110
Verhaling. 46
Voordering. 43
Volmaecktheyt. 40

Ver-

TAFEL.

Vaerdigheyt. 32
Vierigheyt. 29
Verdienſten des Heeren. 25
Vrede. 93
Voorſienigheyt. 92
Verſtant. 91
Vaſtigheyt. 87
Verſtroytheyt van ſinnen. 122
Vleying. 191
Valsheyt. 191
Verdriet. 194
Velt van fortuyn. 195
Verradery. 195
Vren. 208
Vytwercking. 79

W.

WYsheyt. 48
Waerheyt. 32
Welſprekentheyt. 81
Waeckzucht. 78
Wederſtant. 122
Wreetheyt. 155

Y.

YVer. 72
Ydelheyt. 196
Ydel betrouwen. 208

EYNDE.

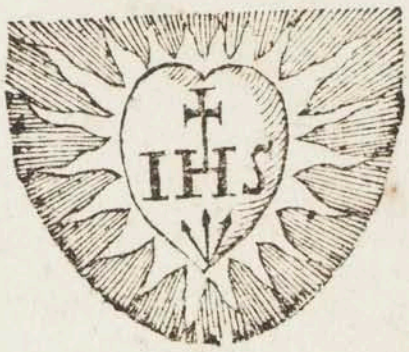

BIBLIOTECA
29
SET.
39
Nº DE REG
121 K

HA

BE

Van

go

En

DO

Bif

Raedt

Uyt

F.

By A